

Madách Könyvtár – Új folyam 4.

Imre Madách

LE MANUSHESKI TRAGEDIJA

Ando rindo so zhi akanak ade o phanglimo sikadyile:

1. I. Madách Szimpózium
2. II. Madách Szimpózium
3. Fráter Erzsébet emlékezete I.

Imre Madách

LE MANUSHESKI TRAGEDIJA

Boldas les thaj lashardas les o: GUSTAV NAGY

Ez a könyv a „Nemzetiségi és Etnikai Kisebbségekért” Közalapítvány és a Magyar Nemzetiségi Kisebbségi Közalapítvány támogatásával készült

Művelődési és Közoktatási Minisztérium
Kisebbségi Főosztály

Ariadne Kulturális Alapítvány

A kiadásban részt vett a Napház (Khamoro)

© Gipsy translation Gustav Nagy, 1996

Madachesko Literaturako Grupo — Khamoro

**Budapest
1996**

ISSN 1219-4042
ISBN 963 04 6904 9

Kerdyilas ando Ungariko them, 1996-bersh
Krisako avri dino: Chaba Andor

Angluno rang

(Ande o cheri, o Raj luvudyijatar beshel, krujal ka skamin. Inzherongo grupo tordyon pel changa. Le shtar majbare inzherura pasha o skamin tordyon. Baro fimlalipe si.)

INZHERONGO GRUPO

Luvudyija amare Devleske,
Te ashareles e phuv haj o cheri,
Kon jekh vorbasa akhardas sogodes,
Taj leske dikhimostar si agor.
Voj si e zor, e godyi, intrego shuk,
Anda kado amen jek-kotor das,
Kamas les anda bari ashtyin, kaj
Ando fimlalipe rig das amen.
Trupusajlas biagor e idaja,
Eta, o arekhadyimo gataj aba,
O Raj sakonestar, kas trajo das,
Unyi taksha po sunto than zhukarel.

O R A J

Gataj aba bari butyi, ova.
E mashina boldyol, o raj hodinyil.
But milli bersh phirel pej vosija,
Zhi jekh rota nyevardyi trubuja.
Ta opre, mura lumake ferolya,
Zhan tumaro drom, o biagoresko.
Vojil man, inke jokhar pe tume,
Sar bungantar tela mure punre.

(Le cherhajenge ferome buzhe kaver falo barej, jekhto, dujto cherhaj-oblura le mugjasle cherhagen nashaven, angla o skamin. Anda o cheri sunci gilja ashundyon, lokes.)

INZHERONGO GRUPO

Sosko phutyardo jag glonto avel
Kon ande pesko abdy lichomes,

Jekh slabo cherhaj-gruposke
Ichi, voj sklugil bizhanglo. –
Daba phabol kaj cini cherhaj,
Gindisas ke slabo memelij,
Inke milli zhuvindyipe sile
Andej biginadyi bari luma.
Duj oblura maren jekhavres
Kethanes peren, shindyontar:
Kado maripe lashi tordy si,
Po drom, majdur te tradentar. –
Bungardes del tele kuko,
Dural darasa dikhes les:
Ande lesko brekk but trajo
Lel pacha, voja, haj but shuk. –
Sosko shukar avla kothe,
Cherhaja le kamipeske,
Ferim les grizhake vasta,
Loshake, le manushenge. –
Kothe rakhadyime lumi,
Kathe dukhipenge murmuncij:
Ferime vorbaj kon patyal
Le brigengiresko lashimos. –
Zangardes avel kutka le
Daramne moski cherhajin:
Trazo avla po bango drom,
Devleski vorba te ashunel:
Aves tu, skumpo terno buzho
Kaver lumake oblosa,
Kon kalipe haj abdyope,
Zeleno-parno gad paruves.
Kaver lumake oblosa,
Bari chereski ashty petuj!
Numa angle bi brigatar;
Pel granici bare buzhe
Avna, ande marimaste,

Ichi shuk haj zhung, asva haj ass,
Sar milaj haj jivend, krujal lel,
Fimlo, shalin kethane avla:
Le Rajeski xovji taj voja.

(Le cherhajenge ferome buzhe geletar.)

GABOR MAJ BARO INZHERO

Kon dan bi agor o ajero,
Dan materija andeleste,
Kon o baripe haj duripe
Pe jek vorba andas kethane:
Hozhana tuke, Buzhe! *(Mujal delpe.)*

MIHALY MAJBARO INZHERO

Kon o agor zhanel aver sar,
Haj o kaver sar jekhisares,
Bi agor haj vrama kerdes,
Jek zhenipes haj e vicovon:
Hozhana tuke, Zor! *(Mujal delpe.)*

RAFEL MAJBARI INZHERO

Kon baxtyamo shukar shoraves,
O trupo ande godyi anes,
Haj pasha tyiro platnikipe
Intregona luma ande les:
Hozhana tuke, lashimo! *(Mujal delpe.)*

(Nach.)

O RAJ

Haj tu Lucifer tordyos chi vorbis,
Pe muri Glorija naj so phenes,
Ta chi fajtu, kodo, so me kerdem?

LUCIFER

So te fajma? Kaj unyi materija,
Kaver-kaver butyancaj uradejle,

Saven, majanglal, china chi pushlan,
Shajke china chi zhanadan lenca,
Kade te si, pe kaver naj tut zor,
Ande unyi oblo kethane trokos,
Akanak cirdel, nashaven jekhavres,
Ande unyi kerme gindo ushtyavel,
Taj sogodi pherdyilas, shudrilas,
Haj ashola o nasul praho. --
O manush kado jekvar te dikhla,
Ande drabasli kinda kereles. --
Tu bari kinda des tye manushes,
Haj dikhes leske, kaj chi hatyarel,
Kiravel haj pes Devleske gindil.
Haj kana rumujales, shudel
O xaben, tunchi des pe xovlyi.
Apol so zhukares kaver lendar? --
Atunchi soste o arakhadyipe?
Pe tyi glorija iskiris poez,
Shutan len andek nasul mashina,
Haj chi rucis, pune luma, lumaj,
Kaj kodi gilyi sa kade zhala.
Perelpe kathar jek phuro kado
Khelimo, kastar numa terne tatyon?
Kaj ande trokome chik, zhar prassal
Rajes, haj numa zhung zhanel, muj na;
Merimo, skepija jekhavres azbal,
Haj naj jekhatyarimo ande godyi. --

O RAJ

Numa shero shaj bandyaren, na vorbi.

LUCIFER

Nashting dav tut kaver, numa so som.
(Po inzhero sikavel.)
Glorin tut dosta nasul grupura,
Haj vi perelpe, kaj von glorin tut.
Tu kerdan len, sar fimlo o shalind,
Apol, vi me trajil sakana.

O RAJ

Ah, bi mosko! Na chik sanas vi tu,
Kaj sas tut vareso, kaj sas tut zor?

LUCIFER

Kadala vi me shaj pushav tutar.

O RAJ

Me dulmut vrama kamav te avel,
Ande mande trajlias, so kerdem.

LUCIFER

Chi hatyares shushipo andej ashtyin,
Kaj mashkar sako trajo zido si
Haj tu, sas te zhuvindis andalest?
Lucifer sas koj zidosko anav,
Kon la tagake phuri ashtyin si. –
Maj vojniko san, ke muro agori
Kodo, te maroma, te xasaro,
Apol nyeva zorasa te ushtyav.
Tu materi kerdan, me vrama lem,
Pasha trajo kothe o merimo,
Pasha kamipe o na kamipe,
Abdy pasha shalind, baxt haj briga. –
Sa kothe tordyuvav, dikhes, kaj tu,
Haj kaj kade pinzharav tut, bandyuvo?

O RAJ

Haj, dushmano buzho! Zhatar mandar,
Shaj nacharos tut, numa chi kerav,
Nashavav tut anda sako ashtyin
Zhuvin ando praho, ruto, strejno.
Haj ande tyo shudro korkoripe
Te azbaltu bi agoresko gindo:
Ke iva, kinos, tyo prahaslo vering,
Tyo vladipe cerraj, tye Rajeske.

LUCIFER

Na kade, bi phares, nashtig shudesman,
Sar kasava traba, so na: trubuj.

Kethane zhuvindisardam: muro,
Mangav tutar.

O RAJ (*prassavnes*) Tal kade sar doros.

Dik pe phuv, maskar le baxtale kasht,
Le duje shukare kashten mashkaral,
Armaja davle, kade tan tyire.

LUCIFER

Cini burnyik des, ke baro raj san,
Ta jek palmaki phuv dostaj mange.
Kaj e taga o punro tele shol,
Tyiri luma tele pashjarela. (*Zhaltar.*)

INZHERONGO GRUPO

Zhatar angla Del, armajadino,
Hozhana le Devles, kon kris shindas. –

Dujto rang

(Ando paradajchi. Mashkaral o zhanipe haj e bimerimaske kasht. O Adam haj e Eva aven, sogodi falo pedura lel len, krujal. Andaj cheresko puterdo vudar glorija razal angle, haj le inzherongo grupo, lokes gilyabel. Abdyol o kham.)

EVA

Ah, o trajo, che shukarij, che gugloj!

ADAM

Haj raj som, opral sogodestar.

EVA

Hatyardyol ke gindinpe pa amende,
Haj anda kado numa blago phenas,
Kodoleske, kon del kado lashipe.

ADAM

Dikhav, kastar inkres, voja del tut.
Trushajvav, Eva, dikh, axtomasa
Dikhel e phabaj.

EVA

Maj shino jekh.

LE DEVLESKI VORBA

Tordyuv, tordyuv, intrego phuv tuke
Dav. Adam, le duj kashta krujin, krujin,
Kaver buzho si ande kadal phabaja,
Merela kodo, kon xal anda lende.
Kutka lojol sumboro le drakhengo,
Kothe shalin sikadyol hodinasa,
Anda abdyome, mizmereski taty.

ADAM

Axtome vladoj, haj platnikojlo.

EVA

Le duj kasht, maj shukaraj, sar kaver,
Haj nashtig xas?

ADAM

Haj sostar si, vuneto o cheri,
Haj o rito, sostar si zeleno.
Pattyas e vorba, av palama, Eva.

(Tele pashjon mashkar le drakha.)

EVA

Bandyuv pe muro kolyin, tradav le machan.

(Bari balval phurdel, o Lucifer mashkar le patra reslas.)

ADAM

Ahaj zhuvlye! soj kado, chi ashunes.
Sar kana strejno, dushmanengi
Zor, pelosas pe amende.

EVA

Izdrav!

Le chereske gilya mucisajle.

ADAM

Kathe, pe tyo kolyin, ashunav inke.

EVA

Me pale, opral, e lashar tena shuno,
Ande tyire jakha arakhav, Adam.
Shaj avos, tu tena avesas,
Ke vi pej luma, tu dorosardan man,
Sar abdyome, somnakuno khamoro,
Ande sogodi, geres, te na avel.
Pej pajeski glinda makhel pes
Haj barimojlo, kaj si les amal,
Bare duhosa bistrel, ke numa
Peska jagake cinyi amalij,
Savasa kethane khanchi kerdyolas.

ADAM

Na vorbin kade Eva, na ker lazhav.
Soste si glaso, tena naj kon hatyerel?
Soste si raza, te kolor na astarel opre?
So avos me, sar glaso, Luludyi,
Ande tute te na avlas shuk trajo,
Ande soste me andre shaj kamos?

LUCIFER

Kadi kolyi vorba soste ashunav?
Boldavma, kam lazhavo reselma,
Ke vi e shudri, godyaver godyi,
Chudilpe, pe shavorengi vojavorba.

(Jekh chiriklyori gilyabel, pashe, pekh kranzha.)

EVA

Ashun feri Adam, phenta, hatyares
Kaj cina kamadyaki gilyi?

ADAM

Me e lenoski bash ashunav
Kasave shukares te gilyabel.

EVA

Sosko jek glasoj kado, skumpna,
Ke but vorbij, thaj jek godyaverimoj.

LUCIFER

So ashav katyi? Opre pej butyi,
Colaxarav ke si te xasajven.
Haj inke tordyuvav, ke chi tromav,
Chi marav man iva le zhanimasa,
Le barimaske shavorenca,
Lenca, pasha kasht, sar zido tordyol,
Kon kolyimastar feroj lengo jilo,
Vazdel le xasardes: kado o duhojlo.
So gindojma. Kon tromal, chi xasarel.

*(Bari balval phurdyol. O Lucifer angla daravne duj manusha zhal. E
Glorija tunyadyol. O Lucifer assal.)*

So gindin tume?

(Karing e Eva nashel.)

Ahaj, tordyuv shukar zhuvlye!
Mukh, te dikhav tut jek minuto.

13

(E Eva tordyol haj lokhes opre tromajvel.)

(rigate)

Kado mosur butivar nyevardyol.

(opral)

Adam tu daras?

ADAM

Tutar, tirharina?

LUCIFER *(rigate)*

Vi kado lasho dulmutano murshi.

(opral)

Najisime av, buzhe phrala!

ADAM

Phen, kon san?

Telal aves amende vaj opral?

LUCIFER

Sar fajtu, amende, pe jek zhal.

ADAM

Chi zhanglem, ke vi kaver manush si.

LUCIFER

Hoho, but si inke so tu chi zhanes,
Haj chi na zhanesa. Vaj o phuro Del
Anda kodo kerdastu po trajo,
Hoj e luma te ulavel tusa?
Tu les lashares, voj tut inkrel,
Phenel, le katkar, haj na le kutkar,
Feriltu haj ingrel tut, sar pedos,
Hoj pe godyi, te des, tena trubuj.

ADAM

Sar te gindijma? – haj chi gindijas:
Tena hatyaros e khameski raza,
E arakhadyipeski, gugli losh,
Haj mure Devleski lashi ashtyin,
Kon man shutas pa kaj phuv Devleske?

LUCIFER

Kado inkrel vi o cino kermo,
Savo e fruta xal anglatute,

14

Taj e bari chiriklyi, kon pe cini del.
 Vaj so shol tut, maj platnikoske?
 Jek pikko jag, so ande tume zhuvil,
 Jek bi agoreska zorako mishkipe;
 Sar e lenoske unyi spumi,
 Pek minuto fimlades tele peren
 Ande jek milno surro gropate. –
 Ova, shajke avlas, jek, o gindo,
 Kaj ando bi zhanimo morcolpe,
 Kado bareske sholastu pe tyi zor,
 Mukles, te alos lasho haj nasul,
 Hoj, tu, te gindistu, pa tyo trajo,
 Haj pa gindura opre muntujastu.
 Gunuj kermeske tuke mishtoj
 Te barares ande kovji angalya
 Haj bi zhanimo te nachol tyo trajo. –
 Bari hodinaj ando pattajjimo,
 Pharoj pe tye punre te tordyos. –

ADAM
 Bare butya phenes, zalijma lendar.

EVA
 Me duhojma, shukar, nyeve butya phenes.

LUCIFER
 O zhanipe inke chi avlas dosta;
 Hoj te trupujpe, ande bare butya,
 Inke trubujas o bi meripe.
 So zhanel te kerel jek skurto trajo?
 Kadal duj kasht, garaven sogodi,
 Thaj lestar feroj tut, kon kerdas tut,
 Zhanesa, sar o Del, pa leste te xasa,
 Lestar bi agor terno ashosa.

EVA
 Inke nasul si kon kerdas amen!

ADAM
 Apol te xoxaves amen?

(E luvudy avri uzhol.)

LE CHERESKO GRUPO Juj, tuke, luma,
 O purano tugudyipej tusa.
 E RAJESKI VORBA Manush, sama letu!
 ADAM
 Sosko glazoj kado pale?
 LUCIFER E balval le kranzhi kinoj.
 Zhutisaren,
 Tume pramadya,
 E manushes tumenge
 Te astaren. –

(Bari baval, e luvudy tunyardyol.)

 Le duj kasht murej
 ADAM Ta kon san tu?
 Ke kasaveske dichos sar ame.
 LUCIFER
 Dik kutka chiriklya, po ajero,
 Dik hilica telaj phuv hunavel,
 Sol dujen kaver dikhimo lel krujal.
 Ba buzhesko them, avral si pa tyi dikh,
 Haj o manush si tuke, o maj ucho.
 Zhukleske, zhukel si baro kuchipe,
 Haj patyivil, kana amales aloj.
 Apol sar tu kana tele dikhes les,
 Thaj tordyos pa lesko eleshmento,
 Ashtyin vaj armaj shores Devlestar
 Vi ame kade dikhas tele tumen,
 La godyake themeskirenge.

ADAM
 Haj tu mashkar kodal san o jekh?

LUCIFER

Ova, mashkar zurale maj zuralo,
Kon tordyolas pasha Rajesko skamin,
Haj kaske nachilas e luvudyija.

ADAM

Ta sostar, chi ashilan ando cheri,
Pe kadi luma soste avilan?

LUCIFER

Rucisardom kothe o dujto than,
O jek glasope, o vorta trajo,
E shavorikane chereske gilya,
Save sa lasharen, nasul chi phenen.
Zurin doroj, bi vortakope,
Kaj nyevi zor, haj nyevi luma del,
Kaj o dyih, andepest, baro shaj si,
Kaj, kon tromakoj, manca shaj avel.

ADAM

Phendas o Del, ke marla amen
Kana kaver drom alosarasa.

EVA

Sostar marel amen? – kana o drom
Avri das, sar te zhas, sar te doroj les,
Vi kasaveske kerdas amen,
Hoj dosh, tena, te ingrel amen.
Vaj soste tordyardas amen pe xar,
Zalime sheresa, bezexake. –
Apol e bezex godyate te si,
Sar balval ande axtome dyesa,
Kon phenel ke bidaj kaj chigarel,
Sar kadales, so zhuvindes tatyarel?

LUCIFER

Ake, reslas o angluno platniko! –
But sogodi resesa, muri pheny,
Kaj but mijji drom kado vorbina – – –
Ande dilengo kher pema but zhene,

But darajvel, po agor chi resen.

Ta muken opre e godyaripesa,
Sako butyake but agora si,
Haj kon, sogodij, kodo sama lel,
Maj cerra zhanla, sar kana anglunes,
Haj pe kris opre aba chi avel.
E kerdyimasko merimo, e godyar. –

EVA

Ta me, shinav jek, anda frukto.

ADAM

Armaja das o Raj.

(Lucifer assal.)

Numa shin tele.

Te avel, pe ame, so si te avel,
Avas zhanara, sar o Del.

(E zhanimaski phabaj majintig e Eva, palakodo o Adam zumavel.)

EVA

Palakodo

Sakana terne. –

LUCIFER

Akorde aven.
O bi merimasko kasht kadojlo. –
Sidyaren aba!

(Karing o kaver kasht cirdel len, jek Cherubo jagale xanresa, lengo drom tordyol.)

CHERUB

Rigate, bezexale!

E RAJESKI VORBA

Adam, Adam! Muklan man,
Mukav tut, vi me, dih so mols korkori.

EVA

Gataj amenge!

LUCIFER Brigintume?

ADAM Na pattya.

Numa grozosajlem sar ushtyilom. –

Avastar, phenye, avastar, – av, av!

Strenoj aba, haj shushoj kado than.

CHERESKE GILYI

Ahaj, roven, phralenge asvenca,

Molpe e xoxav, e phuv xasajlas.

Trito rang

(But kashta, avral pa paradajchesko than. Cini kashteski kolyiba. O Adam, kile marel tele krujal. E Eva drakha grizhil. Lucifer.)

ADAM

Kado muroj. Andaj lumako than,

Kaj than avla, muro kher. Inkrav les,

Feroj me kodo, kathar le pedura,

Taj sila kero, mange te bararel.

EVA

Me pale, drak kerav, anome kasavi,

Sar anglunes, mande vrazhij

E xasardi Mandyin.

LUCIFER Ta sa, bare alav

Phende. Fircija taj barvalimo

Avla, lumako duj mishkitori,

Kastar zang, mila, rakhadyola.

Haj kadal duj buzhe sa barona,

Zhi avla, anda lende, them, thaj fabri,

Arakhadyipe sogodi bareske,

Taj opre xala peske shavores.

ADAM

Garadyimata vorbis. Pomonindan

Zhanimo, pa muro zang, tele phendom

Andakado, phares, ta baro avo.

Ta soj o agor.

LUCIFER Ta chi hatyares?

ADAM

Hatarav, de sar o Del, muklas man,

Ando korkoripe pizdasma, shuvshes,

Mukhlom les vi me. Korkoro som

Manca Devlesa, ke so avri marav,

Kodo muroj. Muri zor taj muri phutyar.

LUCIFER (*rigate*)

Papush, chi jakh, chi shudes po cheri,
Dikhas tyo jilo, strafina te phabon.

EVA

Mange pale muri phutyar kodij,
Ke la phuvaki dej me avo.

LUCIFER (*rigate*)

Ashar, so zhuvjako jilo phiravel
Lunzharel e bezexalo chorimo.

ADAM

So te najisij leske, kaj zhuvav?
Ta, kaj trajo, te na avla pharo
Leske, numa mura khinyako frutoj.
E zang, so ek buka paji Del,
Mura trushasa si te mangav,
Ke chumidako ahor kothe si –
Sar pe vurma phirel-andej mila.
Apol le blagopesko astaripe
Tele te perla pama, ba slobodo
Som, te vazdav o trajo, haj te shudav,
Pipindes, so avri gichil –
Kaj kodo tyo zhutipe, shaj na trubujas,
Zhanglosas kodo vi muri zor.
Haj tu, chi muntusardan man, sastrendar,
So kaj e phuv phandel man.
Hatyarav, ba na zhanav, soj kodo,
Shaj ek bal si-ta maj lazhavoj –
So phandel muro phutyardo duho.
Dikh, xutyos, taj mro trupo palpale
Perel, e jakh, o kan, na slugin man,
Kana le garade butya rodav;
Haj kana muro gindo ando uchipejlo,
E bokh, silaskij pe mande,
Haj si te hurav tele kaj e materija.

LUCIFER

Kado shelo maj zuraloj sar me som.

ADAM

Ah, tu slabo buzho san, ova,
Kana kado khanchi shelo,
So shel miji zhene, chi sama chi len,
Taj mashkar o shelo slobodijake
Hatyaripesa, fircojpe, so numa unyi
Baro buzho shajil, kana azbal tut.

LUCIFER

Numa kado zhanel, man te azbal,
Ke buzhoj, sar me. Ta kodo gindis,
Kaj chordanes butyi kerel, lokhes,
China naj zuralo? – Na pattya,
Ando tunyari, kon e luma kerel,
Ke te dicholas, zalijaspe o shero.
Numa manusheske butya abjon,
Kaski kirara ek pikko trajoj.

ADAM

Mukh te dikhav kadi butyi
– Jekh minuto numa, muro kolyin,
Zhanes, zuraloj –, pema shaj avel
Ke rigako som, taj intrego.

LUCIFER

„Somlo” – dilyi vorba. Sanas taj avesa.
Sa avla haj nachola sako trajo.
Ba dikh krujal, haj dikh buzhe jakhenca. –

ADAM

(*So palakadi phenel, sogodi dicholpe.*)
So shordyol krujal pasha mande,
Po uchi pe phagelpe sidyardes,
Duj rigate shindyol, phuvako kolco
Sar balval fugil.

LUCIFER

Kodo o tatyimoj,

Kaj trajo ingrel, ande pahongo them.

ADAM

Haj kadal duj jaga, save bungantar
Pashma, sar darav, peraven man,

Taj inke hatyarav ke zhuvindin man:
Soj kodo, soj kodo? zalijma lestar.

LUCIFER

Kadoj o cirdyipej

ADAM Telama mishkil e phuv.

So zuraleske taj bitruposke
Inkerdom, akanak tatyimuj,
Nashtig tordyaren les, angle
Avel, po trajo phagel. Intya paho,
Akorde patrin. Ahaj kado hamipe
Kaj ingrel muro zhanipe,
So avla mure truposa, ande sost
Me patyav, ando gichipe, haj dorojipe,
Tu phutyarde shava, kon bida
Taj shukarimo anes mange,
Unyi burnyik, praho avesa feri,
Tyo zhuvindyipe, paji haj ajeroj,
Savo majintig, lojolas taj loshalas,
Taj dulmut, manca, ando cheri phirlas,
Muro sako alav, ande godyij
So mure trajoske jek-jek kotor avri pherel,
Phabuvav! – taj la pagubaki jag,
Shajke, garado buzho cicil,
Te lichol, pe mure bilajimo. –
Shudav kado dikhimo, ke dijajvav.
Ande maripe te tordyav, shele
Trabenca, milasa, kaj muklema,
Ta so kerdom, so kerdom! – ahaj sostar
Shudom mandar o grizhipe,
So dyih hatyarlas, taj chi patyivlas,
Muro zhanimo dorol – ah, khanchi chi moll.

EVA

Ova, ova, vime hatyarav kado.
Te maresa, tu, le turbocimenca,
Me pale e bar grizhija,

Krujal dikhav andej luma,
Haj chi pe phuv chi po cher
Na avla ek fircija, ek amal,
Kon feroja amen, sar dulmut jokhar.

LUCIFER (*prassavnes*)

Apol te si cinoro tumaro dyih,
Sar, shaj pahontume, bi grizhako,
Haj o cinope trubuj tumen:
Dikhavav me tumenca Devles,
Kon maj slaboj, sar o phuro:
La phuvake buzhes, pinzharav,
Andaj chereske gilyaraj, shukar shavoj. –
Av anglama buzhe,
Dikhes, na san, maj zuralo,
E purani taga,
Akharel tut, kaver na tromal.

*(Andaj phuv, jag del opre, buhxlo, kalo nuro kerdyol, la koloricasa,
zurales bungardes.)*

LUCIFER (*palpale ushtyades*)

Kon san tu, rutona, – na tut, akhardom,
La phuvako redechin, koloj taj slaboj.

LA PHUVAKE BUZHESKI VORBA

So koleske dikhlan kaj le chereske
Gilyara, ande lest bari zor si. –
Ake, kathe som, ke le buzheske
Vorbenge mukav, ba sama letu,
Te xovjares haj te rotares, kaver si.
Te le opre muri mosur, changa des,
Haj kadal duj kerme nachontar.

LUCIFER

Phen apol, sar shaj pashol, o manush,
Karing tute, Devleske te inkrel tut?

LA PHUVAKE BUZHESKI VORBA

Kotorales, ando paji, po nuro,
Mashkar luludya, kaj andre dikhel
Bare dorosa phukle kolyninesa. (*Nacholtar.*)

(*Po luludyalo than, shukar zhuvja kerdyon.*)

EVA

Ahaj, dikh, phralikane mosuri,
Dikh, dikhta che shukares najisin,
Naj majbut korkoripe, sogodi,
E bax, hurajlas lenca kathe.
Von dena, ande amari briga,
Shukar alava, lashe vorbi.

LUCIFER

China shaj mangel maj lashi vorba –
Kon, sar mangel, aba vi phenenla –
Sar skumpi keshajendar,
Kon kade den vorba, sar pushen lendar:
Po uzho jilo assandos dikhen,
Barimaskej, kon na pattyal, ande lende;
Von zhan ande, shele truposte,
Shelvar trupo boldyardes,
Le godyar platnikoske, shajin si
Sakana le terne jileski bax.

ADAM

So moll, so moll kadal khelipesko
Abjope, me chi zhav, andeleste. –
Haj mange ekh garadyimasa maj but
Pelaspe, na patyasar, Lucifer,
Muk te zhanav, sogodi, kade, sar phendan.

LUCIFER

(*rigate*) Kerko avla tuke jokhar, tyi zhan,
Taj anda bi zhanimo vatyisa.
(*opre*) Ba, miro. Zhanes, ke e shukarimasko

Minut, marimasa trubul te molles;
But shkoli trubuj inke te phires,
But te xoxadyos, sogodi te zhanes.

ADAM

Tuke naj pharo, te vorbis, paj hodina,
Anglatu bi agoresko trajo si,
Ta, me, pa trajosko kasht, chi xalom,
Jek skurto trajo, pe sidyar lel man.

LUCIFER

Sogodi, so zhuvel, kodo but trajil,
Shele bershengo kasht, taj ekh kermo
Pe godyi del, loshal, kamel, pereltar,
Sar dyeseske trabi, taj doro pherel.
Na e vrama zhal: ame sam kaver,
Shel bersh, ek dyes, sa jekh si.
Na dara, pheres vi tu, tyo gindo,
Numa na gindin, ke ande kado
Chiktrupoj kikido o zhenipe.
Dikhlan le kiran, birulyan:
Miji butyara phiren karingodi,
Korres kerel, xasarel, pereltar,
Ba, biagoresko zhenoj,
Ande jekh buzho, trajil, kerel,
So avri gindo, vi kereles,
Zhi avel agor, haj sa tordyontar. –
Vi tyo trupo, kade nachola, chaches,
Ba, ande shel trupura, pale avesa,
Taj na trubuj pale te keres:
Bezex, te keres, tyo shav bezexardiol,
Tyo nasvalipe, ande leste ingres,
So zhanes, so hatyares, haj sityos,
Milli bersha avla tyiro.

ADAM

Kado palpale dikhimuj, phuresko.
Mure terne jiles doro kaver si:

Andej tehara te dikhosman,
Mukh dikhav, sostar zuril, haj pishtyjima.

EVA

Muk te dikhav, vi me, kado nyevipe,
Chi nachol, chi xasajvel muri shuk.

LUCIFER

Tavel. Shukarimo mukav pe tume,
Taj ande tehara ande dikhna,
Telaj e lungi, garade sune;
Apol te dikhna, sar avla, vortope,
Sosko pharoj, kaj zhal o drom;
Apol, briga tena avel tumen,
Haj kathar e zurin tena nashen:
Po hirco ek cini raza mukav,
Kon phenla, ke xoxamni, nach si.
Intrego dikhipe sani – razaj. –

(Tela kadi vrama e Adamos, taj la Eva andej kolyiba ingrel, kon kothe soventar.)

Shtarto rang

(Ando Edyipto. Angal puterdo ciborumo. O Adam sar Farao, ternes, po sakamin beshel. O Lucifer sar ministeri; lestar maj dur, raj manusha. Palal slugi, o piramisho keren, chugnyasa len sama pe lende ketani. Uzho dyes.)

LUCIFER

Raja bare! pishtyasa pushentut
Tye nepetura, kon vi pengo rat
Mukenas anda tute, soj kodo, so
E Faraos, chi mukel te hodini?
Sostar mukes tutar e dyeseski zang,
La ratyake gule sune,
Haj chi des perdal tyo gindo,
Le slugenge, kaske perelpe,
Ke vikade pe bulhi luma, sa
Luvudyija, rajimo tyirojlo
Haj e zang, so manush inkrel. –
Shele forongo raj san,
Tuke putrel sung e luludyi,
Taj guglo fruto tuke bararel.
Miji zhuvjango kolyin tuke ashtyil:
Shukar shuvji, khine jakhenca,
Shukar, sar khelimaski keshaji,
E kali shej, lole vushtenca,
Jagale jakhenca, kamipesa –
Sa tyirej. Lengo trajo tyiroj,
Sa hatyaren kaj pengi butyi,
Kanas unyi minuto lengedesas.

ADAM

Pe sogodeste naj e jakhan bokh.
Avel, sar silasko, na marav man
Anda leste, na mange shaj najisij.
Ba kadale kheresa, so me kerav,

Kade inkrav ke arakhav o drom,
Savo kaj o barimo ingrel man.
Kado shukarimo e luma chudil,
Haj milli bersha ingrel muro anav.
Naj balval, naj xasar so mujal deles,
Maj zuraloj o manush, sar od Del.

LUCIFER

Oh, Farao, inke baxtalo san
Ando dikhimo? shuv, tyo vast po jilo.

ADAM

Me na. Shuvshipe hatyarav, shuvshipe.
Sa jekh si, ke na bax dorosardom,
Lasharimo numa, so vi puterdyilas.
O butipe, tena shajil, muri pishty,
Ke te sunuj man, chi kamlama majbut.

LUCIFER

Haj te dikhesa tut, jokhar perdal,
Ke Luvudyija minuto khel si?

ADAM

Kodo nashtig avel.

LUCIFER

Haj inke?

ADAM

Zhos te merav,

Armaja dos palama, la luma.

LUCIFER

Chi meresa, zhi jokhar chi dikhesa,
Taj Inke tromasa te keres.

*(Mashkar le butyara slugi, le ketani, jekhes kade maren, ke vatyindes
andere nashel ando ciborumo, taj angla skamin kethane perel.)*

O SLUGA

Raja, zhutin!

*(Mashkar le butyara e Eva, le slugaski romnyi, avri shinelpe, taj duk-
hade vatyimasa pe pesko rom perel.)*

29

EVA

Iva manges kodales.

Kon amari mila na ulavel,
Chi hatyarel! Na, la bidako alav,
Taj o skamin uchoj. Ta sostar
Na akhares man, kon truposa
Sharavel sa o malav.

ADAM *(Zhal kaj le ketani, kon kamen te ingren soledujen.)*

Muken kothe. Zhantar.

(Le ketani zhantar.)

Ta soski bi pinzhardi hatyar si,
Ando jilo, ko si kadi zhuvlyi,
Che shukar si, haj tele phandel e
Bare Faraos, zhi kaj o praho? – *(Ushtyel.)*

LUCIFER

Kadi jek si mashkar le but, kasa,
Prassavel tut tyiro raj, ande,
Tyi godyi anel, tyo kermalo trajo,
Kana ande tyi pattyav, sar paparush
Shinestu. Dikhes, kaj sano thav che
Zuraloj, avri del andaj naja,
Haj anda kado nashtig shingrav les.

ADAM *(tele avel pa gradicho)*

Kodo na ker.

Sosko azbadinoj, kasavo lashoj.

LUCIFER

Bi patyiv si kathar ek platniko
Taj krajestar telalate te gucil.

ADAM

So te kerav?

LUCIFER *(prassamnes)*

Naj kaver palal, sar o zhanimo
Te del taga e garade thaveske:
Taj te assal, e zor, e materija.

ADAM

Me na zhanav te asav, te tugudij.

30

EVA
 Ah, skunpona, tyiro rat pittyal,
 Tordyaravles; dukhal, chaches zurales?

O SLUGA
 Numa o trajo dukhal, aba na but.

EVA
 Na phen, soste trajindan zhi akanak,
 Akanak meres, kana, maladyilam.

O SLUGA
 Sostar trajil sluga? – barr phiravel
 Zuralenge, taj del shavoren ando
 Shtrango, merel. – But milli anda jekh.

ADAM
 Ah, Lucifer, zuralij kadi vorba!

LUCIFER
 Mulikano dilimoj lestar.

ADAM
 So vorbijas?

LUCIFER Bare Farao, so azbaltu?
 Dapol, shaj phenav ke bari butyij
 Jekhe slugasa maj ceraj pej phuv.

EVA
 Tuke kanchij, mange jekh lumaj,
 Ahaj, kon kamela man?

O SLUGA
 Me majbut nichu. – Bister man zhuvlye.
 (Merel.)

ADAM
 Maj me, kamotu, zhantar le mulesa.

(Le mules opre ingren.)

Opre, zhuvlye, kaj o skamin si tyo than:
 Ando shukarimo kasavi san,
 Sar la zorake me – trubuj te
 Arakhas jekhavres, karingodi.

EVA Ah, bare Farao,
 Zhanav, tyo vladaj, ke mulas sluga,
 China chi cirdav man, numa dema
 Cini vrama, palakodo vladisar.

ADAM
 Na phen majbut kadi vorba. O, ta
 Muro them, chi zhal maj dur pa vladimo?

EVA
 Dostaj, kana chi dukhal akanak,
 Tyiro vladipe – Oh, na sunun
 Ando angluno minut mure asva –
 Shukar muloj, o, mro Del, che shukari!
 (Peleste perel.)

ADAM
 Shukar si taj muloj; lazhavoj kado:
 Amenge prassav si hodina,
 Ta shajke, sunujimasko assapej.

LUCIFER
 Nashli slugaj, kon tusa vorba shinel,
 Phenel: Maj zurali sim, tye sastrendar.

ADAM
 Le mules pacha, zhuvindes patyiv
 Koko tyi asvin chi hatyarel, me
 Pale pishtyij bi tyo assape.

(E mules avri ingren, o Adam la Eva kaj o skamin ingrel.)

Pe muri rig, zhuvlye!
 Aj, che gugloj pe tyo kolyin te hodinij.

(Dukhako vatyipe mashkar le butyara; Eva grozoype.)

So reslastut, muri kamadyi?

EVA Ahaj, ta chi ashunes
 Le manushengi dukh?

ADAM Anglunes lom sama.

Naj shukar lavuta, chaches, na ashun,

Chumide man, taj bister e luma.

Tu pale mucisar o vatyipe.

LUCIFER

Na zhanav, kodi nepetongi grizhaj,

Pe lende ashilas sar e butyi.

(Pale vatyipej, e Eva opre cipil, o Adam opre vazdelpes.)

ADAM

Zhuvlye, tu milaki san, taj na zhanav,

Sar te zhutil pe tute. Pa tyo jilo

E dukh, sar strafin, ando shero del,

Kade hatyarav, e luma zhut mangel.

EVA

O, Farao, phager man, ba jertosar,

Tena mukel tut, le manushengi

Dukh, te hodinistu, dikhes, tyiri

Sluga sim, muro trajo tut vojil,

Bristav sogodi, so manca pelaspe:

Chorimo, barimo, suno, mules,

Te vojima tuke, taj sar e jag

Tavel mure vusht, ba, le manusha,

Le but zhene, marde dumesa phiren:

Sar dukhade trupos, sane kokala,

Me, me, kadal manushengi shindi shej,

Anda jilo hatyarav kadi mila.

ADAM

Taj me tusa. – Millji ande jekh –

Phendas vi o mulo. –

EVA

O, bare Farao!

Vurito lil, haj me sim e doshali,

Nashav man, vaj sityarma, sar trubuj

Kashuki te avav.

ADAM Maj lasho majstori san tu,

Ke sityardan man, dukh te ashunav. –

Tena ashunav majbut. – Taven

Sloboda, le slugi manusha, ke

So moll, e luvudyija, kana jekh

Manushes resel, haj meren millji,

Ande kast, voj o manush, phurdel kodo;

Hatyarav but milli kino, jekhar zang.

LUCIFER

Aj, Farao, loshas, taj o butipe,

O agor, pe kodo lastut, pestar,

Pe lashimasko assav cirdela,

Ke anda kadi kerdyilas, aba

Adyes muntunles opre: so tu shudes,

Voj na chajoles, haj neve rajes

Rodel peske, vaj gindil ke shaj beshes

Pe leski kor, te chi trubuj les raj?

Te beshla ando kolyin troma?

ADAM

Ta sostar vatyil, sar te dukhalas les

O slugipe?

LUCIFER

Dukhal, ba na zhanel, so.

Ke sako manush po rajimo dorol,

Kadoj e hatyar, na o phralipe,

So kaj o slobodijako flakko

Tradel e bare butipes – apol

E zhang, chi ushtyel ande leste,

Feri o shajipe azbal les, anda

Nyevipe, haj so tagaj dulmutanes;

Ande kodo gindil ke trupujape

Leske gindime, baxtale sune.

Dapol milno samudroj e manusha;

Chi soski raza na zhal perdal pale

Tunyaraj kodol, numa o pleme

Abjol, so opre shudel, shaj, ke tu san.

ADAM

Sostar ichi me?

LUCIFER Vaj kaver, tusa nyamo,

Ande kas, zhandyol e nepetongi

Cigna, haj kon andej slobodija

Vityazij, ke pe tyo than furcilpe.

Zhi o butipe na lela khanchi,

Anav paruvel, o raj ashol.

ADAM

Ta bi agoresko krujalipej

Tyo gichipe, anda sost, chi muntuj man.

LUCIFER

Si muntuja. De kadale unye,

Anglune zhenen, vering haj angrustyi,

De kaver khelimo, taj phen: eta,

O butipe, opral shavtut, taj kade

Avna rajkane, taj patyan, taj tele

Dikhen e nepeton, haj kade, vi len shaj.

ADAM

Na zumav man, xoxamne truponca.

Muken le slugen! Taven, sa sloboda.

Phen avri lenge, apol sidyar,

Zhi chi bunuj, aba maj palal.

LUCIFER (*rigate*)

Zha numa pe tyo patyamno drom,

Patya, ke tu zhas, kana trajo cirdel.

(*Avri zhal.*)

ADAM

E butyi te tordyol bi agorestar

Te sityol anda lest, kon phagrel pes.

La zorake, kolimaske, pushipej.

(*Avral bari losh, le butyara zhantar.*)

LUCIFER (*palpale avel*)

Losha sluga, ke o raj bandyilas

Anglatu. Na gindin, ke silasa.

EVA

Vojisartu, oh, muro skumpona,

Vi kade so moll e shudri lashar,

Sar shudro sap, mashkaramel del.

ADAM

Baroj, ta baroj.

EVA

Mukh aba; dikhes, e dukh

Mucilas, amari voja na shinel,

So doros kaver, pe muro kolyin san?

ADAM

Ahaj, zhuvlye, che tang si tyo dikhipe.

Taj le phutyarde murshes kado faj –

Numa kolyipe, so e zor kamel.

Sar le feromaske dada, deja,

Maj tates astaren kovle shaveke vast.

EVA

Ahaj, farao, dore rucisaros

Tut, mure chalade vorbenca?

Sote kerav, kana, chi som maj godyar.

ADAM

Chi na doron, te aves, skumpona.

Si man zor, godyi, dosta,

Taj pala barimo, na tute bandyuv,

Chi pala zhanipe, kadala sa

Arakhav andej lila, majfeder.

Tu numa, vorbin, vorbin, te ashunav

Tyo glaso, te sharavel man andre.

Sa jek si, so phenes, oh, kon pushel,

Ke so gilyabel e cini chiriklyi,

Kana gugles ashunas lako glaso.

Tu numa luludyi av, kuch axtom,

Bimollaki, ba shukar, kade mollistu.

(*Kaj o Lucifer*)

Panzhto rang

(Ando Athen. Po placosko mashkar, alavesko skaminesa. Anglal, rigate, puterdoj la khangerako ciborumo, Devlikane barrtrupara, luludya khudes, altari. Eva sar Lucia, e Miltiadeski romnyij, kon o majbaro kentanaj, leske shavesa, e Kimonesa, but zhene slugi, save postyime trabi ingren, aven karing la khangerako ciborumo. Po placo kirpale, but manusha tordyon. Abjol e detehara.)

EVA

Numa akorde, muro cino shavo.
Dikh, intya, gelastar po paji tyo dad,
Te marelpe, dur kathar kado them.
Jekh ruto nepeto trajil kothe,
Kon amari slobodija daravel.
Rudyisaras, rudyisaras muro shav,
O Del te feroj kadele themesko
Chachimo, haj tye dades te anel khere.

KIMON

Apol sostar gelas muro dad, dur
Phuvate, te feroj kal kirpasle
Nepetos, haj leski romnyi brigakij?

EVA

Oh, na shin krisi pa tyo lasho dad,
Pe kasavo shavo Develski armaj del.
Numa la kamada zhuvlya si grizha
Te kerkojpe pala pesko rom,
Ke tena kerlas, lazhalaspe.
Tyo dad, kerdas, sar jekh mursh kerel.

KIMON

Ta daras, dale, ke slaboj, maren les?

EVA

Nichi, na muro shav, tyo dad vityazij,
Len marel, feri jekhestar daravav les,
Ke, ichi, pes, ne marel tele.

KIMON

Sar?

EVA

Si le duhos ek zurali vorba,
O baro doro. Andej slugi sovel,
Vaj mashkar lende bezexajvel.
Ta ratesa xaxades e slobodija,
Bareske bararel, citojenongi zor.
Kado zhuvil o shukar, taj barimo,
Ba, te si, bares zor, pej dej phagel,
Taj marelpe lasa, zhi ratvajvel jekh. –
Ka alav, ande lest te zurardyolas,
Te shaj xoxavelas ka sunto them,
Armaj dos les, rudyisaras, muro shav.

(Ande khangerako ciborumo zhan, tela kadi vrama, po placo sa majbut zhene aven kethane.)

O ANGLUNO ANDAJ BUT MANUSHA

Na ashunel, o manush, cicijipe,
Sirma. Sar, china tavnas dushmana.

O DUJTO ANDAJ BUT MANUSHA

Haj vi khere lindralej le manusha,
Shaj ke khonyik na khuvel gindura,
Sar varikana, karing soste le
Manushengo girtyano trubujas,
Zhi kathar e detehara phirav
O than, taj muri vorba naj kon kinel.

O ANGLUNO ANDAJ BUT MANUSHA

Rucimasko trajoj, so te keras aba?

O TRITO ANDAJ MANUSHA

Chi perlas nasules ek cini chingar.

(E Eva tela kadi vrama phabardas e jag altareski, peske vast thodas, taj postyisarel, Lake slugi ando rudyimo astaren, savo ande rindonde sikadyol. O placo pherdjol zhenonca, duj Cicitoro, anda alavskamin marenpe.)

ANGLUNO CICITORO

Majintye! kado than murojlo.
Ande xasar si o them, tena vorbija.

(Le manusha chachimo vatyin.)

DUJTO CICITORO

Atunchi xasajvel te desa duma!

(Le manusha assan taj palmisaren.)

ANGLUNO CICITORO

Tu na san purla, ke nichu kinen tut.
Manusha! dukhasa vazdav vorba,
Ke le uzhe jileske dukhal e
Bares, zhi kaj o praho te prasan;
Jekh bare murshes angla kris anav
Pa lesko shukar vurdon.

DUJTO CICITORO Mishto anes angle, rutona!

Ta luludyar opre e pedos,
So pe postyin inkres.

ANGLUNO CICITORO Rigate kathar!

ANDA MANUSHA

So te ashunas e prassavnes.

(Kinion le dujtone cicitoros.)

ANGLUNO CICITORO

Ta vi te dukhal muro jilo, vorbil,
Ke tumen, oh, luvudyale manusha,
Vi kathar o majbaro, anglune san.

DUJTO CICITORO

Kado bikhnel odyi, bokhalo grupo,
Sar zhukel, kokalo zhukarel
Paj barvalengi mesaja? Oh, tu bi
Tromako, na doroj tyo trajo.

41

ANDA MANUSHA

Tele, lesa, vi voj purlaj, tele lesa!

(Inke majfeder azban les, e Eva duje tubanos, taj temija postyil po altari.)

EVA

Sunto Aphrodite! oh, leles, leles,
Kado postyako t+huv, ashun muro
Rudyimo; na zeleno prajso mangav
Pe mure romesko shero, hodina.

(Ando postyako thuv o Eros asavnes avel, e Kharsura krujal tordyon len, taj ruzhi shoren pelate. Andej zangar si o grupo.)

LE SLUGI

Ashun, la!

EROS Oh, shuvje, o uzho jilosko

Ashtyin pteuj! –

E KHARISURA Taj e Kharisongo

Feropej tusa! –

LE SLUGI Blagope, Aphrodite!

ANGLUNO CICITORO

Ashunen manushale e dosh! o baro
Miltiades bikindas o them.

DUJTO CICITORO Oh, xoxaves, xoxaves!

Ashunen, ke bunujipe resel tumen
Lazhaveski.

ANGLUNO ANDAJ BUT MANUSHA Tele, kothar, bi mosko!

(Mashkar le but zhene pizden les.)

ANGLUNO CICITORO

Tyo ternypej ande lesko vast si,
E Lemnos, andre zhanglas te ingrel,
Akanak tordyol ka Pharos. Potyindoj.

42

O TRITO ANDAJ BUTMANUSHA

Merimo leske.

ANGLUNO CITOJENO Ichi, cipin,

Vaj, zhantar kathar muro vano.

(Le postyimaske agor si, le Devlikane nachiletar.)

EVA *(opre vazdelpe)*

So bungal avral? dikhas, muro shav.

KIMON

Jekhe purlitoros dosharen, dale.

EVA *(pe ciborumosko gradicho ushtyavel)*

Muro jilo sakana kikidyol

Te dikho le buten, ke dosh shon.

Te perla axtom andej chik, atunch

Prassasa loshal o chorro,

Sar pesko marhipe te chacharlas.

O DUJTO ANDAJ MANUSHA

Raja, taxome som, taj te cipij

Kamos.

DUJTO CITOJENO Kathe si, makh tyo kirlo.

O DUJTO ANDAJ MANUSHA

Apol so te phenav?

DUJTO CITOJENO Phen merimo pe lesko shero.

ANDAJ MANUSHA

Merimo! Merimo! –

EVA Ta pa kaste si vorba?

DUJTO CICITORO *(karing lest ushtyades)*

Pa kaste shaj avel, sar maj bare

Shereskire, sar amalen, na faj len.

EVA

Pa Miltiades? – Oh, bare Devlale!

Haj vi tu, phure Krispos, kas slugipestar

Muntundastu mro rom, marimo cipis?

KRISPOS

Mukh mange romnye, mashkar le duj

Numa jekh shaj trajil. Mure trine

Shavorencajlo, kon kado alope shol.

EVA

Juj, tuke,

Kana tyo trajo, tele marhiltut!

Apol jertoj tuke, te bokhajves.

Dapol tu, Thersistes? thaj tume sa,

Kon ando mishtyipe soven hodines,

Ke kathar tumaro vudar, le dushmen

Muro rom marel. – Oh, bi blagome! –

THERSITES

Ah, zhuvlye! ta kerkes perelpe,

Ba so te keras, manushengi vojaj:

Kon opre shol pesko barvalimo,

Tordyindos le xojarde spumenca!

ANGLUNO CICITORO

Ta avri phenas le manushengi kris.

(Lucifer sar ketana, daramne mosa, nashindos avel.)

LUCIFER

Paguba phenav! E dushni ka vudaraj!

ANGLUNO CICITORO

Kodo nashtig, amaro shero

Naj angla lende?

LUCIFER

Ta voj si o dushno.

Zhanglas ke so kiraven leske,

Opre ushtyilas ande lesko jilo

E xovlyi, taj zhi vorbin, resel.

DUJTO CICITORO

Sogodi tume kerde, purlitora.

ANDA MANUSHA

Malavas len tele. – Te trajil o shero! –

Juj, amenge, nashas, kon karing zhanel. –

Sogodeske gataj. –

ANGLUNO CICITORO Na bandyaren shero
Anglales ka vudar!

EVA Devlale!
E krisi dukhalas, anda sost mange
Xasajlan more, oh, ba maj kerkoj,
Kaj chachardan kodo-ba muro san. –

O ANGLUNO ANDAJ MANUSHA
Astaren leska romnya; e foros
Te avla bida, kusa shavora merel.

EVA
Meros anda tute, muro rom, jilesa,
Numa armaj tena astarel shavoren. –

KIMON
Man na darav, dale, av, av manca,
Feroj o suncipe kathar o azbape.

*(Nashentar anglaj e grupura andre ando ciborumo, duj zhuvja luludya-
lo vering mukel tele le butipenge, save sigo palpale ushtyaven. Avral
phurdine ashundyon, le manusha vatyindes karingodi nashen. – Le duj
zhuvja, shutepe.)*

LUCIFER *(assandos peske vasta morel)*
Shukar pheras sas. So moll la godya
Kothe te assal, kaj jile pharadyon.
(karing e khangeri boldines)
Numa kado sa ternyipe, o sa
Shukarimomasko dikhimo tena
Azbalas man, shil si ando streno,
Savo vi le nanges lazhavarel,
O bezex oprevazdel, o agor
Vazdarel peske ruzhenca
Jekhimasko chumidasa. –
Sostar asholtar muri luma,
O ruto trupo, e dar,
Sar daravel o dikhimo,

Savo ando maripe xasardoj
Ba dikhasa, ke o meripesko
Dar, avel amende napabuteste,
Rucimasko shajin khelimo, dore
Na avla atunch kathe agorunipe.
(Mashkar le manusha zhal.)

*(O Adam sar Miltiades, angla shovengale grupura, anen les ratvales.
Angla leste e manusha rudyin, taj vi e cicitora.)*

ANDAJ MANUSHA
Te trajil o shero. Rudyin manusha.

ADAM
So bezex si tumen, sostar rudyin?
Kathar slabo, so mangel zuralo? –
Ta mri romnyi na avel, chi o shavo;
Dore chi reslas len azbajimo! –

EVA
Ah, Miltiades, soste aves, kana chi
Tyi zhuvlyi, na loshal tuke, – shava,
Tyi dej pereltar, inkerla opre, ah,
Chi lasho anav, na mukel tyo dad! –

ADAM
Soj kado? na zhanav. Le manusha
Rudyin, romnyi armaj del, ratvajvav, anda them. –

EVA
Majfeder ratvajvel o them, taj jilo.
Vaj sostar avilan, sar ketanengo shero. –

ADAM
Muro baro prajso chi moll katyi?
Avilom, ke bares ratvarav, taj chi
Mukel muro barimo, maj dur te
Ashav. Avilom, te shav ande mure
Bishaldengo vast, taj nepetongo
Vast e zor, phenav lenge sogodi.

Eta, mukav tumen, vityaza amal,
Abakanak shaj hodinintume.
Taj akanak xanro astarav, Devluni
Zhuvlye, suncimasa shav ka altari.

(Opre ingravelpes po cimborumosko gradichi. Leske ketani zhantar.)

EVA *(ande peske romeski kor perel)*
Ah, Miltiades, kaj si maj baxtali
Zhuvlyi, sar tyiri, vojniko mursha!
Dikh, tyo shav, sar cirdel pe tute
Sosko baroj, taj shukar silo!

ADAM Tume skumpona!

KIMON
Mishto zhanos me, so muro dad kerel,
Kodo mishto kerel. –

EVA Ah, na lazhavisar man,
Kado trubulas te zhanel e romnyi.

ADAM
Shava! Tye dadesko xanro sikav tu.

KIMON *(o xanro opre kecimes)*
Feron, Devlyikani zhuvlyi, kaj xanro,
Tute avav palalest inke jekhvar.

EVA
Kaj le duj postya e dej, muk te
Rispile e temija. Pallas dikh tele.
(Temija postyil.)

ANGLUNO CICITORO *(pe alavalo skamin)*
Nas man chachimo ke purlitoroj?
Ke o Darius kindas les? numa kerelpe
Chi dorol maj dur te marelpe.

ANDAJ MANUSHA
Merimo pelest.

ADAM So bungal avral?

EVA
Ah, Miltiades, ruto vorbaj kodo:
Purlake phenen tut le manusha.

ADAM
Assamoj e chingar; me som purla,
Kon kaj Marathon sakones mardom?

EVA Oh, ke kadej.
Vurlito lumaj, so tu kathe dikhes.

ANGLUNO CICITORO
So tordyon, astaren les aba?

(Le but manusha zhan angla khangerako cimboruno, mashkar lendej o Lucifer.)

EVA Miltiades!
Pe kaj sunto than mishto san, na mishkin. –
Sostar phendan te zhantar le ketani?
Kadi bezexali rokovina,
Sostar chi phabaradan? Numa vering
Trubuj kadale manushen, te zhanen,
Ke tu san lengo raj, ke sandar maj
Raj san. Taj mudaren tut, feri tena
Peren kaj tye punre.

ANGLUNO CICITORO
Ashunen, jek purlitoroski romnyi
Sar vorbil? –

EVA Kris si kodo,
Te feroj e romnyi e romes, vi
Atunch, te si doshalo, haj inke
Kasavo uzho, sar mro rom!

ANGLUNO CICITORO
Sostar muken le manusha, kade
Tele te dikhenle.

ANGLUNO ANDAJ MANUSHA Haj te phenel chachimo.

ANGLUNO CITOJENO

Kon lenca inkrel, doshako, cipin,
Kirpale duhora, ke meren bokhatar.

ANDAJ MANUSHA

Merimo pe leste. –

ADAM

Sharav le shaves.

Tena dikhel muro rat, zhatar, zhuvlye,
Pa kaj kolyin. O strafin na te reseltut.
Numa me te merav. – Vaj, soste trajil,
Sar te dikhav, soskij slobodija,
Anda soste ek trajo shutom opre.

ANGLUNO CICITORO

So furcintume inke.

ANDAJ MANUSHA

Merimo pe lest!

ADAM

Kaj bi tromake nepeton na dav armaj,
Kodo naj doshalo, von kasavej,
Ke o per slugenge somnarel.
Taj o slugipe, ratvale trabasa
Te hunavel, unyi zorake partos.
Numa korkori me somas dilo,
Pattyajlom, ke trubujle slobodija.

LUCIFER (*rigate*)

Tuke phendan, mulikani pojeza,
Haj palatute patyivale trabi. –

ADAM

Ingren man tele. Ande khancheste lav
Kado suncimo.

*(Tele ingravelpe paj gradicho, la Eva koles ande peske slugonge kuja
shutes.)*

Ake – gata som. –

DUJTO CICITORO

Feron tut, naj inke xasardo khanchi.

ADAM

Dukhalas man zurales o shinipe,
Te dos vorba andama.

DUJTO CICITORO

Kerles, ke kado nepeto

Majintig ando praho changarlas.

ADAM

Ah, ta anda kado si sajekh,
Pesko lashav na jertil nepeto.

LUCIFER

Avri trazosardan aba?

ADAM

Oh, zurales.

LUCIFER

Perdal dikhlán le dile butipeske,
Maj baro raj sanas, sar von tuke?

ADAM

Shajke, ba sol e duj bezexalej;
Tela kaver anav o agor jek si.
Phuty si kadalesa te maravman,
China kero. – Apol anda sost, soste
Te dorojas maj uche kolyinesa,
Sar kaver. Te trajil peske, taj te
Rodel zang, sosa pherel skruto trajo,
Taj te phirkerel mates, karing o Hades. –
Inger man pe nyevo drom, Lucifer
Sikav, taj assandos dikho kaver
Zor, kaver mila, numa zang dorolja.
Tu pale, zhuvlye, kon – mure jileske –
Jokhvar drakha vrazhisardan,
Ando kishaj, ke te barares anda shav
Sar patyivali dej Citojenos:
Dilyi san, mishto kerel e shej,
Kon avri makhles, ando kher, lubnyol,
Molatar opre tatyol, chumid vushtenca.
Losha, gilyabe, de taga, e zor. –
Pe ratvali phal akanak, anda bezex.

Na anda kodo ke khancheski somas,
Ke baro buzho duhosardas man.

*(Tela kadi vrama ek buchuma ande angla gradicho, pashaleste o
Lucifer toveresa tordyol. O Adam tele bandyarel o shero.)*

ANGLUNO CICITORO

Murdaren les. Te trajil o them!

LUCIFER *(lokhes phenel)*

Shukar agor, na? – Soj, raja vityazo,

Chi grozjoj tut ek cera akanak

E ruto moski, merimaski balval? –

EVA

Ah, Pallas! na ashundan muro rudyipe. –

(Andaj khangeri e merimasko buzho, sar uzho jakhengo terno, tele boldina memejasa taj khude luludyenca kaj o Adam ushtyavel.)

ADAM

Pallas ashundas man. – O Del tusa,

Hodina das ande muro jilo, Lucija.

LUCIFER

Armaj petu, sunengi luma,

Pale rumundan, jshukar minuto. –

EVA

Armaj petu, shudro duhosko nepeto,

O baxtalipe rutoske hatyardan,

Taj e terni luludyi sigo ando

Praho pelas. Ta tuke naj gugli

E slobodija, sar dukh sas mange. –

Shovto rang

*(Andej Roma. Puterdo cimborumo Devlikane barrtruposa, shukare va-
sonca, ande sost sunga phabon, dikhipesa karing o Appenni plaj. –
Mashkaral bujhardi mesaja trine patonca. Adam sar Sergiolus, Lucifer
sar Milo, Catulus, sar lubihari, Eva sar Julia, Hippia taj Cluvia lub-
nya puterdes urades voja keren. Pe jek gradicho gladiatorongo mari-
mo zhal, slugi tordyon po vlado, azhukardes, lavutara muzhik keren.
Telaj ratyij, majpalal ratyij.)*

CATULUS

Dikh, Sergiolus, sosko zuraloj

Kado lolo kirpako gladiatoro,

Tromos, te shinavav, marel kaveres.

ADAM

Nichi, po Herculesh!

CATULUS

Ah, so po Herculesh,

Kon pattyal inke mashkar ame Devlen?

Phen pe tyi Julija, feder pattyav.

ADAM

Tavel.

LUCIFER

Po zuralo fundo colaxas:

Bange Devles shos, ande bangesko than.

Ba phen, sar te hatyaras kodi colax,

Pa shukarimo, pa kamipo, vaj

Dore, pa patyvipe, karing tute? –

CATULUS

E shuk nacholtar, ta vi tena avlas,

Rucimoj tehara, so adyes faj man,

Taj cera axtom zhuvlyi xoxavelma

Latar, peske nyeve shukarimasa.

ADAM

Laki patyiv hatyarav. Vaj kon

Keltoj maj but pe peski shuvlyi mandar?

HIPPIA Oh, pohortyo!

Ta zhanes, la, bi agor te angalyis?
Haj vi te zhanes, tu, kon pohortyimej
Shukarimo doros, taj bi mollestu,
Ke la zangake numa ek-ek shindo
Kotor zhanes ande zhuvji te rakhes,
Zhi o shukarimo, taj e zang, sar bi
Arakhlo vrazho mishkil angla tut,
Kathar zhanes ke lako jek buzho,
Jek gindojipe chi xoxavela?
Jekh gladiatoroski zor –

ADAM

Chaches, chaches, na majbut Hippia.
Sostar cirdel tut e zang, sar Tantalushes,
Kana e Herculesheski zor naj,
Te chi zhana te avas sar Proteus,
Taj ek shudino robo, pala efa
Dyes, kasavo chaso zhuvel, savo
Bi mollipe dorol raj. – Vaj e zang
Numa ek glazha paji e koleske,
Taj kodoleske merimoj, kon pelles?

LUCIFER

Ah, sosko patyivijaki shkolaj
Pej shukara shejango kolyin,
Haj tumaro shinipe?

ADAM Te xasaros,

Atunch e Julia tyirij. –

CATULUS Tut te avla chachimo?

ADAM Tyiro grast

Muroj. –

CATULUS Pe shtar kurke palpale shaj lesla,

Vaj andre shudavla mashkar mashe. –

LUCIFER

Dikh, Julia, kaj shukar mashas:

Xa, ke vikade thujares kaveres.

EVA

Chi prassal vi tut kado kermo?
Te loshal, kon trajil, vaj tena te
Zhanel te loshal, barem te assal. *(Pijel.)*

ADAM *(kaj o gladiator)*

Mishto inkertu, hej! –

CATULUS

Numa mishto, vityazes.

(Catulusko gladiator pereltar, taj, pala trajo rudyij, peske vast opre vazdel. Adam kamel te jertoj leske, o Catulus tele astarel leske vast, taj kethane kikidel peski burnyik, taj karing o gladiator inkrel.)

Sastri tuke! – Bi tromako bejato.

Dosta roboslugi si man inke,
Kon sunuja kadi cini chingar,
Shukara zhuvlya, tumendar, ke e
Chumid maj guglij, maj zvoroj
Doro, ek cera maj but rat te shordyol.

(E gladiatoros tela kadi vrama murdardas o kaver.)

ADAM

O gras muroj, av Julia, angalyin man.
Ingren avri e mules. – Kheljara!
Keren abakanak komedija,
Anda kado dosta sas adyes.

(E mules ingren, po podiumo, kheljara khelen.)

CATULUS

Cluvia!

Avta vi tu, nashtig dikhav butajig,
Kaver te angalyelpe.

LUCIFER

Taj ame Hippia,

Keras palalende sar von keren?

Ba char tye vusht, naj pelestes murno.

Ichi kade, abakanak gilyabas.

ADAM

Ta so marel tyo jilo majbares,
Nashtig hodinij pelest, Julia. (*Ando kan vorbin.*)

LUCIFER

Ashun, ka dilo anda jilo vorbil! –

CATULUS

Dikhes, skunpo, me chi azbav tyires,
Ker lesa sogodi, me tena zhanav,
Te si tyi chumid, mange sa tati.

CLUVIA

Bare duhosko skumpo; ake e mol. (*Pel.*)

CATULUS

Mishtoj, Cluvia, ba tyi kovlo vast,
Tyo kovlo kolyin na le mandar,
Vi luludyi pelas pa muro shero. –
(*kaj le khelimaska zhuvlya*)
Ah, che shukar si tumaro khelimo,
Sar jag, kethane le shukarimasa!

CLUVIA

Andre xutyilav jakha, ake, te
Arakhes kodo, palasos fuga lav,
Taj inke chi ek lashi vorba na lav. –
(*Po Lucifer sikades*)
Kado shuklo muj dikhes maj feder –
Soste kadaleske e shukar shej,
Kana aba khanchi chi mol lasa,
Feri te sovel mukela, zhi voj
Ruto assapesa, taj shudre jakhenca
Dikhel shele gogle, ba nasul butyi,
So le amalane vorbi sungarel. –

CATULUS

Chaches, ek kasavi mosura pe
Sako pojeza pahaslo colo cirdel
Kon ferilpe kathar ek kuch
Minutu, haj chi mukel e duhos
Te shordyol, naj lasho manush.

HIPPAA

Chaches, darav, ke ando choro
Aba xutyildoj o kalo merimo,
Savo e foros murdarel. –

ADAM

Ingren les,

Kaj kale moskes, Lubnyali gilyi
Phenen, kon zhanel maj shukar.

HIPPAA (*gilyabel*)

Molyasa, kamipesa
Chikana naj dosta;
Sako taxtajeske
Kaver si e migna.
Taj e zang, e gugli zang,
Sar phukle murmuntos o kham,
Amaro trajo somnakarel.
Molyasa, kamipesa
Chikana naj dosta,
Sako shejake
Kaver si laki bax.

SAVORA

Taj e zang, e gugli zang,
Sar phukle murmuntos o kham,
Amaro trajo somnakarel.

CATULUS

Mishtoj, akanak, Cluvia so zhanes?

CLUVIA (*gilyabel*)

Chaladi luma sas varekana;
La Lukrecija ando phivlo pato
Kaj rodas shukar vityazo,
Na del jag e vusht, majbut zang chi mangel,
Puterde jilesa chi nashel ando
Lubnyicko kher, shudro sastri
Shol ande pest. Loshas, godyari luma,
Loshas, ke ame zhuvas andelate. –
Dilyi luma sas varekana:

(Pale nyevi dukhaki vorba.)

ADAM *(ande peste)*

Kade hatyarav, sar andej sune
Te pashjuvos po glaso, dur hurajvav,
Kaj baro sas mure duhosko doro. –
Na kado kames te phenes, Julija?

EVA Ova.

(Tela kado tunyariko kerdyilas, Angla cimborumo praxopesko gruppo zhal mulekane phurdyalenca, memelyenca taj rovjinde zhuvjanca. Lengo grupu ek cerra vrama bi vorbako ashile.)

LUCIFER *(opreassades)*

Sar dikhav kathe gelastar e voja.
Ta naj mol, vaj nachilas e prassav,
Kam vi o shuklo raj butjarel?
Dore varikon daral mashkar ame,
Vaj godyate das.

ADAM *(karingleste shinel pesko taxtaj)*

Xasajve, kadi te pattyas!

LUCIFER

Ashta, akharo kathe nyeven, te beshen.
Dore vi terni voja avel lesa.
He! slugi, anen les andre, sidyaren,
Kon memelyanca akorde avel.
Ichi dasales ek taxtaj pimo.

(E mules ande puterdo kashtuno kher ande anen les, taj pej mesaja shon les. Lesko groppo palal ashol. Lucifer pelest del dyes.)

Pi phrala, adyes tuke, tehara mange!

HIPPIA

Dore majfeder e chumid doros?

LUCIFER Deles Angaly,

Taj chor e love ande lesko muj.

59

HIPPIA

Tut te chumidav, les sostar tena?

(E mules chumidel. O Peter rashaj andaj o grupo avri ushtyavel.)

PETER O RASHAJ

Tordyuv, ke merimo cirdes andetu.

(Savora zhene trestosajle, pe pengo o than, opre ushtyile.)

SAVORA

O merimo – rutoj – zhantar kathar.

PETER O RASHAJ

Tu prikezhime fircija! bi tromako
Nepeto, zhi e bax assal petute,
Sar andej raza e mach, khancheski,
Devles, patyiv, prassasa punrares.
Apol e xasar, te si pe tyo vudar,
Le Devlengo baro naj resel tute,
Bi tromasa cirdestu, pej changa des.
Chi hatyares ke o Del marel tut,
Phararel petu. Dik numa, dik krujal,
O foro pustojlo, ruto streno nepeto
Purenca marel tyiri somnakuni phuv,
Puterdyol e patyiv, khonyik chi vladij
Taj vorba chi pattyal. Choren, mudaren
Taj inke opre sheresa phir keren,
Palakodo o sano gindo, sa dar haj
Chi pa cheri, chi pa phuv, naj zhutija.
Ta nichu zhanes, so, la zangasa
Te nakhes kodo alav,
Savo e kolyinesko andrutnipo
Opre marel, taj karing po lasho
Shaj tradeltut. Chalyimo chi hatyares,
Numa gracia deltut andral o shukar,

60

Taj brigasa dikhes krujal, tye
Vusht izdran: Ivaj sa, andel Devle
Naj tut aba patyav, sa bar kerdyona.

(Le Devlikane barr sa praho kerdyon.)

Prahonpe haj nyeve Devles chi rakhes,
Kon andaj kishaj pale vazdelatut. –
Dikh krujal, so murdarel tye forros
Majbares, sar o dugickomerimo,
Miji ushtyen opre pa kolo colo
Te pe Thebaiske shuvshe placuri
Turbone phurenca te pherdyol,
Kothe roden le fircengo
So inke moll lenge, so vazdel len. –
Pustostu, hamime nepeto
Pa kaj bara lumako uzhimio

HIPPIA *(angla e mesaja kethane peles)*

Oh, jaj mange, che baro dukhajimoj,
Shudro purcho, orckuseski jag –
Dugoxasar, oh, dugoxasar, xasajjav.
Chi xutyilenma mashkar tume,
Ke but zang ulade manca?

LUCIFER

Adyes tuke, tehara mange, gogle. –

HIPPIA

Ta mudaren man, mure armaja maren.

PETER O RASHAJ *(karinglate ushtyades)*

Na de armaja, muri shej, jertosar –
Maj zhutiltu me, haj o baro Del,
E suntu kamipesko baro Del.
Vazdetu opre mande, eta ka pajesa
Tyo dyi avri uzhol, kathar e nasul,
Taj late sidyarel.

(Bolela anda kodo astachi so si pe mesaja.)

HIPPIA Murodad – majmishtoj mange. *(Merel.)*

CATULUS *(zhal)*

Me inke adyes ando Thebais zhav.

Gracosajlom kathar e bezex luma.

CLUVIA

Tordyuv, Catulus, vime zhav tusa. *(Avri zhan.)*

ADAM *(gindosardes, po gradicho ushtyavel, palaleste e Eva)*

Ta tu kathe san, Julija, phen so

Rodes kathe, Merimo losh, murdardas.

EVA

Haj na kothej muro than, kaj tu san?

Ah, Sergiolus! But hatyarimo shaj

Arakhlanas ande kaj kolyin,

Kaj numa pala nachili zang desas.

ADAM

Taj vi ande mande. Bezex kaj kadej!

Chorres te xasajvas, cinoreske,

Kinosa zhi kothe. Oh, te si Del,

(Changa del taj peske vas chereske vazdel.)

Te siles gindo pe ame, ta vladimo,

Te anel nyeve nepetos, nyevi luma,

Ando beato maj kuch rat te shordyol,

Kado, vi le rajen trubujas te

Phagen po uchipe. Hatyarav, sa,

So amaro sas – Nyevo te anas

Naj zor. Ashun amen Devlam.

(Po cheri ande glorijate o trushul sikadyol. Pala le plaja phabarde forongo purlipe dichol. Pa uchipe dopash grupura aven tele. Dural rudyimaski himnaki gilyi ashundyol.)

LUCIFER *(andepest)*

Kathar kado dikhimo grozojma,

Ba na manushesa si te zoril man?

So me chi zhanav, voj, andama kerel.
Kasavo prassamo aba dikhlom.
E glorija te lokes xasajlas,
Inke ashol o ratvalo trushul.

PETER O RASHAJ

O Raj ashundas man. – Dikh krujal,
E biuzhi phuv pale arakhadyol.
Le rishake morchake vityaza,
Kon phumb shuden pe pengo shukar foro,
Savengo grast shele bershengo zeleno
Punrarel, taj mashkar le khangerengo
Zido trajil, nyevo rat anel ande
Kole, pahome vuni.
Taj kon ando cirkuso himna gilyen,
Zhi turbato muca lengo kolyin
Shinel, nyeve buzhe anen, phralipe,
Taj e zheneske slobodija,
So kinoja la luma. –

ADAM

Ah, hatyarav, vi kaver mangel o dyih,
Sar pe shule sheranda nasul zanga;
E jileske ratesko lokuno pittiyav
Kasavi zang, so dore avlas kaver?

PETER O RASHAJ

Te avel anglatu: Develski luvudy,
Tuke butyi. O zheni slobodo
Opre te anen lashimo so ande
Lestej. Numa vlado phandel: kamipo.

ADAM

Opre pe chingar, opre duhosa
Anda nyevo sityar. Te keras nyevi
Luma, kaski luludyi vityazengi
Zor avla, o pojez pale altari
Pe lengi rig opre vazdes e zhuvji.
(*E Peteres, astarel haj zhaltar.*)

LUCIFER

Ah, o khanchi bararel tyo dyih, Adam!
Ichi terne shaveske lasharimoj.
Devles faj ke karing o cheri tradel,
Bengeske skumpoj, ke dijarel tyo gindo.
(*Palaleste zhal.*)

Eftato rang

[Ando Konshtantinapoly. Forro unyi citojenonca. – Mashkaral le majbare rashajeski (Patriarka) dyiz, pej chachi rig e rashajkinnyango kher, po stungo rig luludyengi bar. O Adam sar Tankred, vityazi ternoj, e majbute kaver vityazencaj, anda Azhia palpale resline ketanengo prezidentoj, flako mishkindes avel, muzhika del дума pasha leste, o Lucifer sar lesko shovengari. Telaj ratyij, majpalal ret.]

ANGLUNO CITOJENO

Eta, avel ek turbato grupo.
Nashas, phandavas andre le vudara,
Tena te chorkeren amen pale.

DUJTO CITOJENO

Te zhantar le zhuvlya, ke le turbata
Pinzharen le lubiharengi zangar.

ANGLUNO CITOJENO

Taj vi amare zhuvja, o lashimo.

ADAM

Tordyon, so nashen kade, anglamende;
Vaj chi dikhen kado sunto somno,
Savo phralikanes kethane phandel? –
Amari pattyaki luma ingredam
Andej Azhija, kamipeski sityar,
Ke e milji turbata, ande save sar,
Sunto pato, mishkilas amari patyiv,
Taj mashkar tume chi avlas kamipo?

ANGLUNO CITOJENO

Ashundam aba kasavi vorba,
Taj pe amaro kher e ger hural. (Zhantar.)

ADAM (kaj e vityaza)

Ake, dikhen, kadoj armajaslo
Frutoj, kana khancheske gindosa
Si sunto flakko so vazdel,
Taj bi tromatar kerel pe le

Manushenge, bi akhardes pizdelpes
Prezidentoske. Vityazonale!
Inke uzhi e patyiv, Devlesko
Sunto lasharimoj, la zhuvlyako
Ferope, taj vityazipe avla
Pe amaro xanro, ame sam kodal
Kon e rutonen astaras, taj ingras,
Peske doroske te kerel baro.

LUCIFER

Shukares vorbis Tankred, apol maj
Tena patyana ke prezidento san. – –

ADAM

Kaj e godyi si, kothej e zor.
Telepizdav –

LUCIFER

Haj godyi te avla vi les?
Tele hurasa leste?

ADAM

Soste te hurav tele?
Haj na maj platnikoj lest te vazdav. –
Tele te phenav pa zorinesko than
Amala iva si inke cinimatura,
Tang kolyin, amales, chi mukel andre.
Ke sunuj e rig, ando trajo potyin.

LUCIFER

Ake, ake, sar cinosajlas o
Baro buzho, anda sost mule but
Zhene. Kado jekheskej slobodijaj? –
Axtomakoj kado phralipe. –

ADAM

Na prassama. – Oh, na pattya, ke e
Lashar chi xutyilav opre. Mure
Trajosko dorojlo. Shaj shol, taj te shol,
Ande kast sunto jag si, kon opre
Zoril amende, jilesa zhukaras les.
Jek xanresko shinipe vazdeles.
Ta sama las, pe vorta patyiv.

Misto vi andaj vrazdini chingar,
Ta te avlas aba, te avlas vrama,
Amari muntuja atunch pherdyola,
Te perla tele zido, ke uzhoj sogodi.
Ba, na pattyav, ke kasavo dyes avla,
Ke kodo kon bari butyi kerdas,
Ichi na o Del avilo. –
Mure amala, dikhle, sar patyindema.
Geres, mashkar chingaresko foro.
Naj palal kaver, sar ande e bar
Te zhas, sar sityile te keren
E bi Devleske. Zhi po lasho boldel.
Zhan, vi me zho, palatume, sako
Vityazi te lel sama po nepeto.

(Le trushulale ketani vatra malaven.)

LUCIFER

Sosko bezex si, kaj tyo shukar buzho
Nyeves daravni phabaj bararel,
Kaj avral lolij, andral prahoj.

ADAM

Tordyuv.

Haj chi pattyas ande khanchi shukar?

LUCIFER

Vi tye pattyos, so moll, tyi fircija,
Chi pattyal, kado prajso vityazengo,
So tordyares anda Faros, ande o
Samudro, jokhar avri sovel, dopash
Perel, taj xasaripe avla e
Tromake manusheske, sar kaver
So chi abdyol, sar so ashtyin shordyol,
Vramasa merel, buzho huraltar,
O trupo perdal trajil, misto dugo,
Savo nasvajipe, mulikano,
Phurdel, andej nyevi luma, so krujal

Si. Dikhes kade ashol pe ame
O puranipesko barimo.

ADAM

Zhi amaro vorta kethane perel,

Shaj, o sunto sityar, ando butipe
Resel, taj atunchi naj xasar.

LUCIFER

Le sunci sityaripe. – –

Ah, ta o sunto sityar, si armaj
Sakana tumenge, kana chi kamles
Pe leste den, ke kattyi bolden les,
Vulunles, shinen les, kucinles,
Zhi dilyimo avla anda leste.
Vorta gindo, chi zhanel te inkrel
O buzho, tume inke sa kado
Roden, pe tumari armaj, phutyarde
Manushale. Vaj dikh o xanro, maj
Baro, maj cino shaj avel, chi moll
Kanch, kado shaj avel bi agoresko,
Taj kaj si o agor punto, savo
Kirara shola? Ichi tyi hatyar
Sigo peleste del, sar o baripe
Ande tordyol. Ba, so phagrav man, khinyil
E vorba, dikh tut, ekh pikko rispime.

(Unyi citojena pale angle aven.)

ADAM

Amalale! muro nepeto khinoj,
Muntume than mangel. Shajke ando
Trushulaslengo foro. Na mangel iva.

TRITO CITOJENO

Pushipe, dore na san

Maj nasul eretneko sar bi Devlesko.

SHTARTO CITOJENO

Phen, ta pattyas e anomes
Vaj e anomales?

ADAM

Kado chi hatyarav. –

LUCIFER

Na phen tut avri, tal bari butyi.

SHTARTO CITOJENO

Eta, chi patyal, xoxamno patyakoj.

BUTZHENE

Zhastar lendar, phandavas ame andre

Ando kher. Armaj pelest, kon than del. (*Zhantar.*)

(O majbaro rashaj krajikane shukarimasa taj gruposa avel andaj peski dyiz, ek grupo amal zhal palaleste eretna manusha ande vering, palal ketani, taj manusha.)

ADAM

Trestojma! – Ba phen, che baro sherutnoj

Kaj pashol kutka, kasavo phutyardes? –

LUCIFER

O majbaro rashaj si.

ADAM

Taj kadala punrangle prikezhiji,

Save loshan ande sastra mardenge,

Charde makhles zhan palalest?

LUCIFER

Trushulaslego-xoxavne amalgrupo.

ADAM

Nas kasave mashkar mure phure.

LUCIFER

Maj dikhesa palal; o bengipe, zhanes,

Lokhes barol. Ba, sama, na te azbas

Kadale inkrimaske taj anda kadi

Bi hodinake nepetos.

ADAM

Ah, sosko

Inkrimo si kasave nepeton.

LUCIFER

Lengo inkrimoj e sila, o tele

Phendimo, so Jezush sikadas po trushul.

ADAM

E jekh luma muntundas kadalasa

Ta kadal bi tromake numa Devles

Kushen, sar cicitora, shuden leski

Ashtyin. Kon po cincari shovengo

Ashtarel, so pej rish, vityazipej,

Diloj.

LUCIFER

Ta, hajkam von e cincares

Risheske dikhen. – Nashtig dikhen kade?

Najle zor ande pengo vityazipe

Kaj o beng te bishalen e lichomes? –

ADAM

Dikhav, sar o Tamash, taj chi pattyav. –

Andej jakha dikhav e sunenge. –

(Angla majbaro rashaj ushtyavel.)

Murodad! e suntone murmuntoske

Vityaza sam, taj pa khino lungo drom

Avas, le foroske, na den amen than. –

Tu baro san, zhutin amari traba.

MAJBARO RASHAJ

Muro shav, pel cine butya chi resav

Opre, o Del taj le manushengi

Traba, zhukarel man, pel eretna

Krisi shav, kon baron sar buraca,

Ichi shaj murdaras len, jagasa

Sastresa, o beng bishalel len pame. –

Dapol te sanle e trushuleske

Vityaza, soste roden dur e bax,

Kathej o trubato dushmano, opre,

Pe lenge gava, murdaren len,

Murdaren, zhuvlya, phures, shavoren.

ADAM

Ta bi doshales, dade, nashtig doros. –

MAJBARO RASHAJ

Bi doshaloj vi o sap, zhi cinoj,

Vaj kana avri peren leske dand,

Atunch na azbas les inke?

ADAM Chaches bari bezex

Shaj sile, kaj pe kasavi xovlyi
Phabardas la khangerako kamipo.

MAJBARO RASHAJ Shava!

Na kodo kamel, kon trupos del lipsa,
De kon o duho anel palpale,
Te trubuj, po xanro, pe jag, perdal
Kaj kodo, kon phenel:na miro,
Maripe anav pej phuv. Kaj nasula
And sunto tritopesko garady, sity,
O anomipe, sityaren zhi e
Khangeri anopalipeske
Kerel fundacija, le pattyameske.

AMALA

Merimo pelende, aba jag phabol. –

ADAM

Den opre, amale, kodo i,
Maj shukar postyin avla e shudine
Trajoske, anda sunto murmunto o marimo. –

JEK PHURO ERETNO

Benga, na zumav, ame anda chacho
Pattyav, kothe ratvajvas, kaj Del kamel.

O JEK AMAL

Ah, bi lazhavesko, and paty phutyarestu?

JEK PHURO ERETNO

Naj amenca le rashaja,
Taj aver but zhene?

O AMAL

Pe nasul drom reslas.

De andej Nicaea kaver chacho
Pasha amende tordyile?

O PHURO ERETNO

Le zhutora. – Che khancheski butyij,
Amenca te fugin. Vaj phen avri,
Si tumen barem jek rashaj, sar
Arius taj e duj Euseb? –

O AMAL

Ta kathar te sikavav ekhe Athanasiust?

O PHURO ERETNO

Kaj tumaro ratchachardo?

O AMAL

Majbut sar tumen.

O PHURO ERETNO

Shukar ratchacharde, saven o beng
Xoxavel, po bezexalo merimo. –
Phenav, tume san o baro Babilon,
Kodi lubnyi, pa kast, o sunto Janosh
Iskiril, savi xasajvela paj phuv. –

O AMAL

O efa sherengo sap, o beng kristo
Sanle tume, pa kast o Sunto Janosh
Vorbil, bur, xoxamne, bengeske, amal.

O PHURO ERETNO

Chor, sapa, bezexale, pohortyime...

PHURO RASHAJ

Ingren len, ingren, aba but si kathe,
Pe Develski lashar, pe jag lenca!

O PHURO ERETNO

Develski lashar, mishto phenes, benga,
Pe Devleski lashar perel merimo. –
Zurale sanle, keren pe tumari voja,
Lashoj so keren, chachimo, cheri del. –
Ginavel tumaro bezegchaso,
Anda amaro rat nyeve baron,
O buzho trajil, taj, jag, so lobbo del,
Luma pel shela bersh shudel. –
Aven, mure amala, po merimo. –

E ERETNEKURA (*ande gruposte gilyaben*)

1. Muro zuralo Del, muro zuralo Del, sostar muklan man, taj sostar durajlan kathar muro inkripe taj kathar mure dukhange vorbi?
2. Muro Del, cipij, zhi kham tele del, tu chi ashunes man, chi ratyi naj man bezexipe.

3. Tu pale suntu san. (XIII. zholt.)

E AMALA (*gilyasa shinen andre*)

1. Chingar, Raja, kon manca chingar kerel, taj martu pe muri rig –Vityazes.
2. Astar shovengo taj feroja, taj ushtyi opre pe muro zhutimo.
3. Taj le opre tyo tover, taj tordyar mure dushmanon-go drom.

(Tela kadi vrama o Phuro rashaj taj o grupo zhantar. Unyi amal lilenca ando vast, mashkar le trushulasle zhan.)

LUCIFER

So tordyos bi vorbako, phen, so grozos?
Tragedijake dikhes? dikh numa
Komedijake, taj vojarela tut. –

ADAM

Oh, jaj, na pherasar! – ta andak i
Shaj zhan bi darasa ando merimo? –
Soj atunchi o baro o uchimo? –

LUCIFER

Kodo, so kavereske assamoj.
Jek thav ulavel e duj gindura,
Jek glaso numa so krisi shol
Mashkar ame, taj kado mujaloj o
Lasho, savo Devlisarel, vaj murdarel. –

ADAM

Sostar das ande mure jakha sa
E bezex! Ando zhanipe phutyardoj
O cino maripe. O merimo avri te
Lesa, anda maj axtome, maj shukar
Luludyi, inke maj fimlal. Pinzharos
Me, kadala luludya, kana inke
Nashade samas. Kon si doshalo?

LUCIFER

O doshalo si majzuralo,
Savo rispil, taj shel butya bararel.
E xasar, so kethane anel,
Vityazes del, zor, le eretnoncajlo. –

ADAM

Chaches, phandyaros muro xanro,
Taj palpale zhos, ando shilaslo them,
Kaj inke ande purane veshesko shajin
E mursheski patyiv, o uzho trajo
Chingarel turbecime vramasa,
Haj e garady vorba tena phenlas
Binach, ke kaj vrama si te nyevarav.

LUCIFER

Koli vorbaj. Ke ek zheni chikana
Chi mollpe ande sako vrama:
E vrama zhal, vaj ingrel, andre bolet,
Kon andre najol, naj prezento o zheni.
Kas bareske phenel e sirma
Sakon, kon moll, hatyarel peski vrama,
Ba chi kerel nyeve gindura,
Na pe bashneski vorba detehardyol,
Ba o bashno cipil kaj dereharaj. –
Kutka, kokol, kon andej lupunz, sigon,
Po merimo, krujal. prassasa sile
Dikhen ek manushani vurma angle,
Mashkarle uzhol nyevo gindyipe;
Taj anda kado meren, so lenge
Shavora opre pen, pej vulica. –
Ta mukas kado, dikh tyiri vatra,
So phir keren kodan melale amala,
Sosko foro keren, so vorbaren,
Dili vorba mashkar turbatu grupo. –
Ashunas len.

JEK AMAL (*mashkar drukome trushulasle*)

Vityaza, kinenle!

Kinen la jertojaki sityipe
Sikav kerel kana grozontume,
Kado sityarel o murdari,
O bezexako, o chor, o xoxamno,
Sode bersh pishtyija and rokovina.
Taj sityarel, hoj bershesheski robija
Hoj o barvalo shaj muntuj bish taj unyi,
Pune o choro trin krecarenca.
Taj kon te potyin na zhanel,
Unyi mija kanchikasa opre moll. –
Kinen kado patyivalo lil, kinen. –

LE TRUSHULASLE

Anta kathe. – Vi amenge, sunto dad! –

ADAM

Ah, nasulbikinari, maj nasul
Kinara. Cirde xanro, shin o foro!

LUCIFER (*trestome*)

Jertosar, ka rashaj dulmut amali
Mange, taj naj ruto mange kaj luma,
Le Devleski lashar vi te vazdas man,
Vi me opre lom man lesa.
Numa tu ashilan ek cerra tele.

(E Eva sar Izora, taj e Helene, kodolaki slugkinnya, vatyime nashen ka o Adam, unyi trushules kirestar, nashades, save, apol vi nashentar.)

EVA (*kethane pelines*)

Muntun man tu, vityazona.

ADAM (*opre vazdines*) Trazontu, oh, rajkani zhuvlyi,

Kathe lashe thaneste san. Puter
Tye jakha. Sar phabon! Vaj so reslasle?

HELENE

Mishto hatyardam ame, kaj le kasht,
Ande amari shajinasli bar,

75

Bi gindo beshasas pe zeleno mal,
La shukara chiriklya ashunasas;
Sar dikhlam te abjon lake jakha
Turbune lipcasa pala o kasht.
Darasa lam te nashas, pune pala
Ame nashle, shtar trushulasle,
So, chi, resline amen, zhi tute reslam.

ADAM

Na zhanav, te doroj, opre te trazos;
Ta te mukesama, misto, anda sune?
Sar shaj avel trupo, kade keshajo,
Kasavo shukar taj kamipesko –

LUCIFER

Keshajano trupo! – Oh, o trajo
Chaches nashtig marlas feder
Kamades anda dilimo, sar ande
Pherdes sogodi, so anda skumpo kerel. –

ADAM

Kade seroj, sar te pinzharos tut,
Hoj kethane tordyuvasas angla Del.

LUCIFER

Pe sogodeste mangav tut, na bister,
Tyo kamipe sosko vojakoj
Dujenge, e tritoneske bi vojakoj.

ADAM

Opre dikhel – assal, oh, Devla najis!

EVA

Vityazo, sar te najisij, muntundan man?

ADAM

Na barvalo prajsoj, kaj vorba pe tyo muj?

LUCIFER (*Kaj e Helen.*)

Dosta kishlo prajsoj, taj me chi lav? –

HELENE

Taj sosko blagopesa kamav tuke?

76

LUCIFER

Ta tu kodo pattyas, ke o vityazi,
Vi tut muntundas? Soski pattyamnij.
O vityazi te muntuj la romnyora,
Vi o shovengari laka sluga.

HELENE

So mollosardomas. Vaj, blago, avo,
Taj kothe avo, sar reselma xasar:
Vaj bi blago, taj vi kade bezexaki. –
Dapol, nas zhungale le shtar mursh.

ADAM

Oh, zhuvje, kaj te ingrav tut, vladon.

EVA

Anglame tordjol dyizako vudar.

ADAM

La dyiza phenes? Oh, ta lako vudar
Chi phandavla anglama o doro, so?
De man ek somno, keciles po trushul,
Ke zhi ando kaver barimo
Akharel man, te anel muro suno,
Taj tena te rucima but bersh, te
Zhukarav. Pe sost, agor feril man. –

EVA

Ake, kaj dori. –

ADAM

Kadi sar ratyaki dorij? –

Oh, zhuvlye! bax, bax, na mila.

EVA

Muroj kado somno, nashtig dav kaver.
Mashkar la dyizako zido naj doro.

ADAM

Te chi kamipo. Thaj kaj tu san,
Sar tena, avlas, kamipo, shej!
Tyire gada sikaven, na san rashkinnya.

EVA

Na azbama tyire pushimatonce,
Taj azbasman te dikho mila petu. –

LUCIFER

Taj phandavla o zido vi tut?

HELENE

Ova, ba laki kija naj shudini.

LUCIFER

Baro bezex – ke brigaki pojeza
Ramojas, pa kaj mila. –

HELENE

Pujari, zha anglama!

LUCIFER

Ta sostar? Haj na baro buzhoj kana
Pala tyi kija zhav, tela samudro?

HELENE

Ah, kado china doroj.

LUCIFER

Aba zhav. –

La xarako beng, kucil dand pema.

HELENE

Av palpale, av, murdarel man dar –
Shav muri kija andej fejastra. –

ADAM

Muk te zhanav avri tyiro anav,
Ando rudyimo te zhanav te phenav,
Ashtyin te mangav petu, kana tyo
Agoresko kalipe na ulaves.

EVA

Muro anav Izoraj. Haj tyiro,
Vityazina? Rudyimo, sheja, perel.

ADAM

Tankred som.

EVA

Tankred, ash Devlesa.

ADAM

Izora, oh, na mukh man kasavo sig,
Te zhasatar, armaja dav anav,
So po agor phendan majintig
Anglunes – skurto sas o minut,
Vi suneske, sar te kerav maj dur,

Te ashosa garady, taj chi zhano
 Tyo trajo, shukares te khuvav? –

EVA Ashun, muro trajo.
 Vi muro dad sunto murmuntosko
 Vityazi sas. Pune pelest pele
 Dushmana, vatyime, jagasa –
 Phabarde leski vatra. Napra
 Gindisardas pe slobodija, taj
 Colaxardas la sunto Marjake,
 Ke man, kon inke shejori simas,
 Te muntujape, lake del man.
 Voj muntusajlas, me sunto rudyimo
 Pendem, taj colaxardem.

ADAM Oh, suntona dej!
 Tu truposares uzho kamipe,
 Chi boldantu azbajimasa kathar
 O bi sunto pattyajimo, desar
 Pe tyo uzhimu bezexa pizdel,
 Armajenca kathar o cheri. – –

HELENE
 Haj tu, chi pushes pa muro trajo?

LUCIFER
 Kodo aba zhanav: kamlan, xoxadyilan,
 Kamlan pale, atunchi tu xoxadan.
 Pale kamlan – tye vityazos rucindan;
 Akanak tyo jilo, nyeves zhukarel. –

HELENE
 Baro phenes! Shaj ke o beng si tusa?
 Ta kasaveske napra pattyajlom tut,
 Hoj muro jilo shusheske gindin.

LUCIFER (*kaj o Adam*)
 Raja, sidyar. Tu chi zhanes tavestar,
 Me pale na zhanav, te tordyarav bax.

ADAM
 Izora! tyi sako vorba, pusav si
 And jilo. Oh, zhuvje, chumidema.

EVA
 Vityazi, so doros – ashundan colax.

ADAM
 Ta kodo slobodoj, me te kamavtut.

EVA
 Tu baxtalo san, ta sar bistrav tut me?
 Tankred, zhav aba, nachol muri zor.
 Ash Devlesa – dikho tut ando cheri.

ADAM
 Zha Devlesa. – Pe kado dyes seroja. –

(*E Eva andej dyiz zhal.*)

HELENE (*rigate*)
 Ah, bi tromako – sa me te kerav?
 (*opre*)
 Andej fejastra avla e kija.

(*Zhal pala Eva.*)

ADAM (*trazolpe*)
 Akanak, shaj zhas.

LUCIFER Aba shaj zhas – gataj aba. –
 Dikhes, kasavi dilij tyi fircija,
 Maj pedokane dorosa dikhela
 La zhuvja, taj phukle vastenca
 Tele xosel, pojezosko praho,
 Pa lako sham, pes chorela
 Kathar maj kuch kamipeske luludya;
 Maj Devlikanes po altari shole,
 Taj ratvajvel andale, taj zoril
 Iva, zhi chi shutyoltar laki chumid. –
 Sostar chi dikhela, taj patyvivila
 Sar zhuvja. Ande lako zhuvlyanipe.

(Tela kadi vrama andre tunyardyilas, o shonut opre ushtyilas. Izora taj e Helene andej felyastraj.)

EVA

So dorosa, diklas pema, izdralas,
Ah, ka vityazi mursh, izdrajlas anglama
De o zhuvjanimo vladisardas –
Kathe merav, sar sunto postyin.

HELENE

Chudakoj taj diloj o zhuvjanimo!
Te shinela e diskrimina,
Turbecime nashel palaj e zang,
Patyiv pa o stato tele shinel,
Taj shudines andej chik tevelij.
Tena shindyoltar, vi pestar izdral,
Mukel te shutyol lako shukaripe,
Kaverestar taj pestar chorel e zang. –
Sostar na phirel mashkaral. Vaj so dosh
Si ek cino lashipe, ek cino, kamipe,
Patyivasa unyivar nashtig astarav.
Ichi, e zhuvlyi na buzhoj, numa pikkoj.

EVA

Helene, dikh avri, kathejlo inke?
Sar shaj gelosastar, kasavo sigo.
Numa jekhvar, te shaj ashunavles.

ADAM *(kaj o Lucifer)*

Dikta krujal, chi tordyol kaj fejastra,
Chi bishalel ek jakhali palama?
Numa jokhar, te dikhav, lako trupo –
Izora! Oh, na bunun kaj kathe som.

EVA

Sol duj zhenenge maj mishto avlas
Te zhasastar. O, shindo jilo, sigo
Sastyol, taj dukhal, pale te shinasles. –

ADAM

Chi daras, kade andej ratyi te dikhes,
Sar, baro jilo, kamipestar marel.
Te kamas, feri amenge naj slobodo?
Chi daras, ke lesko vrazhipo leltut? – –

EVA

Vi andema trajil kado, sar suno,
Savo shaj, anda cheri andas man
Pe kaj luma; pe balval, shukar
Gilji avel, dikhav, sakon assal
Phralikane chumidipesa, pala
Sako kasht, de amende, Tankred, chi vorbin.

ADAM

Ta sostar, sostar! nasul zido tordyarel?
Kon katyi but las kathar o pogano,
Depol, na zhanav, perdal te nakhav zido? –

LUCIFER

Apol na ferojles, buzho, vramako,
Maj zuraloj, sar tu.

ADAM

Ah, kon phenel kodo!

(Palal ek bari jag phabol.)

LE RASHAJA *(giljaben dural)*

21. Muntun muro duho, kathar le shovengura haj kathar o jekhto xamo, kathar e zhuklesko vast.
22. Muntusar man, kathar Levosko muj, haj kathar le jekhe shingaslendar, ashun man.
23. Phenav tyiro anav, mure dadeske shaveske; aven kethane, kade lasharav tut.

EVA

Jertosar, Devlam, amare bezexange! –

ADAM *(palpale grozoype)*

Soski daravni giljij.

LUCIFER

Patoski giljij kodi.

ADAM

Sajek, tavel, me chi darav.

Anda tute sogodi kerav.

LE AMALA (*dural giljaben*)

26. – – te uraven man opre kushimasa taj lazhavesa,
kon xojajvel pe mande.

27. Te vojnin, te loshan, kon kamen muro chachimo;
taj te phenen kodo, akanak taj sakana: Luvudyija le
Devles, kon kamel pacha leske slugake.

*(Opral, sar e giljara, ande gilji xutyilde, o Adam, kon kaj la dyizako
vudar ushtyades, pale tordyilas, pe dyizako turno ek huljo cipil, ando
ajero le choxanya huran, taj angla vudar jek kokalaslo trupo ushtyol
andaj e phuv, taj daravel e Adamos.)*

EVA (*e fejastra ande phandavel*)

Devla zhutin!

O KOKALUNO TRUPO Zhatar kathar o suntu vudar.

ADAM

Kon santu, biuzhe!

O KOKALONO TRUPO Me som, kon kothe avla

Ande tyi sako chumid, haj kamipe.

CHOXANYA (*asandes*)

Guglo sumboro, shuklo fruto,

Tubanostar, sap, te barardjol.

Izora akharas tut!

ADAM

Che trupuraj!

Tume vrazhosajletar, vaj me?

Pinzharos tumen. Sar asanasle.

Soj o chacho, vaj soj kathe suno?

Pe tumaro vrazhimo kolyol o vast. –

LUCIFER

Bi kamles pelem mashkar skumpo grupo.

Dulmut zhukarav kadi bax, kado

Patyivalo, shukar, choxaj grupo,

Savo e nange gomes bi lazhavo

Tele mukeles, kado phuro bida

Amal, o zhungalo merimo, savo

Zhungarel e zor, taj rutjil kodo

E phuvake shavesa. San najisil.

Bezex ke chi resav opre

Mashkar tume ratyi te vorbisaras. –

(Le sikadyimatura nachontar.)

Tankred, opre, tyi skumpo phandadas

Fejastra; so tordyugas andej ratyi?

E balval shudrij ta nasvajvesa.

E Helene pale avel, so kero?

Dore chi kamavelape o beng,

Asajimo avlas sakana,

Taj atunchi ingrelas o barimo. –

Bari kadi, o manush, tate

Kolyinesa pharrol, pala kamipo,

Taj numa mila resel. O beng, daba

Zhanel te muntujpe sigo.

ADAM

Inger man, po nyevo drom, Lucifer!

Marav man palaj sunci buzhe,

Haj araklom armaj, ando gindo,

Devles lasharen, manushen murdaren,

Taj o manush, sas, mure

Buzhe andre te pherel, maj lasheske

Kamlom amaro trajo, te shuvav,

Taj e bezex, shute po lashimo,

Vityazipe tordyardom, taj kado

Pizdas shuri ando jilo. Zhavtar,

Ande nyevi luma, rucisardom, hoj

Me, so mollma, zhanglo opre te avav,

Haj tele te phenav, bi lazhavo

Mukav muro than. – Tena duhima
Majbut khanchi, te mishkilpe e luma,
Sar kamel. Laki rota majbut chi
Mishkij. Dikho sar pereltar. Khinyilom. –
Te hodiniĵ kamav. –

LUCIFER

Atunch hodinintu. Me daba pattyav,
Hoj, tyo buzho, kaj bi hodinaki zor,
Te hodinis mukeltut. Adam, avtar.

Oxtoto rang

(Andej Praga. Krajeski dyizaki bar. Pej chachi rig drakha, pej ustungo rig cherhajinalo turno, anglaleste bulho gradicho, le Keplereska mesa-jasa, skaminesa, cherhajune-trabenca. Lucifer sar Keplereski sluga po gradichi. Andej bar vatrara, taj zhuvjango grupo phirkeren, mashkar lende vi e Eva, sar Borbala le Keplereski romnyij. – O kraj o Rudolf e Adam esa sar Kepleresa vorbil. Palal ekhe eretnoski jag phabol. Telaj ratyij, majpalal tunyarikoj. Duj vatrake anglal nakhentar.)

ANGLUNO VATRAKO

Koni pale, kon kutka tatyol,
Eretno vaj choxanyi?

DUJTO VATRAKO Na zhanav.

Naj nyevipe, hoj man te mollma,
Numa shilajimaturaj, kaj e jag.
Taj aba chi kodo chi dijajvel
Andej losh, numa dikhel, haj chi vorbil.

ANGLUNO VATRAKO

Ande muri vrama baro dyes sas
Kasavo, kothe sas e vatra, shukar
Luma. Ah, kade xajol lashi vrama. – *(Zhantar.)*

LUCIFER

Ando uluv, mishto perel e jag,
Ova-ova, aba dulmut tatyarel.
Darav, napa buteste avri sovel.
Na kathar murshani zor nachola,
Na nyeve trabake mukela than,
Ba, ande kadi luma chi avla
Kon nyevo ambol shola po zharo,
Taj me shaj shilajvav. – Sako bare
Gindoske, iva, kasavo perimo. –
(Zhan ando truno.)

(O Rudolf taj o Adam po placo ushtyaven.)

RUDOLF

Kepler, so sikaven le cherhaja,
Nasul suno sas man arat, darav,
Sava cherhajasa si muri cherhaj
Hamime. Prikezhija dicholpe
Pe laki vatra, kaj sapesko shero.

ADAM

Kade avla muro raj, sar vladis.

RUDOLF

Kana maj le chorre dyesa nachon,
Vi e bari butyi majdur keras,
Savi izh, bi baxtali ashilas,
Pale dikhlom Hermes Trismagistust,
Synesiust, Albertust, Paracelsust,
Le Salamoneski kija taj aver
Butyi, zhi raxhlom e garadi dosh.
Sar purchara le phure krajes,
Dichol chirikji taj loli leva,
Palale o dujto merkur barilas
Sar kerdyile jek e cherhaja,
Taj tele hurajlas o bar platniko.
Ba dosh kerdam andej materija
Anda kadi chi kerdyilas o sunto
Bijav, e luvudyijako jekhippe.
Savo ternyipe shorel andej vuni
Le phureske, taj uzhippe del sastres.

ADAM

Hatyarav, bare raja.

RUDOLF

Inke ek vorba.

Nasul shiba phiren pala tute,
Hoj nyeve sityimaske shutantu,
Rispi e suntu khereske trabi;
Haj tyi dej e zhungalyi choxanyi
Kon akanak bari robija beshel,
Vi tu doshalo shaj kerdyos, ichi,

Kasavo tromasa te kames vila

Avri te skepisares.

ADAM

Bare raja! ta lako shavo som.

RUDOLF

O suntokher, shava, maj chachoj sar
Tyi dej. Mukh la luma, kade sar si,
Na doron tu te sastyaresla. –
Na sogodesa patyivisardomtu,
Tyo dad, zhanes mishto, kirchimari
Sas, taj tyo rajkano anav vazdom,
Dapol vi sas man bida anda leste.
Opre vazdav tut kaj muro skamin,
Ke numa kade shaj avel tyiri
La Müller Borbalako vast. Le sama. (*Zhaltar.*)

(Adam ande gindura sholpes, taj pe gradichi tordyol. Duj Vatrake kothe resen.)

TRITO VATRAKO

Dikh, sar gindoipe o cherhajari.

SHTARTO VATRAKO

E dar azbales bi nach, chores,
Iva, na zhanel te sityol nyevo than,
Avri dichol anda lest o prosto.

TRITO VATRAKO

Chi xutyilel opre, ke o chacho
Vityazi, misto, anda Del kamel
Zhuvja, vi pesko rat kothe delas,
Te reslas xoxajipe leski patyiv –
Voj kaver gindil peske vortojake.

EVA (*aver gruposa kaj le duj Vatrake tordyon, taj asandos peske machnashadesa po dujtone vatrako phik malavel*)

Ah, zhatar, vityazi – anda Del, jerton,
Merav, si te asav pe tye pherasa. –

Shaj ke vi petume hurajlas e
Nyevipeske armajale buzhe?
Dur mandar! Nashtig resel man mila
Anda kadi fircija, savi sar feroj,
Haj na fajle amari abjome luma
Savi amen hodina del, nyevo kamel.

TRITO VATRAKO

Pe ame na perelpe kadi vorba,
Kuch zhuvje. Kon dorojas kasave.

ANGLUNO VATRAKO

Tena te xoxavav, kutka tordyol
Jek mursh, pe leste dichol kalo somno.

EVA

Muro chorro rom? – anda Del, rajale,
Den les pacha kasave butyandar
Anglama, leste sunto phanglimo
Si man. – Ta voj nasvaloj – bares kodoj.

DUJTO VATRAKO

Nasvaloj, shaj tye razune jakhenge?

TRITO VATRAKO

Chaches, so khonyik na tromal,
Voj daravlastut azbajimsa? –
Oh, te shaj shudos najasle ande
Leske jakha, misto anda vityazi.
(Tela kadi vrama kaj o drakhm resen.)
Ah, majstori! mishto kaj maladyuvas,
Fajas man te zhav kaj mure pedura,
Vramako drabarimo fajas man!

ANGLUNO VATRAKO Me pale

Doroj mure shaveski cherhaj so
Sikavel. Izh, avilas pej luma.

ADAM

Detehara solduj gataj, rajale.

SHTARTO VATRAKO

Le grupora zhantar, zhastar vi ame.

TRITO VATRAKO

Tyo gradichi kathej – ret lashi, romnye.
(ande kan)

Pa ek chaso.

EVA *(ande kan)* Pe chachi rig, andej drakha
(opre)

Ret, lashi, rajale. – Av, skumpo Janosh.

*(Savora zhantar. O Adam taj e Eva po gradichi. O Adam ando skamin
sholpe. E Eva angla leste tordyol. Majfeder tunyardyol.)*

EVA

Janosh, man trubujas love.

ADAM

Ek nyevo naj man, aba san ingerdan.

EVA

Sakana chorimo te hatyarav?
Le vatrake zhuvja abjon sar
Chiriklya. Taj lazhav man pashalende.
Chaches, kana ek vatrako assandos
Phenel, ke mashkarlende me sim e
Krajaskinnya, lazhav man anda tute,
Kon krajaskinnya tordyarel pe vatra.

ADAM

Chi khinyil vi dyese vi ratyako,
Avri dav muro zhanimo andatut,
Nasvajipe lav, kaj ive drabarav
Vrama, paj cherhaja ginavav,
Chi phenav, so muro dyih opre lel,
Taj phenav, so zhanav ke xoxajimov.
Si te lazhavma, ke maj nasul som,
Sar le sibilli, kon pattyan ande lest,
So drabarde, so me chi pattjav.
Dapol kerav, te aveltu voja.
Kaj shav, so bezexprajsoske lav?

Ke man chi trubuj khanchi pe luma,
Feri e ratyi, taj abjome cherhajin,
Feri la garadya lumaki mira,
Tyiroj o majbut. – Dapol dikh, kana
Le krajeski kisi butivar shuvshij,
Pe but mangipe napra potyinen.
Tyiro avla, so detehara den man,
Haj tu bi blago san, kado dukhal man.

EVA (*rovjindos*)

Pe mure jakha shudes, ke so postyis,
Haj me chi postyij dosta anda tute?
Me, rajkani khereski shej, phanglom
Muri tehara kaj tyo chi pinzhardo
Anav, so shaj ke naj chacho, haj na me
Sikadom rajkanipe? de taga. –

ADAM

Te chi patyas ando buzho, zhanimo?
Naj uzho o rakhadyimo razako,
Savo anda cheri pe muro chikat
Hurajlas? kaj si rajkanipe kaver?
So tume kade phenen, ke prahome
Trupo, kas o dyih muklas, ba muro
Bi agoreskoj, zuraloj. –
Oh, zhuvje, te hatyaresas man,
Te avlas tyo dyih, muresa chacho,
Sar kana anglunes chumidom tut,
Tu phutyardi avesas ande mande,
Taj chi rodesas bax kaver than,
Tena phiravesas sogodi, so
Ande tute gugloj, angla luma,
Haj kerkoj, na inkresas khereske jag. –
Oh, zhuvje, bi agores kamostut.
Kamavtu vi akanak, ah, ta kerkes
Hatyarav o adyvin, ando jilo das.
Dukhal tuke, ke nashtig san raji,

Te avesas zhuvlyi; o trajo
Khancheske shutas tut, ke la zhuvlya
Devlikanake inkrel inke,
Sar andej vityazongi vrama,
Ta atunchi inke pattyanas andela,
Bari vrama sas. Taj e zhuvlyi, numa
Bezex sharavel. Shindyuvostar tutar,
Avri shinos muro jilo, vi te dukhalas,
Shaj ke maj hodino avos, haj vi tu
Bi muro maj baxtali avesas; na
Kothej pale e kris: kodij bari –
Khangeraki vorba; taj kethane
Trubuj te avas, zhi o murmunto
Opre chi slobodij aman.

(*Pesko shero ande vast bandyarel, Eva sunundes pipiles.*)

EVA

Apol, muro Janosh, na le opre,
Kasave kales te pheno unyivar,
Kaki, kuki. Na kamav te brigistu.
Ta dikh, e vatra che abjomejla,
Taj lake zhu phutyardej, prassamaj,
So kamav me te astardyuvav lenca?
Naj aba mashkar ame xovji, chaches,
Lashi ratyi – detehara tal love.
(*Tele zhal pa o gradicho andej bar.*)

ADAM

Sosko nasul hamimej e zhuvji,
Anda murdar taj adyvin si hamime.
Inke sostar trubuj? kelashijla,
Ba laki bezex la vramakij, ande
Sost arakhadyilas. Hej, famulus!

(*O Lucifer avel lampikoj ando vast, pe mesaja sholles.*)

LUCIFER

Muro majsteri, so vladis?

ADAM

Pa e vrama kamav te drabarav,
Sidyar, zhutin, ke trubul man.

LUCIFER

Zhanev, te abjol haj te fimlal,
Ke kon delas love po shudripe.

ADAM

Na kasavo, savo chi moll kanchi.

LUCIFER

China zhanos avri te arakhav,
Sa xojajvenas le deja, taj dada,
Na suntoj sako nyevo shavoro,
Abjome cherhaji, kaj sikadyol
Fircijake, aj palal avla khanchesko. (*Iskiril.*)

(E Eva tela kadi vrama kaj le drakha resel, taj o trito vatrako anglalate ushtyavel.)

TRITO VATRAKO

Che dulmut zhukaraves tut, oh, bi jileski.

EVA

Dore tuke barij kadi postyin
Andej ratyaki balval te tordyos,
Me pale ek lashe romes xoxavav,
Le chereski armaj, la lumaki kris
Cirdav pemande anda tu, vityazi?

TRITO VATRAKO

Ah, le chereski armaj, e krisi,
Chi avel kaj le tunyariko drakha.

ADAM (*gindosardes*)

Dorondom vrama, kaj chi zuril khanchi,
Kaj le kethanipeski vurma, kado
Suntuno tele dikhipi, chi azbal
Kohonyik, kaj shaj hodinijsa,
Haj assajimasa shaj mukav, te

Sastyon mure marimaske phumba. –

Avilas e vrama, ta so moll kana

Ande kado kolyin o duho trajil –

Kado sunto biagoripe, so

Anda cheri las o manush, kon dorol

Te kerel, savo na mukel te hodinijs,

Taj pe chingar del anda nasul zang. –

Hej, famulus! an mol kade izdrav,

Pahasli lumaj kadi, trubuj opre

Te phabaravla. Ande kadi vrama

Kade trubuj, shindyuvastar latar. –

(Lucifer mol anel, o Adam zhi inkrel e rang, pel.)

Oh, puter, puter bara cherina,

Tyi garadyi sunto bibla, anglama;

Tye krisa aba, aba pinzharav,

Bistrav e vrama taj sogodi krujal.

Tu biagor san, le majbut nachon,

Tu opre vazdesma, kaver pizdelma. –

TRITO VATRAKO

Borbala, oh, muri te avesas!

O Del te lelas tye romes,

Hoj e cheres maj feder te pinzharel,

Anda soste ando trajo khinyindas.

EVA

Ash, vityazina, kade sunujasles

Chores, ke chi dostu chumid asvendar.

TRITO VATRAKO

Tu pherasazis.

EVA

Ta, chacho phenav.

TRITO VATRAKO

Kon hatyarel kaj garadyi voja?

Borbala! ta tu china kames man.

Vaj phen, te avos nashado, chorro,

So keresas anda mande? –

EVA

Chaches, akanak inke nashtig zhanav.

ADAM

Oh, avela vrama, savi o shudripe

Bijarel, savi nyeva zorasa

Andej jakha dikhel le chorrimaske,

Krisasa ushtyela opre, pizdel

Taj vazdel.

(Opre ushtyel, taj mates kaj o gradyicho z ushtyavel.)

Chi darala kathar bare butya,

Chi daral garadyi vorba te phenel,

Savi maj bares vulumes zhala

Pe agrikano drom,

Taj tele marla sakones, kon poknij les.

(Le Marseillaise gilyi ashundyol.)

Oh, ashanuv le tehareski gilyi,

Rakhlom e vorba kodo baro prajso,

Savo e phuv terneske shol.

Injato rang

[O dikhimasko than, sigo a Parizheshko placo kerdyol. Po than jek guillotine (korrako shindo) vazdadyol, anda mesaja kerdyol, korshindo tover, pasha kodo tordyol o Lucifer, sar trajolino. O Adam sar Danton po uchiye, le bute manushenge vorba phenel. – Pasha dobaki bash, but kirpasle, terne ketani resen, haj kaj o gradicho tordyon. Abdyol o kham.]

ADAM *(majdur vorbil)*

Jekhipe, phralipe, slobodija! –

BUTMANUSHA

Meripe, pe lest, kon chi pinzharrel les!

ADAM

Kodo phenav vi me. – Duj vorbi muntuj

E sogodestar azbade buzhes,

Pe lashengi sama, phenas o jekto:

„Andej bidaj o them” haj von ushtyajven.

O kaver, po bezex vatyisaras,

Ka alav „Izdrajven”! – taj kanchi kerdyon. –

Opre ushtyile kraja, pe amende,

Thaj anglale shudam amaro shero,

Opre ushtyile le rashaja, taj

Boldas anda lengo vast, palpale

Pe tyo skamin e godyi.

Ta, chi o kaver alav chi ashundyol,

So kaj le maj lashe bishaldas o them.

Deshujekh ketanija pej granicaj,

Haj ame ternyimata, jekhvarsa zhas

E mule vityazengo than te pheras.

Kon phenel, ke ratvalo dilimoj,

E themes deshvar cinyarela?

Kana kirol sastri, mukel o angar,

Ba o lasho, uzhes ashol.

Taj te sam turbata rateske,

Te dikhen amen rutonenge,
Chi gindil mro anavesa, tal armaja,
Numa o them tal baro taj slobodo. –

NYEVE KETANI

Den amen shovenga, taj sheres!

ADAM

Ova, ova! tume numa shovengo
Doron, taj inke but trabi
Naj tumen, chi gada, punrangle sanle,
Silasa lena, ke nepetos
Nashtig maren, akanak perel ek
Bara ketanako rat, kon mukel
Angla peske ketani te
Marenles.

BUTMANUSHA Oh, o porlitoro! –

ADAM

Chachikanes phenes. Naj kaver kuch
E manushen, sar o rat, savo leznoj
Bare duhosa del e themes. –
Haj kon e nepetonge sunto galbesa vladij,
Chi zhanel to xoxavel lyuma,
Kodo purlitoroj. –

(Mashkar le nyeve ketani, jek majbaro ushtyavel angle.)

INKESTO Shuv man ande lesko than,
Manusha, thaj tele phagav o lazhav.

ADAM

Luvdyijaj, phrala, tyi troma,
Ta majanglal sikav andre ke
Vi po marimasko than avri tordyos.

INKESTO

O chachimo ande muro dyih beshel,
Apol kathej! si man vi shero,
Savo majbut mol, sar savo tele pelas.

ADAM

Taj kon del vast, ke tu, anes so me mangav.

INKESTO

Ta trubuj maj lasho vast, sar me som,
Kon pesko trajo chi dikhel kancheste?

ADAM

O ternyipe na kade gindojpe.

INKESTO

Manusha, inke jokhar pushavtut. –

ADAM

Tordyuv, e traba chi nasheltar.

INKESTO

Chi pattyas, dikhav, atunch sityuv
Pama maj lashes te gindos, manusha. –
(Ando shero delpe pushke.)

ADAM

Bezok si anda leste, jek dushmani
Glonto kerlas, ingren les, amala. –
Del tumenca, pala bono maladyas.

(Le nyeve ketani zhantar.)

Barem, te shaj ulavos tumaro trajo. –
Ta mange maripe pelaspe na luvudy,
Na dushmano, anda kast vi shuk si te merel manush,
Ba anda garady dikhel
Pema, haj po sunto them. –

BUTMANUSHA

Sikav najesa, haj kodo merel!

ADAM

Kas kamos te sikavav, kodo vi mulas.

BUTMANUSHA

Haj le doshale? – Kon doshaloj,
Aba vi bezexloj, somnardas les e
Manushengi hatyar, kado na xasardo drabarij. –
Merimo, merimo pe aristokrati! –

Aven, aven andej robija,
Shuvas krisi e manushengi kris, suntoj.

(Le but manusha zhan andej robija)

ADAM

Na kothe si bida, o vudar zuraloj,
O khandino ajero, zor murdarel,
Tumare manushaj mukasle kothe.
E purla, vazdine sheresa assal,
Taj shuri kucil pe krisaki mesaja.

BUTMANUSHA

Aven mashkarlende, chikade naj
Avri alome. – Po konventi palal,
Majanglal zhas andej robija. –
Kide kethane le purlengo
Anav, Danton.

(E butmanusha chingardes zhantar. Napa buteste avile unyi aristokrati haj ande, jekhe terne markes, thaj leska phenya, la Eva.)

JEK CHORO SHAVO Eta, kathe anas,
Pale duje aristokraten,
Phutyardo muj, shukar gada,
Sikavel lengi bezex!

ADAM

Soske kuch amalaj. Aven opre, terne.

LE CHORE SHAVE

Ame pale, aven pala amala,
Kaj butyi zhukarel pe ame.

(Le chore shave zhantar le but manushenca, e terne po gradicho ushtyaven. Po uchipe feri, unyi kijara tordyon.)

ADAM

Chi hatyarav ke sostar faj man tumendar,
Pe muri dar muntuj tumen.

MARKI

Na, Danton, te sam doshale,
Shuv pe ame kris, na bikin o them,
Tena sam, chi trubuj tyi mila.

ADAM

Kon san tu, kaj e Dantonesa kade vorbis? –

MARKI

Marki somlo. –

ADAM

Tordyuv, ta chi zhanes,

Hoj pa „Citojeno” anav, naj kaver?

MARKI

Chi ashundom, ke khoslas muro kraj
Le rajkane anava.

ADAM

Bi baxtale, na vorbin maj dur,

Vi e korshindes kan si. –

Ushtyav ande muri ketanija.

MARKI

Na muklas mange o kraj,
Te ushtyavav ande sterno ketanija.

ADAM

Apol meresa.

MARKI

Jekhesa maj but avla

Ande muri vica, kon mulas anda kraj.

ADAM

Sostar sidyares korres ando merimo?

MARKI

Kodo gindis kadi kuch kris
Feri tumenge daspe, le barenge?

ADAM

Naj cirdes manca, mishtoj, vi me.
Kon si maj zuralo? muntuj tut haj chi
Kames? dos tut maj lashi tehara,

Andesost nachol tyi particko voja,
Blago desa mange. – Kijari!
Ingren les kathar. Tume len anda lest.

(Unyi kijara ingren le markes.)

EVA

Nano, zuralo av!

MARKI

Phenye, o Del tusa. *(Zhal.)*

EVA

Kathe jek manush, naj maj nasul sar o Roland

ADAM

Na kasavi zurali vorba, pa slabo muj.

Eva

Pe ratvali mesaja, kadi vorba zhal.

ADAM

Muri luma kado zhungalo uchipej.

Desar pelest ushtyadan, tusa jek kotor

Mandyin avilas, ado suncipe phandavel.

EVA

Chi e postyime pedon

Na prassan le rashaja.

ADAM

O postyipe, patya, me som.

Haj vi te sunun mandar o rajimo,

Biloshakoj, shudado trajojlo,

Taj merimo, dikhav muro skamin,

Pa savo sako dyes perentar,

Thaj zhukarav, me kana avav.

Ando but rat, azbal man o korkoripe,

O shajipe, so shaj kamav. –

Ahaj, zhuvje, jek dyes te sityaresas man

Pe cheresko zhanajimo – po dujto dyes

Hodinasu shuvos shero tela tover. –

EVA

Andej lumaki dar kamavesastu,

Chi darajves kathar tyo duho? –

ADAM

O duhoj, intrego lumako

Anglunipe; kas o merimo ingrel,

Kodo chi dikhel krujal. –

Kaj ashundan, ke e balval tordyol,

Ke slabo luludyi bandyol ando drom?

Apol kon avlas tromako,

Krisi te shol, pa sako dyesesko manush?

Kon dikhel ek salo, kon pe mesaja

Jek Catilina, jekhe Brutuses ingrel?

Vaj kodo patyan, pa kast vorbin,

Nachilas vi manush te avel, haj

Kasaveske kerdyilas so pe phuv naj,

Kas tele dikhel shel xurde butya,

Sako dyesesko gindo kas hatyaravel. –

O, ba pattya, vi po skamin marel jilo,

Ke e Cezares, te sas les piramnyi,

Kadi vi aba pinzharelas les,

Sar lashe shaves, taj nasla gindo,

Hoj daral lestar, te mishkilpe e phuv. –

Haj kade te si, phen, sostar chi kamesas man?

Na zhuvlyi san, dore me na mursh?

Phenen, jilo vaj rucil, vaj kamel,

Desar pesa anel pe luma:

Me hatyarav, kaj jilo, nyamoj tyiresa,

Haj tu zhuvje, kaj, vorba na hatyares? –

EVA

Te hatyaros? So mol, kaver Del inkrel man,

Sar kas me ando jilo phiravav.

Kade chi hatyarasame chikana. –

ADAM

Mukh tye dulmutane buzhe,

So postyis tye nashade Devlence?

Jekh zhuvja, khangeri avla.
Savi sa ternoj, kodoj o jiloj.

EVA

Vi la muklya khangera shaj
Avela rashaj. O Danton, maj bara
Pomanasa las sama po xasardo
Sar te lasharas e ushtyime zor;
Haj kadi vorba zhuvjake perelpe.

ADAM

Na diklas man manush, te zangaravma,
Haj te dikhlas akanak, dushmano, amal,
Hoj kodo, kas o trajo chunnyardas,
Sar balval te uzharel la luma,
Akanak tordyol pe ratvali mesaja,
Te kamel ekha sheja, haj asva phabol;
Drabarlas, ke o Danton pereltar,
Assalas, haj chi daralas majbut khonyik. –
Thaj inke rudyij ek baxtali raza. –

EVA

Avral, pa murmunto te mirol tyo buzho,
Tele te shudela ratvalo praho,
Shajke –

ADAM Na phen, na phen, shej, maj dur,

Me kadi kaver luma chi pattyav,
Shaj marav man mure agoresa. –

*(Le but manusha, ratvale shovengonca, shuranca, unyi manushenca,
kon ratvalej, turbecisardes avile palpale, varesode opre tordyile po
gradicho.)*

BUTMANUSHA

Chachimo shutam. – Phutyardo falo sas.

JEK CHORO *(angrustyi das e Dantonos)*

Leta, jek angrustyi pe themesko skamin.
Ande muro vast pizdasla ek khanchesko,

Kana kaj leski kor shutom e shuri.
Kodi phenel kado falo, ke chor sam. –
Haj inke tu trajis? – zha pala tye phral. –

(La Eva tele pusadas, kon tele pelas pe phuv.)

ADAM *(peske jakha sharadas)*

Ahaj, gataj aba. – O, trajo, maj zuralo san?

BUTMANUSHA

Zhas ando Konvento. Amala, inger man. –
Avri kidan le purlengo anav? –

*(Le but manusha tele zhan pa gradicho, Eva sar kotorasli xolyariko av-
ri del anda butipe, ande jekh vast shuri, ando kaver vast pale jekh rat-
valo shero si, kade nashel kaj o Danton.)*

EVA

Danton! dih po kethane colaxardo,
Tut kamlas te murdarel, murdardem les.

ADAM

Pe kado than majfeder te tordyilo,
Nasul kerdanas; apol mishto kerdan. –

EVA

So kerdom, lashoj, dema lashipe:
Pher manca ek ratyi, bare mursha.

ADAM

Sosko lashipe shaj si ande ka kolyin?
Soj kado kolo hatyaripe ande muca?

EVA

Chaches, citojeno, kade dichol, vi tu
Vunetoratesko aristokrata san.
Vaj ande zangar vorbis shukares. –
Tu mursh san, me terni zhuvlyi sim,
Tyo baripe tute cirdel man.

ADAM (*rigate*)

Tinzojma, boldenpe mure jakha.
Nashtig dikhav kaj shukarimo.
Sar cirdel pe varekaste! – kon la
Andyala pinzharlas, ta dikhlasla,
Sar pelastar, kodi dikhlas kasava.
Kodi mosura, kodo trupo, vorba,
Sogodi, feri ek pikko khanchipe,
So chi tele nashtig inskirin, dosharel,
Haj sar kaver kerdyilas intregimo! –
Kodola nashtig dikhos, ferojas e glorija,
Kathar kado shanglimo lel man. –

EVA

So vorbis ande tute?

ADAM

Ginavav

Romnye, hoj naj man katyi ratya,
Sode purla si ando them.

BUTMANUSHA

Opre po Konventi, feri phen lengo anav.

(Tela kadi vrama o Robespierre, o majbaro vorbari, kaver nyeve butmaushenca reslas, thaj po gradicho tordyile.)

SAINT-JUST

Sar te phenel, voj si e maj bari purla. –

(Le butmanusha chingaren.)

ADAM

Xoxaves pe mande, Saint-Just, chi pinzhares,
Sosko zuralo som? –

SAINT-JUST

Sanas majintig,

Ando nepeto. Kodola platnikaj,
Haj o Konvent peski butyi suncarel.

ADAM

Chi pinzharav pama kaver mujales
Numa, le nepeton, haj kodol, zhanav, mure amalaj.

(Pale chingar si mashkar le butmanusha.)

SAINT-JUST

Tyo amali kon le themes azbal.
Le lashe manusha maj kris shon petute,
Angla lende phenav, ke purla san:
Anda chorimo, anda krisako vano,
Kaj lashe jakhenca dikhesas le godyaver
Kaj dorosas po korkoro rajimo.

ADAM

Saint-Just, sama letu, ke muri vorba malavel.
So phenes xoxajimoj. –

ROBESPIERRE

Na muken te vorbil,

Zhanen leski shib, sar sapeskij.
Xutyilen les, ande slobodijako anav. –

BUTMANUSHA

Tena ashunas les, tena, muk xasajvel.

(Krujal len les thaj xutyilen les.)

ADAM

Na ashunen man, ta chi me tumen
Tumaro xoxajimo. Vorbasa chimaj
Zhutisaras pe jekhavreste.
Robespierre, anglama shindan feri,
Katyj sogodi, na phutyartu lesa.
Me shav tele o shovengo – dosta sas. –
Ta dikh, akanak opre mangav tut,
Hoj tela trin shon, aves pe muro drom. –
Murdari, vojniko av – bares xasares.

(Pesko shero tela tover bandyarel.)

Deshto rang

(O intrego, sigo kasaveske kerdyol palpale, sar ando oxtoto rang sas. O Adam, pale sar o Kepler, palaj mesaja dichol, o Lucifer, sar o Fa-mulus, phashaleste tordyol, haj pe lesko phik malavel. E detehara sur-rol.)

LUCIFER

Pala kado a korshinipe asholtar. –

ADAM *(opre ushtyindos)*

O, kaj som, kaj si mure sune?

LUCIFER

Hurajletar, la zangarasa, majstori.

ADAM

Ande kado choro phurikano brekk,

Feri e zangar kerel taj baripe?

Ta shukar dikhipi si e jakhenge!

Korroj kon e Develski jag chi hatyarel.

Te sas, ratesa, taj puvasa makhli.

Ta buhato sas leski bezex taj e zor,

Taj sol duj sosko dikhimasko.

Ke e zor, pizdas peles somno. –

Ah, sostar ushtyilom? krujal te dikhav,

Te hatyarav kaj vramako xurdipe.

Tela mosura, garadyi bezex

Taj sikle xoxamne zuralipesa. –

LUCIFER

Pinzharav me kaj pishtyipe,

Savo andej zangar najisil andre.

EVA *(avri ushtyades andaj drakha)*

Zha anglama – chi xoxavel man,

Opre tromas te ashavesma

Pej kasavi ruto butyi, pattyamnake patyas,

Kas tye jileske shukariposke xoxaves.

O VATRAKO

Anda Del, hodinasa, muri skumpo.

Sama te lena, inke bida keres.

ADAM

Taj vi kodol duj zhuvja suno sas?

Ta so vorbil, jek zhuvlyi, pa duj trupo,

Kaver san, ande moro trajosko agoripe,

Sar e spuma, savo akanak abjol.

EVA

Ah, tuke e chingar majbari butyij,

So molas tuke bezex, andej garady,

Tu bi chingaresko vityazi! –

Ahaj, tume katty prassan la zhuvja,

Ke si te shudel pesko suncipe,

Taj mukeles, pestar, atunchi,

Tele dikhipeski assasa dikhenla,

Tumara bezexaki rutojimasa. –

Zha mandar, zha, tena dikhavtu majbut.

O VATRAKO

Kado pale baripe. Prass avasa

Kasave bare dyesa

Ande kadal sakodyesa. – Ame dikhas

Vi pala kadi, assandos taj barimasa,

Taj pakodo, so pecipe, vorba nahatyaras

Lashi detehara, romnye. – *(Zhaltar.)*

EVA

O prikezhime!

Eta, kathe sim mure bezexasa, mure asvenca.

(Zhaltar.)

ADAM

Ta numa suno sas, taj agor si.

Ta na sogodeske. E buzhe zuralej.

Kathar o nasul materi. Kado tele pizdel

E sila, taj biagor trajila.

Barimaske dikhav mure sunci buzhe,

Uzhes taj patyivales.

Sar lokhes ande pheren e luma.

LUCIFER

O dyes zhal, majstori, zhukarel o chaso,
O ternipe aba bihodinakoj, kidenpe,
Anda tyo platnikipe mukhes jekh alav.
(*O cherhajalo o cino klopoto malavel.*)

ADAM

Na prassav man, e zhanimasa,
Trubuj te lazhav kana lasharenma.

LUCIFER

Chi sityares bute lashe shaven?

ADAM

Chi sityarav feri phenav lenge,
La vorbasa, so chi hatyaren,
Taj najle godyi, kako taj kuko te keren
O, bisityardo dikhel, haj kodo gindij.
Kaj shukara vorbasa buzhen anas,
Numa astaripej kado,
Sharavas e jakhengo dikhippe.

(*Jekh sityardo, sidyardes zhal po gradicho.*)

SITYARDO

Lasho san kaj akhardan man majstori,
Kaj phendan ke muro doro pheres,
Mukes te dikhas andal butya milnes
Ke o kaver maj lasheske inkres.

ADAM

Chaches, chaches, tyo sityipej lashoj,
Kaj po anglunipe angluno san.

SITYARDO

Eta kathe som muro dyi izdral
Andre te dikhav, ande sogodeste.
Opre te xutyilav sogodi lasho
Trajimo ando anglunipe
Ande materija ande buzheni luma.

ADAM

But doros. Cini san ande luma
Te dikhes perdal sogodi? –
Rajimo manges taj zhanimo.
Chi pherlas khetane tyiro brekk
Kado sa te resesas, Devlikano avesas.
Maj cerra doron, shaj ke reses les.

SITYARDO

Shaj putres e garady e zhanimaske
Bare manusha, me feri lichojme avo.
Ke xatyarav, khanchi chi xutyilav opre.

ADAM

Mishtoj, dikhav tu molestu,
Andre ingrav tut andej garady
Dikh o chachimo sar me dikhav man
Apol chi avla kasavo ashundo, ke
O chachimo baroj, mulikanoj
Te zhala mashkar le manusha andej luma
Maj avla vrama, oh, tavlas kathe
Ke pe vulici vorbina
Ba atunchi chi e manusha chavna cine
Akanak de vast ke chi purlis man
So hatyares. – Kade – ashun.

SITYARDO

Sar izdrav kathar o doro taj kathar e dar.

ADAM

So phendan majintig muro shavo?

SITYARDO

Kodo ke khanchi chi xutyilav opre.

ADAM (*samalines*)

Ta dikhes, chi me – pattya mange khonyik kaver
O platnikipe feri poezipe
Kodolenge pa soste naj amen gindo
Mashkar le but sityimata o majlashoj inke
Ke feri ande pest gilabel lokhes

Mashkar ande godyi khudo luma
Ke but kasave amala si
Kaj chache mosa ramoĵ ando praho
O jekh balvalyake phenel
Suntoneske o oblo, ke aba assas
Po khelimo sar ande dikhes
Sosko gindoski bida intrego
Ke kikide brekkesa taj izdramnes
Kruĵil sogodi o praxome ramope
Katka kutka tromando
Kon perdal ushtyavel, ratvales peravel
Kasavo unyi tordyol binach
Ande amaro drom suntone ashtyinasas
Ferome o barimo.

SITYARDO

Ahaj hatyarav tut, kade avla biagor?

ADAM

Jokhar assana pe sogodeste
E bare murshes, kas bareske phendam
Po ortodokso dikhen
Khelimaske dikhenles e teharutne
Kana o chacho barimo ushtyavel ando than
O chacho taj a lumako
Kaj kothe xuttyavel kaj gropa si
Kothe mukhel drom kaj baroĵ o kimpo
E sity kaj akanak kaj o dilimo ingrel
Peske xudesa atunchi
Chi sityola khonyik, sogodi xatyarel.

SITYARDO

Kadi shib kaj hatyarimoĵ
Kaj vorbinas e rashaja
Apol te si sogodi kaver
Na le mandar o teatro
Kodo te sityuvav trubuj.

ADAM

E teatroske majbaro lashimo
Kade te garadyol te na lasles sama.

SITYARDO

Haj kaj a shudro chachimo te tordyuvav?
Buzhe den dyih andel butya.

ADAM

Chaches, chaches kodo shorel opre buzhe
La lumasa, savesa jekh si
Kereles taj zhuvindeske shol les
Ke bikodo feri mulikano kerimoĵ
Kathar kodo na inker te buzhares
Avri xutyiles po baro trajimo
E patyiv mukh te hodini
Ande kast zor taj Del beshel
Kodo vorbija, ramola, vaj gilyabela
Kana lesko dyi mukhela jilesa rovel
Assav kana andej zangar sovel
Ta ke nyevo drom phagel
Anda peski materija kerel nyevipe
Pharimaske, ba na phakenge,
Ekhe pikkone fircijake chikana.

SITYARDO

Oh so te kerav, majstori phen mange
Kon kattyi ratya dom kothe e zhanimaske
Numa e dilesa som jekh
Taj e butyi xasajlas kade?

ADAM

Chi xasajlas ke kado del krisi,
Aba te shos tele sogodi.
Kon chi dikhlas inke ande xasarake jakha
Kodo bitromakoj. O zumado vityazi
Tromasa nakhel e kecitores
Kaj o tromipe chi resel vorba
Xutyil kado galbeno hertija

Pe hertija muchedo beshel
Shude pe jag sa, kadal bristaven
Amare phurengo phirimo
Taj avri lename anda gindo.
Kadal ingren, but shela bershengi dosh
Bi chachimo ande nyevi luma
Pe jag lenca! Taj avri ando slobodo
Sostar te sityos ke soj e gilyi
Kana o vesh taj o trajo shordyoltar
Pasha biloshako zido
Lungoneske dikhes o trajo,
Kaj zhi kaj tyo mulimo sityos?
Kethane phenas agor la shkolake.
Tut te ingrel luludyaslo ternyipo
Loshamno khameski raza taj gilyi.
Man ingrel tu, godyako buzho
Andej nyevi luma savi bari avla
Kana jekhe bare manusheski godyi hatyarla
Kaj slobodo alav dela e garade gindoske
Tele perade prikezhime armajengo praho.

Deshujekhto rang

(Ando London. Mashkar o turno taj o Temze forroj. Phirkeren but manusha. O Adam, sar vurito mursh e Lucifer esa po turnosko barr tordyon. Telaj ratyij.)

GILYARA *(ando ciborumo lokhes gilyabel o butipe)*

Bungal trajosko samudro,
Sako spuma nyevi lumaj,
So bunus, te nakhavlake,
So daras, te ucholape? –
Daras, ke zhenes nakhavel
O baro butipe,
Ke o avri alome jekh
E milljon nacharela.
Tinzos anda le poemi,
Tehara anda zhanimo,
Ande tyo tang trajo
Phandaves tyi mila,
Taj shaj zuris, shaj khinyos,
Na boles kaver sar paji,
O lasho samudro bungal,
Maj dur vatyil taj assal.
Mukh te vatyil, maj o trajo
Sama lela pepest.
Chi xasarel khanchi,
Sa nyevoj taj sa dulmutanoj.
Ashun numa leski gilyi.

ADAM

Kadoj, kadoj, andasost sa meros,
Muro drom sas bango sakana,
O trajo tordyol anglama, intrego,
Ta shukar si leski vojaki gilyi.

LUCIFER

Shukar si, sar khangeraki gilyi,

Ta anda taxome glaso, dukh taj
Hashtyimo andej gilji bilal, zhi
Opre resel. Kade ashunel vi o Del.
Anda kodo pattyal ke mishto kerdas
La luma. Ta kutka tele kaversar
Ashunasas, ke andre vorbil o jilo.

ADAM

Tu prassamne, haj na maj shukar si
Kadi luma, sar so zhi akanak
Trajindan? Tele peline zidura,
Nachiletar le zhungale biuzhe,
Save o izh suncisarda glorijasa
Mukel la teharake, armajenca.
Slobodo placo puterdyilas kolyines,
Slugenca piramisho chi vazden. –

LUCIFER

Chi ando Edyiptom na ashundyilo
Opre, kasave uches le robongi
Dukh, ta soj bi kado Devluni
Traba! Vaj ando Athen na kerel
O nepeto mishto, shukares, opre
Postyil peske bare, skumpone,
Manushes, ke o them si ande bida,
Te dikhas anda uchi, taj na
Azban amen zhuvjane asva, taj aver.

ADAM

Ash, ash, tu biaguruno platniko.

LUCIFER

Vi te tordyol, e dukh na ashundyol,
Ande lesko than sogodi cirdaspe. –
Kaj o ucho, so cirdel? o milno
So daravel? kaj trajosko guglipe?
Maj naj aba abdyome samudro,
Numa chik, pherdo zhambenca. –

ADAM

Vojil man sakonesko lasho trajo.

LUCIFER

Dikhes vi tu kade shos krisi pa
Trajo, savo kaj tyo punro mishkil,
Sar pa izha le historiji.
Na ashunel e dukh, taxome vorba;
So opre ramol, e izhutni gilyi.

ADAM

Ah, aba vi o beng sunosarel,
Vaj godyarelpe; trabaj kaki, koki.

LUCIFER (*po turno sikavel*)

Kodo naj axtom, desar ande vrami
Zumavas amen, mashkar nyevi luma.

ADAM

Kaj kernyardo gindo na trubuj man,
Andej nyevi luma tele hurav,
Taj chi darav, mashkar poeza, buzha,
Ke pale chi arakhole. –
Shaj, ke maj but na vityazi, cheri
Kinomes and purano titano,
Ba kathar kodo maj lasho, ashtyimalo
Luma keradas krujal peste.

LUCIFER

Iva brigis anda leste, kodo
Te daraves. Zhi si materija,
Zhi atunch si man barimo, taj
Taga kon lesa ando marimo si.
Taj zhi jilo si, zhi gindij godyi,
O trajo le doroske plaj ramol,
Pale trajola and buzhi luma
Tagasa poezo, taj godyi.
Ta phen, so trupo te las pe ame,
Kana tele huras mashkar butipe,
Ke kade numa pe ek than zhanas
Te tordyugas, kaj nachili e vrama.

ADAM

Sogodi. Ta naj aba angluno,
Blago le trajoske. Ke zhanas, so,
Hatyarel: trubuj te zhas ka butipe.

[Sol e duj tele zhan ande turnosko andrunipe, taj sigo butyarenges urades avri ushtyaven pa vudar, mashkar le but zhene. – Ekhe papushasa khelimaski kolyiba, pashalende kaj ek majmuna (chintako) beshel ande lole zubunoste, pe vering.]

O PAPUSH KHELARI

Numa hajdi, hajdi, skumpona raja,
Sigo avla muro khelimo.
Assamaski komedijaj zurales,
Shaj dikhen ke, sar xoxavel o sap,
La angluna zhuvja, kon aba vi
Atunch ingerdas le murshes, ando
Xoxajimo. – Shaj dikhen majmuna,
Sar khelel tele le manushes,
Shaj dikhen la risha te khelel,
Numa hajdi, hajdi, skumpone raja! –

(Drukipe pasha kashtuni kolyiba.)

LUCIFER

Ah, Adam, kathe amen pomonin,
Ta shukar butyij, kaske kasavo
Khelimo perel, ke vi pala shov
Miji bersh, vojinpe pelest ternyimata. –

ADAM

Zha tye pherasenca. – Zhantar.

LUCIFER

Nasul pheras? dikh numa, pe sost vojin,
Kon majintig sovenas pel skamina,
Ashundes pa trajo – kaj lole shave.

117

Taj kon phenel ke kast si chachipe,
Kodolen, kon ando trajo ushtyaven
La bara hatyarzorasa,
Vaj kon, kerna godyasa avri ushtyavel. –
Dore maj fajtut ek Shakespeare,
Sar len kado ruto mosko sogodipe?

ADAM

O rutoj kodo so nashtig dikhav.

LUCIFER

Petu makjol andaj xoraxo luma
Dikh, me shav, vaj dad, te faj tut
– Ke mashkar le buzhe na barojlo –,
Le nyevipeske, le sunosaripeske,
Me ando ruto licharavav man
Le manushesko muj sar majmunakoj;
Pala shukar ek chikako shudimoj;
Bangi hatyar, zarvale gada;
Zang zhuvjatar lazhavano alav;
Temija koleske, cineske, bareske:
Kamipeski armaj ek lubnyake:
Bistraven, hoj muro them xasardoj,
Ke ando nyevo trupo pale zhuvima. –

O PAPUSH KHELARI *(o Adam pe lesko phiko malades)*

So astaren tele kado lasho than,
Tu, lasho chiriklo, numa kodo
Vojarel iva, kon rucil o trajo.

(O Adam haj o Lucifer rigate tordyon. Jekh cini shej luludya bikindes avel.)

E CINISHEJ

Cine luludya anglunes sikadyon
Ande lashi patradyi. Kinen!
Kaj cini luludyi le gerenge
Manro, taj le chorenges shukarimo del. –

118

JEKH DEJ (*luludyi kinel*)

Anta, an man, and mro mule shavesko vast.

JEKH SHEJ (*vi kodi luludyi kinel*)

Ande mure kale bal avla axtom.

E CINISHEJ

Cine luludya! – Kinen, rajale! (*Zhaltar.*)

JEKH SOMNAKARI (*ande kolyiba*)

Kaj bur sa fugil amenca,

Taj chi zhanas avri te kikidas les

Anda nyevipe. – Ta pe shukar kor, numa

Kuch bisori zhal, anda sost vi kodo

Kon opre leles, bara tromasa

And samudroski xar, choxanyen zumavel. –

(Duj citojeni sheja kethane aven.)

ANGLUNI CITOJENO SHEJ

Ta che but gada, kattyi but somnakaj!

DUJTO CITOJENO SHEJ

Tavlas, kon kinel foroske shaves.

ANGLUNI CITOJENO SHEJ

O adyesutno mursh, kasave feri,

Pe lazhavani butyi kinlas.

DUJTO CITOJENO SHEJ

Chi pe kodo, najles hatyar,

Rumusardeles le but lubnya.

ANGLUNI CITOJENO SHEJ

Anda kadi chi lel opre.

DUJTO CITOJENO SHEJ

Vaj kasavo slaboj, ke chi tromal. (*Zhantar.*)

(Telaj e patrinali kolyiba, pipe ulaven, e mesaja krujal si zangarde butyarenca. Palal, gilyi taj khelimo. Ketani, citojeni taj sogodi nepeto vojinpe, taj tordyon.)

KIRCHIMAROSHI (*mashkar le but zhene*)

Rajale, vojasa, e izh xasajlas,

E tehara nichu resas majbut,

O Del xaxavel le chirikjan,

Taj sogodi merzhipe phenel Bibla.

LUCIFER

Faj man kadi filozofija.

Beshas kathe tele jek skamin,

Taj dikhas, so leznos, taj mishto

Vojil shukle mujasa o nepeto.

ANGLUNO BUTYARI (*ka mesaja*)

Le mashini, phenav, bengeske butyaj:

Kathar amaro muj len o manro.

DUJTO BUTYARI

Numa o pipe te ashol, bistrasles.

ANGLUNO BUTYARI

O barvalo pale – bengiloj, rat pel.

Akanak te avlas! bishalos les

Andej rokovina, te sityol sakon.

TRITO BUTYARI

So molesas lesa. Adyes umbladoj.

Amaro trajo maj dur zhal, sar zhalas.

DUJTO BUTYARI

Dile vorbij, muk tavel o barvalo,

Na azbav les, pashama besharavles,

Dikhas, koni o raj, kon zhanel te vojil.

O KIRCHIMAROSHI (*kaj o Adam*)

Raja, sosa te slugij?

ADAM

Khanchesa.

O KIRCHIMAROSHI

Zhantar kathar muri mesaja,

Khancheskire, gindin e love chorav,

Vaj po mangajimo arakhadyilam.

ADAM (*opre ushtyindos*)

Kade tromas te vorbis?

LUCIFER Mukh e bilazhaveskiros.

ADAM

Avastar, ta so dikhas maj dur,
Sar kerdyol maj cino o manush.

LUCIFER

Ah, kathej so dulmostar rodos.
Kathe vojaras amen, sakana.
Kadoj o turbatome assape,
Le matyardengo jag cicipe,
Savo pe sako sham ruzha sikavel,
Sar shukar suno pa o chorimo,
Ta na lasharimoj kado?

ADAM

Man gracarel.

(Tela kadi vrama kaj le khlimara resle. Duj mangara chingarasa aven.)

ANGLUNO MANGARI

Kaj than muroj, kathe sima mukipe.

DUJTO MANGARI

Jerton mange, ke tena, merav,
Aba duj kurke, kaj chi kerav butyi.

ANGLUNO MANGARI

Atunch, chi san tu chacho mangari,
Khanchesko san, xanrales akharav. –

(O dujto mangari sholpe. O angluno pe pesko than beshel.)

Pe Kristusheske dukha, purshuka
E milakires, gogle rajale! –

*(Jek inkesto anda ek majstorosko shavesko vast avri lel leska khelimas-
ka zhuvlya.)*

INKESTO

Prosto, majintye! – vaj gindis ke vitu
Dore san variso.

MAJSTOR SHAVO Hatyaresa,
Tena pattyas.

DUJTO MAJSTOR SHAVO

Dapol, sostar dikheles tele, kana
Vikade, sar kermo, pel amaro rat.

JEKH LUBNYI ZHUVLYI (*gilyabindos*)

Vi sapendar line phabaj
Dulmut, somnakuni phabaj –
Baron phaba vi akanak
Sapa pale naj akanak:
Koloj kon feri dikhel
Taj na tromal te shinel. –
(Kaj ek terneste cirdelpe.)

LUCIFER (*andej vojakirenge jakha dikhel*)

Kado buzhanglimo fajma, dikhes,
Barvalo sikavel, pesko kuchipe.
Andej kisi, pe sost beshel xanzhvalo,
Shajke, barimoj, sar somnakaj. –
Sosko daravipej le terneske!
Sar lel sama pej shako dikhimo,
Pinzharel e minutosko shukarimo,
Ta zhanel mishto – haj so te gindil –
Hoj tehara pe kavereski musij del.

ADAM (*kaj jek lavutari*)

Sostar unzos kaj o arto kade,
Manusha! Phen fajtu sar cirdes, tuke?

O LAVUTARI

Ta chi fajma, ta sar! Shimaj kinoj
Kado te cirdav sako dyes, taj te
Dikhav, sar vojinpe pelest, vatyime.
Kado turbato glaso, ando suno
Del. Ta so te kerav, si te trajilma.

LUCIFER (*inke vi akanak andel e vojakirenge jakha dikhel*)

Ah, kasavo gindome filozofa
Kon sholas pa o ternipe. –
Kadi shej, zhanel, ke naj aguruni,
So akanak zangal, minut trajoj,
Taj zhi angajel, nyevo kamimo rodel,
Aba lake jakha. – Ah, kuch shavora;
So losh sima ande tumende,
Hoj assandos butyaren mange!
Mro blagope, bezex, taj chorimo tal.

DUJTO MAJSTOR SHAVO (*gilyabades*)

Kon palaj butyako kurko
Uzhe jilesa, mashkar gilji
Chumid taj mol najisil,
Assal e benges. –

*(Khangerutni giljako agor shundyol, Eva sar citojeno shej, biblasi taj
luludyasa ando vast, peska dejasa avel andaj khangeri.)*

JEKH BIKHNARI

Numa akorde, kuch, shukar romnyore!
Maj leznos khonyik chi slugijatut.

KAVER BIKHNARI

Na pattya, nasul poxtan siles,
Taj dulmutanoj. – Akorde, romnyore!

ADAM

Ah, Lucifer, dikhes, pe sosko than
Inkresma tele, kaj e patyiv, trupol,
Haj bi sama zhaltar mandar.

LUCIFER

Kadala aba naj nyeve butya. –

ADAM

Andaj khangeri avel, che shukar si!

LUCIFER

Te dikhavel, taj te dikhel sas.

ADAM

Kado prassape shudroj, na azbala.
O uzhipe beshel pe lake vusht.

LUCIFER

Dikhav, boldan, patyivalo avesa.

ADAM

Nasul kecipe, ke muro kolyin
Vi te si shudro, kodo man dukhal;
Andej shako kolyin uzhimojlo,
Kaj sunto poema, haj gilji
Doroj ande kadi uzhi luludyi. –

LUCIFER

Ta savoj, sikav, kodo kotor rajo –
Ke kodo chi kathar o beng nashtig
Zhukares, hoj tyo fajlipe te rodel,
Dostaj, palakodo kothe te shol tut.

ADAM

Shaj avel kaver, sar kadi zhuvlyi? –

LUCIFER

Chiriklyi kana kermes arakhel,
Daravnes krujal dikhel, kodo gindil,
Ke pe luma kadoj o majlasho buka,
Zhi o tubano gracasa dikhel
Pelest. Vi o manush peski voja
Voj arakhel opre – butivar kothe,
Kaj lesko amal rokovina kerdas.

ADAM

Soski kuchonyij, suncorij;
Chi tromav te pasharavla.

LUCIFER

Tromasa numa, na san nyevo kaj le
Zhuvja. Taj te dikhas, bikindi avla.

ADAM

Ash!

LUCIFER

Ta maj kuchi, sar le majbut.

Kade vorbil

(Jekh terno shavo telakadi vrama kaj e Eva ushtyavel, taj ek adyvinalo kolachi pizdel late.)

O TERNO

Romnyore, mangavtut, le mandar kaj
Forrosko prajso, anda jileste.

EVA

Artur, tu lasho san, seros pemande.

DEJ

Dalmut chi dikhlam tut, sostar chi aves?

(Lokhes vorbinpe, o Adam grozondes dikhel, zhi o terno shavo zhaltar.)

ADAM

Kado bipako shavo, ta zhanlas,
Kodo so murshikano jilo doroj –
Sar vorbil lasa, sar assal –
Inke vi vastesa kerel palaleste –
Oh, so kinoj, trubuj te vorbij lasa. –
(Karing e Eva zhal.)

DEJ

Le Artureske firciji

Barvalej, chaches, ta chi zhanav, soske
Jakhenca dikhen tumaro kamipe.
Anda kado na shude le kaveres,
Kon vi adyes luludya das tut.

ADAM

Zhuvjale, muken, te aven manca,
Tena te resel tumen bida.

EVA

Sosko bilazhaveskoj!

DEJ

Zhatar, bi mosko!

Ta kodo gindis, ke kasavij kaj shej,
Kaske shaj phenel, kon kamel, shukara? –

ADAM

Shaj phenel kaver? – butivar lom suno
Kade, pa zhuvjano truppo, pa majshukar.

125

DEJ

Shaj les suno sode fajtut;
Na kasave manusheske puterdyol
Kadala shejorako shukarimo. –

(O Adam grozome tordyol, jekh romani zhuvji kaj e Eva ushtyavel.)

ROMNYI

Ah, kuch zhuvje, lumaki axtom,
Sikavta tyiro cino parno vast,
Mukh te phenav le trajoske miji
Trabi, sar khuvel tyo baxtalo trajo. *(dikhel lako vast)*
Shukar piramno zhukarel tut – ah,
Pashej –, shavoro, sastype, vano.
(Love denla.)

LUCIFER *(po Adam sikades)*

Phenye! vorbin vi pa amalesko trajo. –

ROMNYI

Chi dikhav uzhes, bokh, vaj shelo. –

ADAM *(kaj e Eva)*

Na nashavkerman kade tutar,
Ah, hatyarav, kaj jilo manglej shinado. –

EVA

Dale, ta na mukh aba –

DEJ

Xanrales akharav,

Tena zhasatar.

EVA

Na azbales – pe godyate del, shaj,
Taj china kerdas, khanchi nasul.

(Nakhentar.)

ADAM

Oh, suntu poema, zhasastar aba
Anda kaj shukar luma avri?

126

LUCIFER

Ta sar gelosas! ta kadoj kolachi
Adyvinalo, luludyi, khelimo, drakha,
So sas inke? numa na alosar,
Haj te sunosares si inke dosta.

ADAM

So moll, kana barvalimo dorol,
Mashkarlende, taj patyivipe
Naj aba khatig.

LUCIFER

Vi kodo si ande shkolako skamin,
Kaj inke o trajo hamisardas.
Akanak aven kasave amala. –

(Unyi sityimaske aven lokhes.)

ANGLUNO SITYIMASKO

Vojasa, shave, palamej muchedo,
Adyes variso lasho zang keras.

DUJTO SITYIMASKO

Avri po slobodo, o foro taj,
Lesko uzhipe, leski luma.

TRITO SITYIMASKO

Zumavas ame te maras varikas,
Kado murshano vojicijaj.

ANGLUNO SITYIMASKO

Las avri andaj lovarongi angaj
Lenge shejan, taj avla vi maripe;
Palakodo ande slobodija
Sidyaras lenca, pe unyi bere, taj
Pe lavuta si love, taj zhi pej
Raty, shaj seras pe amaro krajipe.

SHTARTO SITYIMASKO

Lashar te xojaras e filisteres.

ANGLUNO SITYIMASKO

Khuvas kethane amari vering –
Vojisaras, sar zhanas ame,
Maj shukar avla amari patyiv.

(Zhantar.)

ADAM

Skumpo dikhipej andej tang luma,
Maj shukar vrama dikhav andelende.

LUCIFER

Dikhesa, o sumboro so avela,
Tele te kinona shkolako praho.
Kaj duj fabrikane, kon aven akord,
Ternes, vi von, sar kadal shave sas.

(Le duj fabrikane vorbindes aven.)

ANGLUNO FABRIKANO

Iva, e fuga nashtig dikhav,
Sakon pala lezni delpe,
Xasarav mure lashe bikimata.

DUJTO FABRIKANO

La butyako potyin cinyar tele.

ANGLUNO FABRIKANO

Kodo nashtig, vi akanak vatyin,
Ke chi zhanen te trajin, le zhukela,
Vi sile ek cino chachipe,
Dapol kon phenel te len romnyan,
Kon phenel te avele shov shavora.

DUJTO FABRIKANO

Maj zurales trubuj te xutyilenle,
Te keren butyi zhi dopsh ratyi,
Dostaj te hodinin o kaver dopash,
Kon vikade, suno iva len. *(Zhantar.)*

ADAM

Te zhantar. – Sostar muklan te dikhav len. –
Ta phenta, kaj das kodi shukar shej?
Akanak, Lucifer, sikav tyiri zor,
Zhutin, te ashunel pe mande.

LUCIFER Chi o Lucifer

Na del avri iva peski zor.

ADAM

So tuke khanchij, mange jekh lumaj.

LUCIFER

Te dikhas. – Numa xutyil tele tyo
Hatyarimo, kathar o xoxajimo na
Dara, de vorba sar pushavtut.
*(Bare glasosa vorbin, te ashunel pala lengo dumo
e phuri romnyi.)*

Aba dikhes, raja, ke che nasulsi,
Tela masko, mashkar le nepetura,
Ke kattyivar sa amen azban.
Te shajinas kaj nepeto, ke shtar
Berura aven inke adyes andaj
Indija, kaver sar denas vorba.

ADAM Shajke kadej.

ROMNYI *(rigate)*

Kadal vorbi but love keren.

(kaj o Adam)

Pe ek vorba raja – tu garadyilan,
Me kheladem tut le drabarimasa,
Ke anglama, naj chi soski garady,
Ke me le bengesa astarav vast.

LUCIFER *(rigate)*

Kodo trubujas inke, choxanye.

ROMNYI

Tyire berura aba adyes kathej,
Dapol, so kathar kado maj losh si,
Jekh shukar shej pharro ande tute.

129

ADAM

Haj, shaj sar avel muri?

ROMNYI Ta aba-aba tyirij.

ADAM

Das muro drom.

ROMNYI Misto kado avla tyiri.

Dikhesa, kathe avla napa butest.

Seron pe drabarkinnyaki vorba. *(Zhaltar.)*

ADAM

Lucifer! e biuzhi khelaveltut.

LUCIFER

Chi, chingarav, anda lako mollipe,
Ke akanak, voj si and bengesko than. –

*(Jekh zhanari, pe vurdoneste avel, pashaleste phurdyini del duma, kru-
jal o butipe, po placo tordyol.)*

O ZHANARI

Rigate anda drom! – patyiv mange,
Surrajlas ando zhanipe muro
Shero, ke ande luma o kuchipe
Opre hunadom butyarnyikos.

ADAM

Sosko chaladoj kado, Lucifer?

LUCIFER

O zhanipe, savo bi molleskoj,
Te trajil, sar ande tyiri vrama,
Numa majbut chingar trubuj sar atunch.

ADAM

Kade, me chikana chi keros.
Lazhavo pelest.

LUCIFER Pa kodo, voj nashtig kerel.

Te daral, vi kade avri krujil,
Kado, tena tordyol pe lesko trushul:
Anda lesko lasho trajo
Mulas ando ishpitajo.

130

Anda kavera te das peski ret, dyes,
Kado las misto potyin.

O ZHANARI

Andaj manushengi bax khinyuvav,
Taj, eta, kathej o shukar agor:
Ande kado astachij, trajosko drab,
Kastar ternyol, nasvalo, phuro.
Kado kidenas dulmut e Faraova.
Kado le Tankredosko vrazhimo drab;
Kathar kado shukajvelas a Helena,
Kado le Kepleresko drabarimoj. –

ADAM

Ashunes so bikhnel? – zhi ame andej
Tehara rodasas abjo, voj o dulmut.

LUCIFER

Chikana naj patyivalo o adyes.
Sar manush ando baro kher.
Sar amari zhuvji pala desh bersh –
Aba zhanes sode somnura sila.

O ZHANARI

Eta kinen, chi bunuja khonyik,
Kasavo shajimo nas, china avla.

ANDA BUTIPE

Anta kathe. – Mange sa biknadyol. –
Ah, so baxt si. – Sosko kuch kinipej.

LUCIFER

Ta, shaj dikhes, kaj nepeto chi pattyal,
Taj inke kinen sogodi. –

(E Eva peska dejasa palpale avel, e Romnyi pala lende zhal, taj ando kan phenel lenge lokhes.)

EVA

Iva vorbis, ke pinzharas tut aba.

ROMNYI

Tena dav majbut dyes, te xoxavav.
Kasavo kamadojlo andetute
Kodo raj, ke aba ando pato
Dikheltut, sar krajaskinya, savi
Ando teatro phirkerel, grastenca.

DEJ

Te lasa opre, shelvar maj mishtoj,
Sar te shutyoltar tela o dikhlo
Andek balajeresko kher.

ROMNYI

Tu, dikhta numa, kothejlo – rodeltu.

EVA

Dosta naj shukar, kaj tu chidikhlan. –
Lesko vast kuch si, lesko inkripe, raj. –

DEJ

Mange chi lesko amal naj ruto,
Chaches, vi nakh, vi punre bangejle,
Patyivalo, vurito mursh dichol. –
Zhav, muri shej, maj feder zhutij
Petume te mukotume ek cerra.

ROMNYI *(kaj o Adam)*

Eta, e shukar, kon merel andatu. –

ADAM

Hurav late. – Oh, so zang, soski zang!

ROMNYI

Chi le zhutores, tena te bristes.

LUCIFER *(love dela)*

Amalestar love, mandar o vast.

ROMNYI *(opre cipindes)*

Uh! che zuralo vast! *(Zhaltar.)*

LUCIFER

Zang hatyaresas,

Kodi tavesas, kas kheles, choxanye! –

EVA *(kaj o Adam)*

Shaj kinesas mange, foroske shaves,
Ke but shukarimo sikadyolpe –

ADAM

O zhuvjikano vrazhimoj pe tyo muj
O shukaripe, saveske naj amal.

(O zhanari tela kadi vrama zhaltar.)

EVA

Ah, tu zurales lasho jilesko san.

ADAM Na lazhavarman:

Kuch barr, bisor, shav ande tyi kor,
Na anda kodo, ke naj shukar,
Anda kodo, ke maj kuch than naj, kaj abjol.

EVA

Kutka dikhlem somnakaja,
Dapol, na mandar sile shinade.

ADAM

Ta shaj dikhasle.

LUCIFER Kodo rajkanoj.

Eta, ke mande si shukar, chi zhanglom.

(Somnakaj del perdal, saven e Eva bara lohasa dikhel, taj zumavel.)

EVA

Che shukar si, sakon puxumijales. –

ADAM

Dapol, kado jilo – majbut na te dikhav.

EVA

Shaj shudavles, tena fajtut. *(Shudeles.)*

LUCIFER

Mishtoj, maj me, pelest ushtyavav. *(Pelest ushtyavel.)*

EVA

Soj kodo:

Vatyipe ashunav, vaj na kadej?

(Tela kado jekhe robos anen pe ekh vurdon, perdal o placo, manusha den palaleste.)

ANDA BUTIPE

Sidyaras – phendom ke bi tromakojlo. –
Vi akanak xojil. – Opre palalest!

ADAM

Sosko chingar si kado, taj drukipe?

EVA

Umblaven. Ta mishtoj kaj kathe sam.

Aven vi ame, che, grozjoj te dikhas,

Taj shaj abdyuvav and somnakaj.

ADAM

So bezex si le lingares?

EVA

Chi zhanav.

LUCIFER

Sa jekh si kodo, ta me maj pheno:

Andej fabri, Loveleske, butyi

Kerlas butajig. O archich avri

Pillas lesko rat, taj pelas ando

Ishpitajo, but kurke andre sas.

Leski romnyi bokhajvelas, taj

Le Lovelesko shavo sunusardas

La romnya, taj lasa ashilas. –

ANGLUNO BUTYARI

Vojasa, amala! – sar vityazi

Ratvajves, tyo anav amenca ashol.

LUCIFER

O rom sastyilas, la romnya chi rakhel,

Ande lesko than kaver kerel butyi,

Chingar kerel, taj kushkerel,

Le Lovelesko shav palma deles.

E prikezhimes, shuri pelas ando

Vast. Akanak kathe ingren les.

(Kaj le agora vorbi o phuro Lovel sar kon diloj avel.)

LOVEL

Xoxaves, xoxaves, me chi som dilo,
Gindis, na hatyarav, o rat, shavesko
So phenel? Inger, inger mro kuchipe,
Taj ker tena hatyarav. Te dilyajvav.

TRITO BUTYARI

Na dar, na dar, jekhvar palpale das.

ANGLUNO BUTYARI

Vazdetu opre, von si e prassamne. –

(E robos ingren le majbut.)

ADAM

Paho shudro dikhimoj, so zhas?
Kon phenel kathe, kon si majdoshalo,
Shaj, numa o grupo? –
Kaj kado kernyol – but si e bezex.

LOVEL

O grupo ova. – Inger mure kuchos,
Numa lesko shinipe tena hatyav. *(Zhaltar.)*

EVA

Aven, aven, ke chi lasa than.

ADAM

Blago tuke, trajo, kaj na som
Mujalo. Ta che lipsa avlas e kris –
Lipsaj te shon krisi ivardes,
Taj che pharaj, kon o jilo rodel,
Te hatyarel leski asako rig.

LUCIFER

Pasha kasavo chingar chavlas agor.
O nasul, ke nasuli, khonyik na
Kerel, vi o beng pesko phenel,
Taj pesko inkrel sakonestar maj
Zuraleske. La krisako zhanimo
Shingrel sako thav, saves, mija
Amal na zhanel avri te putrel –

(Tela kadi vrama kaj o Temze resline, kothe andek mokston sunto mo-surlo tordyol.)

EVA

Muro amal, tordyugas ek cera,
Muk te kecil e luludyen kaj o sunto. –

LUCIFER *(ande kan)*

Na muk, na muk, ke gataj amenge.

ADAM

Bi bezexaki shejorij – me mukav. –

EVA

Sityilom pa kaj musurlo, sar shej,
Te seroj, kana zhav anglaleste,
Vi akanak mishto perel.
Sigo kothe resav, nashindos kerav,
So chi kerdam.

(Le luludyen pasha a mosuralo shol, ba, kodol sigo shutyontar, taj pa laki kor, paj musij, le somnakaj sa sa peske, taj shipurlake kerdyon.)

Muro Del, soj kado?

LUCIFER

Iva phendom tuke. –

EVA

Zhutinma!

ADAM

Hodintu skumpo, o nepeto dikhel –
Mijasa maj but somnak avla tut.

EVA

Zha mandar, zha! zhutinma, gracia!
Andej jakha xoxaven, taj choxanyaj
Kade te lazhaven ekha patyivala. –

(O butipe ando grupo marepe, e romnyi xanralenca avel.)

ROMNYI

Xoxamne love dine, kathejle,
Momkerdyilas ande o vast.

LUCIFER

Shaj, ke ande tyi burnyik, sas e dosh. –
Adam, opre kathar, kathe na vojnin.

(Andej Temze zhan, tele pale barol o grupo e chingar, pale oprejle po gradicho.)

ADAM

Pale xoxadyilom, kodo gindindom,
Ke bistrav o purano zhundyon
Taj slobodoj fuga la zorake.
Avri pizdom andaj mashina ekh
Karfin, savo inkrelas o fertat,
Taj kodo kaver zorasa na
Amalisardom. Che fugaj kodo
Kaj o jek xanresa tordyol
Andej butenge jakha, ta soski
Slobodijaj, kaj shel bokhajven,
Kana o jekhesko chi cirdel
Zhuklengo maripej pe ek dugo
Me amalipe doroj ando than,
Savo feril, na azbal, na daravel,
Kethana zorasa buzhol peske,
Taj pe savo e godyi na lel sama.
Kado avela zhanav, mishto zhanav,
Ingerman Lucifer, anda kaj luma. – –

LUCIFER

Lipsa manush, ke na dikhes lunges
Numa chingaren dikhes kutka tele
Aba kodo patyas ke na kethanipe
Naj vortar ando trajo?
Dikh aba ek minuto buzhe jakhenca

Haj dik e butyi so keren,
Haj amenge, na penge cinenge.

(Andre ratyol. O ingrego foro grupo kerdyol, savo pe rangako mashkar o porado murmunto hunavel, kodo kruja khelel, taj sa pale jekhavreste ande xuttyen, si kon mucime, si kon pala jekhhavreste vorbindes.)

GRUPO

Keren numa, te bungal hunava:
Adyes tal agor, tehara palal si,
Ba, pala unyi miji bersh
Chi akanak na avla gata butyi.
Pato taj phal jek si,
Adyes kerel so tehara astarel,
Sa bokhaloj taj chaloj.
So adyes andre zhal, tehara ushtyel!

(O duhosko klopoto bungajvel.)

Eta bungal ratyako klopoto,
Nachake; zhan, pe hodina,
Kas e detehara, nyeves anel,
E bari butyi te keren pale.

PAPUSHKHELARI

Me e komedija tele kheldom,
Vojakerdom, ba na vojindom.

O KIRCHIMAROSHI

Avri pilas sakon peski mol,
Mure manusha, ret lashi!

E CINI SHEJ

Mure cine luludya sa bikindyile
Maj e nyeve pe muro murmunto baron.

ROMNYI

E tehara fajlinosas te dikhel:
Akanak darasa jakha phandavel.

LOVEL

Muro kuchipe chi dasma baxtalipe:
Taj akanak iva hodina arakhav.

BUTYARI

O kurko nachilas, savato kathej,
Hodinij muro khinyipe.

SITYIMASKO

Shukar suno lom – nashadema,
Shukar suno av, aba majdur.

INKESTO

Amal, vityzo som bares,
Taj andek nasul gropa perav. –

LUBNYI ZHUVLYI

E zang huraltar, o makh nachilas,
Kathe shili, maj mishtoj telal?

O ROBO

Ashuv, sastari, pa chorro praho,
Kaver krisi shajil tela vudar.

ZHANARI

Jekhavres lam pe kodo zhanas:
Akanak po chacho sa mucisajvas.

EVA

So tordyos, porade milnipe tela
Mure punre! Na pattya ke e ret
Daravelma: o praho perel andre
Numa, e phuv kerdasla, me glorijasa
Perdal ushtyavav kodo. Kamipo,
Poezimo, ternyipo putrel drom;
Pe kaj phuv muri ass anel losh,
Ta, sar raza hural po jekh-jekh sham.

(Peske gada ando murmunto peravel, luvudiyjasa opre vazdadyol.)

LUCIFER

Pinzharesla, Adam?

ADAM

Ahaj, Eva, Eva!

139

Deshudujto rang

[Sar o U bago fundo vazde opre ekh shukar kher (falanster) pe alvina. Tela o telalunipe, puterdo ciborumo sikadyol. Pe chache rigako ciboromu, mashkar le mashini butyara furcinpe. Pej stungo rig le maj kuch sogodi lumake zhanimaske trabi, paj cherhaja, paj kemija. Jekh zhanari kerel variso. Sakon ando falansteri trajil – sa jekh si lenge gada. Adam taj o Lucifer pe alvinako mashkar avri den andaj phuv. Dyesej.]

ADAM

Che them, che manushaj, kaste avas?

LUCIFER

Le dulmutane buzhe naj maj but.
Nas cino le themesko gindo?
O tele dikhipe kerdas kodo,
O pohortype, e fuga ferijles.
Abakanak intrego phuv them si,
Sako manush, amal si po jekhipe,
Taj pasha shukar vortarimo, opral,
Gorniyk tordyol o zhanajimo.

ADAM

Pherdyilas mure duhoski voja,
Kado sa mishtoj, kade kamlom vi me.
Jekh bunuj numa; le themesko gindo,
Tordyilino kodo shaj, kade gindij,
Vi mashkar nyevo vortipe. O manush
Tordy dorol, daral biagorestar,
Andral xasarel, te risprijape;
Darav, chi fajles andaj bari luma,
Sar andaj fircijango murmunto
Duhosajvelas. Kon anda fircija
Rat shorlas, anda amal, dore asvin.

LUCIFER

Tyiro buzhipe, sar dikhav, shudes,
Maj sigo, sar so trupujaspe.

140

ADAM

Na patya sigo, ba korro avo:
Sosko buzhoj kodo, savo bara
Luma jekheske bijarel, taj
Duhimos, le manushane jileski
Sunto, bi agoreski jag, si zhi
Akanak, shel bezexanca cicindas,
Taj pe sununo maripe silosajlas,
Pe maj shukar vorta ingreles barem.
Ta phen, kaj tordyuvas, sosko than si?
Palakodo inger man, mro dyih,
Te zangardyol, and bax, kast, pala katyi
Maripe, lashe prajsoske las manush.

LUCIFER

Mashkar but kaver anome, kado
Ekh falansterij, zolbaj, nyeve buzheske. –

ADAM

Ta, aventar.

LUCIFER Tordyuv, na sidyar.

Majanglal shudas e purani morchi.
Te resasa sar Adam taj Lucifer,
Chi patyalas amenge kaj godyaki
Luma, taj kanchisajvasas, phand, kernas.

ADAM

Sosko dilimoj kadi vorba pale.

LUCIFER

Aba naj kaversar andej buzhi luma.

ADAM

Ker, so kames, ba sidyar.

(Lucifer kusa o Adam perdal vrazhisaren pen, sar le falanstericka.)

LUCIFER

Ale, astar gada. Sharav le bal –
Gata sam. –

ADAM

Das дума ка zhanari.

LUCIFER

Av dobrome, zhanari!

ZHANARI

Muk mange miro

Ande muri bari butyi, na merzhin.

LUCIFER

Zurales sunuj, ame anda
Mijato falansteri sam zhanara,
Kathe tyiro anav andas amen.

ZHANARI

Lasharimaski butyij, shaj phenav.
Ba, muri butyi, vi dopash shaj ashol,
Numa o tato tena nachol anda
Lombiko, taj delpe e materija. –

LUCIFER

Ah, na xoxadyilom, ta ashilas
Vi ande tut, kon o sogodipe,
Manushes uzhardan, kathar gunuj,
O baro phutyar. –

ZHANARI

Aba shaj pheras e vrama. –

Apol soski butyi keren tume?

ADAM

Ame zhanimo chi phandas kaj butyi,
Fajas amen te dikhas sogodi. –

ZHANARI

Kado naj mishto, ando cino
Garadyol o baro, cerraj o trajo.

ADAM

Chaches. Zhanav ke trubuj vi kasavo,
Kon kishaj phiravel, vaj barr, ramol:
Bilesko chi barol kher.
Ba, kado numa zalipe ando khanchi,
Taj chi zhanel ande soste zhutil. –
Numa kon kereles, kodo dikhel,
Vi tena zhanel te ramol e barr,

E butyi voj vazdel, sar jekh Del. –
Taj majstorij vi ando zhanimo.

LUCIFER
Anda kado avilam bare manush.

ZHANARI
Mishto kerde, patyivi tumen.
Le zhanimaske barvale krangi
Ekh trupo but aver sikavel,
Numa kethanej saste.

LUCIFER Misto shukar zhuvlyi.

ZHANARI
Ba, pashakodo, numa o hamimata. –

LUCIFER
Kodo o mashkar, kaj lesko trajo beshel. –

ZHANARI
Arakhlan.

LUCIFER Kado phendas paj materja
Anglama aba jekh matematikushi.

ZHANARI
Anda phurtyar sakon pes gindil
Ando dikhipe mashkaral. –

LUCIFER
Tu mishto alondan sityipe
E kemija.

ZHANARI Ande kodo hodime som. –
Ta dikhas o muzeumo.
Naj les amal ande kadi luma,
La purane lumake mule pedura
Chachikane truposaj kathej,
Sa avri phukles. Mijasa beshenas
Mashkar amare dada, turbata sas,
Ulades lenca la luma, o baripe.
Ashilas pale shukar paramicha,
Pa kodo, ke sas len, mashina shoshoj.

ADAM
Kado grast sas, ba, na chacho, shaj phenav,
Kaver pedo sas dulmut, phakengo grast.

ZHANARI
Pa kado pale kodo phenen, ke
Amaleske inkrelas les o manush,
Ive, bi butyako, haj opre zhanlas
Te xutyilel, le manushesko gindo.
Phenen, ke vi leski bezex pe pes las,
E barvalimasko gindo, taj sar
Gornyik, vi pesko trajo kothe das.
Kade phenav, sar so iskireme si,
Na kade ke vi patyav sogodi;
Ta inke vi dilimo sas dulmut
O but suno, ke paramicha sas.

ADAM
Kado o zhukeli. – Kadej sar phenes. –

LUCIFER
Sama le, Adam, avri phenestut. –

ZHANARI
Kado le chorengo sluga sas.

ADAM
Sar chorenge, barvalengo guru.

ZHANARI
Kado e kimpengo kraj.

ADAM E leva sas –
Eta, kathej e muca, o cherbo,
Sode pedo trajil pe luma?

ZHANARI
So pushimoj, tumende na kadej?
Zhuvel, so moll, taj so zhi akanak
O zhanipe chi zhanglas, kerel:
O balo taj o bakro, ba na kade
Sar o sogodipe kerdas len:
O zhuvindo chicken, o mas, taj postyin,

Save, sa pe lombika butya slugin.
Dapol kade dikhav, ke san pinzhares,
Dikhas kaver. Eta, le phuvake.
Dikhen, kabor kotor angar:
Intrego plaja pherdoj lendar,
Le manusha aba gata shaj kiden,
So akanak anda ajero uzharel
O zhanope, bara khinyasa. Kathej
Kado sonja, sastreske akharnas les,
Zhi chi nachilas. Pala archich
Na trbundas te roden. Kado kotor
Somnakaj, baro anaveskoj, ba, na
Moll khanchi. Ke kana inke o manush,
Andej korri paty, rudyilas, pestar
Maj uche zhuvinden, vi opral paj luma:
Kasaveske patyajlas vi e somnakas,
Pe peske altara lasho trajo, krisi,
Sogodi, so sunto sas, postyindas,
Te zhanel te lelpeske ekh kotor,
Ke ando parujimo, denas pelest
Sogodi. O chachimo, ke vi manro.

ADAM

Kaver, kaver, sikav, san pinzharav.

ZHANARI

Chaches ke jekh zhanari san, strenona.
Dikhas le purane zelenimata.
Eta, kathej e palutni ruzha, savi
Puterdyilas pej luma. Bimollani
Luludyij, peske shelemiji phralenca
Len o than, kathar o shukar dyivoko;
Le bare shavorengo khelimojla.
Chaches ke korkoripejla pe luma,
Ke fajas varikana sakones kasavo
Khelimo, ke luludyi bararlas vi
O buzho: e poezako taj la patyako

Suno, xoxades, xasajlas e majlashi
Zor, haj ke le trajosko vortipe
Shushes ashilas, kathe las sama
Pelende, sar pe duj kuchipe. O
Angluno poezako iskirari, kon
Atunch inke bezexkales o zhenesko
Lashipe dorolas, Homeroske
Akharnas les. Sunori luma makhlas
Tele ande kodo, Hades, sas lesko
Anav. Dulmut, perdal cirdam leske
Rindi. O kaver Tacitus Agricolaja,
Avriasajimov taj inke sunimasko
Gindojimov anda turbato luma.

ADAM

Ta opre ashile kadala lila
Andaj bare dyesa, sar agor lil,
Taj inke na zhanel pe jag te
Vazdel le palutnen, te pizden
Tele, tumara majstuna luma?

ZHANARI

Chacho phenipej, perdal dikhlam san,
O murdar, so garavel, xasarimov,
Anda kodo naj slobodo kaver
Te ginavel, numa kon nachilas
Shovardesh bersh, taj le zhangeske del pes.

ADAM

Dapol la keshajake gilja,
Chi pizden ando kolo jilo
Shajipe?

ZHANARI

Ova, chaches,
Amare keshaja paj uchi
Matematika vorbin shavorenge. –

ADAM (*rigate*)

Ah, murdara, na darajle intrego,
Taj o majshukar uzho te choren!

ZHANARI

Zhas maj dur. – Eta, le pramadya,
Le kerdyimata, che shukares trupun,
Kado glontunoj; pelest garado
Iskiripej: Ultima ratio regum.
Sar kernas lesa, kon zhanel? Eta,
O xanro, numa manushes murdarlas –
Taj nas doshalo, kon kadalesa
Trajo lelas. Kado makhimo,
Slobodo vastesa kerdyilas,
Ekh dopash trajo trubusajlas,
Taj dik so mezil, paramicha
Chapladi. Adyes o kham kerel butyi
Misto anda me, taj kodo zhi idejazil
Kado amen slugij patyvales.

ADAM (*rigate*)

Dapol o artikio, o buzho asholtar –

ZHANARI

Le shel trabi, che kircij,
Shavorikanej. Po taxtaj luludyi,
Po skamin sunordo arabesk,
Sa manushane vasteske kerdyimataj.
Ta maj shudroj o paji ande kodo,
Maj mishtoj o beshipe pe skamin?
Akanak amare mashini keren
Sogodi ande amaro than, sa
Maj vortaraj, haj pa o lasho
Vastaripe de,
Ke o butyari, konfredyelo kerel,
Zhi po agor dyes pashalest ashol.

ADAM

Anda kado naj trajo, naj vojnyipe,
Savo pa pesko majsteri, maj dur
Phirlas, ando khanchi traba. – Kaj
Arakhel ajero, zor, gindipe,

Andre te sikavel cheruno

Arakhadyipe? Te kamel te zoril, taj
Shaj dikhel krujal, ande kaj lashi
Luma, inke chi xasaeski shuk
Na lel. Na arekhel chi ekhe turbate
Pedos. Xoxadyilom ando zhanaripe:
Rucimo sima, taj bibaxtalipe.

ZHANARI

Na ande andre o prhalipe?
Kaj tinzol manush bi love?
Chaches, kasave buzhen perlaspe
Te azbaven.

ADAM Phen, ta soj o buzho,
Savo ande kasavo nepeto
Jekhiphe phurdel, duhojimo del?

ZHANARI

Kado buzho amende o trajipej.
Desar o manush pe peski phuv reslas,
Lashi chalyimaski kinda sas kodi:
Numa o vast trubundas te lunuzharel,
Te kidel sogodi, so trubuj les.
Ta keltosarde bi gindipe, sar
O kermo, taj ando guglo zang
Opre resline te ginen hipoteza,
Te len voja pe poezipe.
Dapol amenge kaj paluno buka,
Puxume kerdyilam, perdal dikhklam
Dulmut, ke nacholtar o chil, taj
Meras bokhatar. Pala shtar miji
Bersh o kham avri shudrol,
Zelenyimata majbut na avla
Pej phuv: kado shtar miji bersh si
Amaro. Te zhanas le khames te
Sityuvas te lunuzharas.
Dostaj e vrama amare zhangake,

Pa maj sunto, ta kado ingrelas. –
Oh, ta avla, kon jekhvar keresles?

(Tela kadi vrama opral pa lombik mishkime thuv pherdyol, bungal.)

E PHUVAKE BUZHENSKI VORBA *(anda o thuv)*

Na avla chikana. Kado lombiko
Mange, zurales tang si, taj bulho –
Tu pinzhares man Adam – chi shajintut.

ADAM

Ta ashundan le buzheski vorba,
Oh, dikh, oh dikh, tu phutyardo manush,
Sar molls lesa, kon kutka mishkil. –

ZHANARI

Dilo sidyar. Ah, brigijma andatu.
(O lombiko phadyolas, o buzho nachilas.)
O lombik phadyilas, pale shaj kerav
E bari butyi. Ke aba del duma
O vortipe, cini gludija, o korripe,
Peravelma.

LUCIFER Agoreske akharnas les dulmut.

Taj daba sas lazhavo tela leski
Zor, te phatyon, sar te mukas akanak
Le koripeske. –

(Klopotaren.)

Soj kado?

ZHANARI

E butyi nachilas, avilas e
Phiripesko chaso, aven andaj
Fabri, pa maja, akanak lel, mar,
Kon bezex kerdas, akanak ulaven
Zhuvjan, shavoren. Aven, si man butyi.

*(Ando lungo rindo mursha aven, ando aver zhuvlya, unyi mashkarlen-
de shavorenca, mashkar lende si vi e Eva. Pej avlina sakon krujo ke-
ren, jekh phuro anglale ushtyavel. O Adam, Lucifer taj o Zhanari tor-
dyon pasha o muzeumo.)*

O PHURO

Trandato numer!

Luther *(anda rindo avri ushtyades)* Kathe som.

O PHURO

Tu pale

Zurales kerdan jag ando bov.
Chaches, ke sar dikhav fajtut te
Anes ando xasarimo e falansteres.

LUTHER

Kas chi faj te dikhel, ke sar
Del jag vatyime o turbato pamady,
E jag mija shibasa lelma krujal,
Kamel te reselma te khanchuvajvav:
Taj kothe te tordyav maj dur, te cicij,
Mishto zhanav, ke ame maj zurale sam. –
Chi pinzhares tu la jagako vrazho,
Numaj telaj e tigaja pinzharesla.

O PHURO

Kolyi vorbaj, chi xasa adyes.

LUTHER *(palpale ushtyades)*

Apol tehara pale cicij e jag.

ADAM

So dikhav? kadale murshes pinzharav.
Kado sas Luther.

O PHURO

Dujshela taj injato!

CASSIUS *(avriushtyades)*

Kathe.

O PHURO

Tut, trivar mintyisardom aba,
Kaj rodes bi dosh o maripe.

CASSIUS *(palpaleushtyades)*

Na som doshalo, kaj phenav tuke? –
Kovloj, kon kaveresko zhutimo rodel,

Zhi lesko vast sastoj. Vaj maj kovlo
 Sas, muro dushmano, sostar na ferindaspe?
 O PHURO
 Na vorbin. – Na muntun tye shereski
 Fukta chi o nasul chingar, ke kodo
 Uzhojlo, ke kodo chaches.
 Dapol tyo rat kasavo vrazdoj taj
 Vuritoj! Sastyarnatu zhi slabostu.
 ADAM
 Ah, Cassius! te pinzharesas man,
 Kon tusa kaj o Philipp marosma.
 Ta zhi kothe zhal o nasul vortipe,
 E teorija xoxadyol, ke
 Kasavo uzho kolyin, feri tordyar si.
 O PHURO
 Shtarshelato numero.
 PLATO (*avriushtyandes*) Ashunav.
 O PHURO Aba pale
 Kade gindosajlan ande tye sune
 Ke le but guruva sa dosh kerde.
 Te aves trazo, po rihel des changa.
 PLATO (*palpale ushtyades*)
 Inke vi po rihel shukar suno lav.
 ADAM
 Ah, Plato, sosko khelimo pelas tut
 Ando grupo, palasost dorosas! –
 O PHURO
 O eftavardesh taj dujto numero!
 MICHELANGELO (*avriushtyades*) Eta, kathe.
 O PHURO
 Rispime mukhlan tyo than.
 MICHELANGELO
 Ova, ke sa skaminesko punro
 Keros, haj vikodo zhungales.
 Butajig rudyija te muken te

Nyevarav, te ramo shukar pelest
 Chi mukhle. Kamlom le skaminesko
 Dumo, sogodi ive sas.
 Maj so chi dijajlom aba,
 Taj kothe muklom e mila, o kher.
 (*Palpale ushtyades.*)
 O PHURO
 Rumundan, zha palpale ande tyo kher,
 Taj nashtig mollesto po shukar kham.
 ADAM
 Michelangelo, soko rokov shaj si
 Tye jileske Devles, kaj na zhanel
 Te kerel. Oh, sode pinzharde karig
 Godi, taj sode buzhe, purani zor.
 Kako manca marlaspe – koko vityazes
 Mulas, kako tang hatyardas la phuva,
 Haj sa anomeske kerdas len o stato.
 Oh, Lucifer, avtar, zhas;
 Majdur, nashtig dikhel muro dyih, kado. –
 O PHURO
 Adyes duj shavora pheren e vrama,
 Ande sost trubusardas grizhdejaki,
 Akanak zhukarle, sakonesko kher,
 Angle, angle!

(*E Eva taj jekh zhuvlyi peske shavorenca angle ushtyaven.*)

ADAM So avdyome dikhipelj!
 Ta si vi la shudrina luma
 Poezija!
 LUCIFER Ta, Adam, chi zhas?
 ADAM
 Numa kathe shaj hodinisaras.

ADAM

Ma chi tordyvavtar, vi voj te kamel.

EVA

Tyiri sim, bare duhosko mursh.

ADAM

Kamavtut, zhuvlye, anda chacho jilo.

EVA

Kamav tut vi me, hatyarev, sakana.

ZHANARI

Kado dilyimoj. – Zhanunoj, chaches,

O puranipo pale te sikadyol

Ande kaj shelbersh. – Kathar si kado?

ADAM

La bar mandyinaki paluni razaj.

O PHURO

Sunujimoj. –

ADAM Na sunun. – Amaroj

Kado dilyimoj: ame tumaro

Trazope na sunusaras. Ke so

Pe luma baro haj shukar sas, sa

Kasavo dilyimoj, saveske hodime

Gindo tordy chi iskiril. Buzhi vorbaj

Kodi savi mashkar ame si, sar

Guglo alavoro, chacharel, ke

Amaro dyih nyamoj, haj rispisarar

La puvako praho, rodas drom, ucho.

(La Eva angajes inkrel.)

O PHURO

So ashunas len, and ishpitajo lenca!

LUCIFER

Kathe sig zhutor trubuj, Adam, zhastar!

(Milnope.)

Deshutrito rang

(O cheri. Amara phuvako kotor, dural dichol, sa maj cines, jokhar sar cherhaj szikavelpe, mashar le majbut. E rang dopash ando tunyariko lelpes angle, anda soste korro tunyariko avla, lokhes. Adam, sar phuro, le Lucifer esa huran.)

ADAM

Amaro hurajimo, phen kaj ingrel?

LUCIFER

Ta chi dorosajlan, kathar o gunuj,

Opre and maj lasho kruja, kathar

Mishto te hatyardomtu, nyamosko

Buzho vorbi ashundan?

ADAM

Kodo chaches, numa

Chi gindisardom shudreske lende

O drom. Kaj placo, kasavo pustoj,

Strejnoj, sar bezexalo te phirlas

Ande lest, taj ande muro dyih, duj

Hatyarimo zuril: hatyarav, ke che

Khancheskij e phuv, kaj tele phandel

Muro ucho duho, me dorojtar latar;

Ba, palpale rovo, dukhal, kaj

Shindyilomtar. Ah, Lucifer! dih numa

Palpale, pe amari phuv, anglunes e

Luludyi xasajlas andaj jaka,

Pala kodo le vecheske patra;

O mishto pinzhardo than, aba

Pustipe dichol, haj shushope.

So shukar sas, sogodi xasajlas.

Abakanak o plaj kerdyol, gludija,

Strafime ajero, kothe tele ando

Milno, suntu shajipe shajil e

Prostojka, taj grozjope, ke che

Prikezhimaski kerdyol.

O bungardo samudro biagorunoj.
Kaj, kaj das? sar surro kotor tordyol
O oblo, savo vulume hamilpe
Mashkar milji amal, taj kodi sas
Amari intrego luma. Oh, Lucifer,
Palakodo, voj, taj voj -- trubuj vi
Lake te asholtar amendar? --

LUCIFER

Ando amaro hurajipo, iva,
Anglunes e shuk xasajvel, palal
O baripe, e zor, zhi na ashol
Amenge kaver, sar shudro materi. --

ADAM

Le cherhaja palame ashontar,
Taj na dikhav vortape, chi glos.
Bi kamimo, bi zuripe, so moll
O trajo. O shil tinzojma, Lucifer!

LUCIFER

Ta, zhi kathe te inkerdas tyi vityaz,
Zhas palpale, ando praho te khelas.

ADAM

Kon phenel kado? zha angle, angle:
Numa zhi kothe dukhal, zhi shindyol,
So kaj e phuv phandel, sako shelo. --
Ahaj, soj kado, muro dyih kikidyol,
Muri zor mukel man, godyi hamimej,
Maj but avla paramichatar Antaios,
Kon zhi kattyi trajisardas, zhi
Phuvasa unujlaspe?

LA PHUVAKE BUZHESKI VORBA

Ova, maj buti kathar paramicha,
Tu pinzhares man aba, la phuvake
Buzhes, numa me phurdav ande tute,
Kathej o agor, zhi kathe sima zor,
Zha palpale, zhuves -- ushtyav perdal,

Khanchisajves, sar kermo, savo andej
Pity paji furcilpe. -- Pity si e phuv tuke. --

ADAM

Na mukav tuke, iva daraves man,
Mro trupo shajke tyiroj, o duho
Muroj, o gindo, taj o chacho bi
Agoreskoj, maj sig sas sar tyi luma.

LA PHUVAKE BUZHESKI VORBA

Kovlo manush! zumav, andre meres.
Maj anglunuj, kathar e luludy e sung,
Mosur kathar o trupo, taj khamester
E raza? Oh, te dikhesas, tyo gero
Dyih, ando biagoripe te hural,
Sar godyaripe, taj phenipe, rodel
Iva, ande streno luma, taj nichu
Hatyarel majbut khanchi, grozosastu.
Ke sako opre xutyilipe taj
Sako hatyar, so andetute kikidyol,
Numa avri razajvel, anda kaj
Grupuno materi, kas phuvake
Akhares, taj savi, kaver te avlas,
Nashtig avasas majbut, tusa kethane. --
O shukar, zhungales, e voja e
Rokovina, numa kathar muro buzho
Lan les tuke, savo tye cine
Themeske uzhamo sikavel perdal. --
Oh, so kathe o biagoruno
Chachimo, andek kaver luma shaj
Nashtig, taj o nashtig chachoj.
Pharipe naj, trajo na mishkil,
So kathe ajeroj, kothe gindoj,
So kathe abdyopej, kothe shajke
Glazoj, na barol, so kathe barol. --

ADAM

Chi zalis man, mro duho, opre phagel. --

LA PHUVAKE BUZHESKI VORBA

Adam, Adam, o paluno minut
Pashol: zha palpale, pe phuv baro
Shaj aves, ke anda sogodeski
Angrusti tyo trajo avri shines,
O Del na mukel te pashos leste. –

ADAM

Gindis ke chi rumuja o merimo? –

LA PHUVAKE BUZHESKI VORBA

O phuro xoxajimo e koleski
Vorba, na phen, na phen, kathe
Ande buzhaki luma, intrego
Arakhadyimo grozojas lestar. –
Sunto somnoj kodo, o Del
Peske araklasles. E zhanimaski
Phabaj chi phaglas les opre.

ADAM

Maj me opre phagav.

(Majdur huran. Adam jekhe vatyipesa morcojpe.)

Gataj mange!

LUCIFER (*asandos*) O phuro xoxajimo. –

(Sar e Adam os pizdas pestar.)

Kaj papush Del, aba shaj krujil
Ando cheri, sar nyevi cherhaj, savi
Pale mange anla nyevo trajo. –

LA PHUVAKE BUZHESKI VORBA

Sigo loshas inke Lucifer!
Numa unzilas kaj e streno luma,
Nashtig phagen avri anda muro them. –
Themeski gilji akharel, trazontu!

ADAM (*trazondes*)

Trajil pale. – Hatyarav ke muchij
Ba, vi o muchijipe gugloj mange,
Kasavo nasuli te khanchisajvav. –

Oh, Lucifer! inger man tele pe phuv,
Kaj kasavo but mardoma iva,
Maroma pale, taj baxtalo avo. –

LUCIFER

Pala katyi zumav, kodo gindis,
Ke tyo nyevo zurin na avla ive?
Taj reses vorta? Chaches, kasavo
Shavoripe numa manushes si. –

ADAM

Man chi moll kasavo gindo,
O vorta zhanav, zhi shelvar chi
Resavles. Chi mol khanchi. Soj kodo?
O vorta, nacharel o lasharimo,
O vorta, merimoj, a trajo zurin,
Taj e manushesko trajo zuripej.

LUCIFER

Chaches ke shukar hodinaj, te avlas
Barem, baro e zurinesko buzho,
Ta tehara prasas, anda sost adyes
Marestu, shavoripe sas, so
Zor, dastut. Chi sikavel tuke o
Khaeroneia slobodija, taj
O Konstantin na marlape palal,
Te avel lesko intrego luma?
Chi xasajlan, sar patyamno vityazi,
Taj maj pala, chi phaglan o patyape?

ADAM

Chaches, chaches, ba, sa jeksi, shaj sas
Nasul muro buzho, atunch inke zor
Delas man, vazdas man, kade sas sunato
Buzho. Sa jek sas, trushul vaj zhanipe
Slobodija, vaj barimaske das pema,
Angle ingerdas le manushipes. –
Oh, palpale pe phuv, te maravma. –

LUCIFER

Taj bisterdan aba zhanareski
Vorba, kon opre ginadas, ke shtar
Milli bersh pahoj luma, zurin tordyol?

ADAM

Tena tordyola angle o zhanipe.
Ba, angle tordyola, hatyarav, zhanav. –

LUCIFER

Dapol? – si zurinipe, baripe,
Zor, and xoxamni luma, so e godyi
Lashardas andaj teorija,
Haj so tu shaj dikhlan majintig. –

ADAM

Numa muntun e phuv – nacholtar
Vi kodi, sar sogodi, so andre
Pherel o trajo, taj atunchpale
Opre del o buzho, so trajophurdel
Pelest. Inger man palpale, phabav
Te dikhav, pe muntume phuvsosko
Nyevo sityipe dela man zor. –

LUCIFER

Zha palpale!

Deshus tarto rang

(Jivesa taj pahosa sharado plajickothan, bi kashtengo kimpi. O kham sar lolo, bi razako oblo, tordyol mashkar e muglya. Daba si fimlalipe. Po placo unyi manush murel, mashkar le bur le eskimovengi kolyibica. O Adam sar phuro mirano, rovjasa avel tele pal plaja le Luciferesa.)

ADAM

So phiras pe kaj biagoreski
Jivluma, kaj merimo dikhel pe
Ame, shuvshe jakhenca, numa jek –
Jek zhivo del ando paji, sar
Darajvel amendar, kaj vi e char
Aba rucindas te zhuvel, shuko
Bur mishkil mashkar e bruma,
Taj o shonit lole mosa dikhel
Palaj mugja, sar mulikani lampa,
Ando murmunto. – Kothe inger man
Kaj bulhe patrengi kasht luludyaren
Ande khameski, sungango them, kaj
E manushesko dyih, barilas. –

LUCIFER

Kothe sam. Kado ratoblo tyo kham si.
Tela punrej la phuvako dopash. –
O zhanipe nas maj zuralo sandar.

ADAM

Ruto luma! – numa merimog lashoj.
Chi sunoj, so kathe mukav,
Ah, Lucifer! kon jokhar kothe tordyuvos
Kaj e manushesko pato, kon dikhlas
Sosko shukarimo mishkil andeleste,
Kon katyi chingar perdal mardom,
Pe kaj baro murmunto, pe savo kalo
Colo shudas e vrama, sar gindijma,
Angluno, paluno manush pe luma:

Fajas man te zhanav, sar pelastar
Muri fircija? Patyvales, shukares,
Prikezhimes, tele cinyardes,
Bi barimo taj pe asva na mollindes.

LUCIFER

Ah, ah, barimango te san pe tyo
Baro buzho, so aba anavdes, kade
Fajtut kodi zor, savi o rat pizdel,
Taj terno kolyin, anda buzhe shuvjarel:
Na doron te tordyos sar chachardo
Kaj tyo mulikano pato. – Kaj chaso,
Perdal dikhel sogodi, e bi butya.
Le tate trabi, nashaven sa le
Trajosko abdyome dikhimaton,
Apol kon zhanel savo sas chacho.
O agoruno zurineski dukh
Baro prassape ande amaro trajo.

ADAM

Ta sostar chi xasajlom po uchipe,
Mura zorasa, duhoske intrego
Hatyarasa, sar kade te ashunav,
Me, mro mulikano lil, so
Ek shudro buzho inkrel, kon ande
Maripe, mulipe, na ulavel manca –

LUCIFER

Pale pe tyi fircija pinzharav sig,
Pasha kaste trazostu
Anda tye skumpi gindura.
Ba, hodintu, ke trajil tyi fircija.
Dikh, vi kothe tordyol ek manushani
Zolba, taj lesko gorniyik, avri ushtyavel. –

*(Jekh eskimovo andaj kolyiba avri ushtyvel, zhivos te astarel ando pa-
ji.)*

ADAM

Kado avlas, kado ruto mosko,
Kon ade muro baripe ushtyavel?
Sostar muklan te dikhav, Lucifer!
E hodin maj nasuli, sar e briga.

O ESKIMO

Ta trajin, le Devla, opral pamende?
Eta anglama kerdyile.
Dapol, kon zhanel, nasulaj vaj lashej,
Shavma lendar, kodoj o maj mishto.
(Palpale kamel te zhal.)

LUCIFER

Tordyuv, pe ek vorba!

O ESKIMO *(pe changa)* Jertosar, raja!

La angluna zhivoja tuke postil,
Numa ashun man, taj na rumun man.

LUCIFER

Ta kaj kodi zhivija, so grizha
Si tut, ka lake trajosa, muntus tut?

O ESKIMO

Sostar xavla: ke dikhav krujal mande,
Sar xal e kermes o masho, e mashes
E zhivij, la zhivija pale me.

LUCIFER

Taj o baro buzho tusa xal.

O ESKIMO

Zhanav, zhanav, ba e cini vrama,
Ande soste mukel te mishkijma,
Kinavles ratvale postyinas.

ADAM

Che bi tromako dikhipel!

LUCIFER Ta tu kaver keresas?

Kodoj numa o kaver mashkar tume,
Hoj voj zhivija, tu manushes postis
Le Devleng, so kerdan pe tyiri
Mosura, sar kado pe pesko.

Dapol maj bezex si. – E paramicha
 Numa e koles korrarel, kon chi
 Kade chi hatyarel e buzhes,
 Savo mashkar ame del, mishkil;
 Dapol leske phrales opre pinzharlas
 O majlasho, tena murdarlas les tyi sity. –

LUCIFER
 Vorbin tye amaleske, naj dosh
 Ek cino pinzharipe ande tute.

ADAM
 But zhene daba trajin pe kimpi?

O ESKIMO
 Butzhene, ova, majbut sar mure
 Vast le naja. – Chaches, mure
 Kovaren sa shereste mardem, dapol
 Iva, pale aven nyeve, taj cerrej
 E zhivija. Te san Del, ker,
 Rudyij tut, tal maj cerra manusha,
 Taj majbut zhiviji. –

ADAM Lucifer, aventar dosta sas!

LUCIFER
 Ta dikhas aba leska romnya.

ADAM
 Chi kamav te dikhavla, ke te
 Pereltar o mursh, jakhenge
 Zhungaloj te dikhen:
 Taj feri prassav kerdyol and brekk.
 E zhuvlij, e trabaj, trupuni poezaj,
 Ke te milnij zhungalijla,
 Zha tena dikhavla.

(Tela kadi vrama o Lucifer e Adamos karing e kolyiba ingerdas les, akanak o vudar rigate pruntisarrel, andrej e Eva, sar le Eskimo-veski romnyi dichol. O Adam morcome dikhel, tordyindos kaj o vudar.)

LUCIFER
 Chi dikhes andela dulmutana
 Pinzharda? Ta dela angalya,
 Ke kado patyivalo manush, ciroj
 Tena sikavesa patyiv, romnyake.

ADAM
 Te angalyav kadala, kon ekh
 Aspasia. Kadala te inkrav!
 Ande kast dikhav pale koj mosura,
 Ba, kade, sar te, mashkar laki chumid,
 Pedo kerdyolas. –

O ESKIMO *(andej kolyiba ushtyades)* Zhuvjim! Strejna
 Resline. Dikh le jilesa.

(E Eva andej Adamoski kor perel, taj andej kolyiba cirdeles.)

EVA
 Av, najisime, strenona, hodintu.

ADAM *(avricirdelpes)*
 Zhutinma, Lucifer! zhastar kathar, zhas,
 Inger man and tehara, palpale
 Ando akanak, tena te dikhav
 Muro choro trajo: o iva marimo.
 Mukh, gindijma: Te boldav man Develske. –

LUCIFER
 Trazontu, Adam, tyo suno nachilas. –

Deshupanzhto rang

(O dikhimasko than, perdal kerdyol sar ando trito rang, kashtalo kim-peske. Adam, pale sar terno, inke zangardes lindratar, avri ushtyavel andaj kolyiba taj anda muj dikhel krujal. E Eva andre sovel. Lucifer mashkaral tordyol. Abdyome kham.)

ADAM

Rutome mosuri, oh, kaj sanle?
Krujal mande, sogodi trajil, asal,
Sar muklom, muro jilo phagerdyilas.

LUCIFER

Kolo manush! Ta kodo doros,
Hoj la lumake butya te boldenpe,
Nyevo cherhaj te abjol ande tyi ret,
Te izdral e phuv, jekh kermo, te xasajla?

ADAM

Suno dikhlom numa, vaj akanak
Lav suno, taj mandar maj but si,
Sar suno, o trajo, pe ekh minuth
So po mulo materija hural, hoj
Kethane kodolesa te puterdyol?
Sostar, dikhas e khancheski dar? –

LUCIFER

Roves? – numa o bi tromipe
Astarel bi marimasko e
paguba, so shaj krujil avri.
Ba, le egoeske sakana
Alfabeto hodines dikhel taj
Na chungarel andale o zuralo,
Kodo dikhel numa, sar shaj
Tordyol inke vi telale.
Kasavo agor si pa historija,
Tu numa trava san, kon tradel angle. –

ADAM

Na, na, xoxaves, o kam slobodoj.
Avri mollisardom me mange,
Tele phendom pa paradajchi.
But sityilom paj sune musuri,
Xoxatyilom butivar, taj akanak
Mandar moll, pe drom sar te zhav.

LUCIFER

O bisteripe taj o sakana,
Patyape tena te avlas le
Agoresko shuk, hoj zhi o kaver
Sastyarel e phugnyi, kako colo
Cirdel po milno, taj phenel:
Shel tromake andre peline,
Taj tu aves baxtalo, kon perdal
Xutyestes. Ba, diklan, chaches,
Sar zhanari, pala but sogodi
Vi porrange kermes, savo numa
Andej muca zhanel te trajilpe,
Taj lesko barimoski vrama,
Inke ando shimijako pherel.
Chi jekh, chi kaver shimijako
Naj pe kodo kikido, te hatyarel
Mucake, vaj chirjake vundyi,
Taj te si samako, avri krujil,
Sar phuro kana mukel pesko kher.
Dapol bi mishkime kris lel sama,
Hoj katyi te ales e dushmanos,
Sode trubuj, hoj pala miji bersh
Inke vi o kolo te trajil pe luma. –
Chi o manush naj korkoro tele
Phanglo, ba o intrego, na inkrel
Leske veringa; o duhope, sar
Shordyipe astarel, adyes andak
Traba, tehara anda kaver butyi.

La jagake avla lako praho,
Taj avla kon prassavo kerna. –
Taj kon cirdela le numeri,
Maj dikhesa le trajosko zhape,
Savo tomnipe, meripe, bezex, taj
Zor anomesa ingrel, patyamo,
Dijajlimo, taj pesmudarimo. –

ADAM

Turdyuv! sosko buzho si ande tyo
Shero, shaj vladij inke, Devla,
Vi tusa. Ba, shelvar phenel o trajo:
Kattyi trajin, avri asavles, taj
Te faj man, ta chi trajil.
Na korkoro som pe kaj luma?
Anglamaj luma, telal gropa:
Jekh xutyimo, sar paluno rang...
Taj phenav, agor si la komedija. –

(O Adam karing e bar zhal, e Eva avri ushtyavel pa vudar.)

LUCIFER

Ah, gataj, gataj: che dili vorbaj!
Apol na sako minuth agor haj
Angloj? Dikhlan varisode miji bersh? –

EVA

Adam, sostar garadyilan mandar kade,
Tyo aguruno chumid shudrojlo,
Taj gindo, vaj xovji si, vi akanak
Pe tyo sham. Kade darav tutar...

ADAM (*zhal maj dur*) Sostar phires palama,

So dikhes pala muro paso?
E murshes, kadala lumake rajesh,
Vi kaver butyi si, sar dremezdija.
Zhuvji, na hatyarel, ke pharopej, numa.

(kolyoltar)

Sostar chi sutan inke ekh pikko:
Maj pharo avla aba o postyimo,
So, la teharake kamav te anav. –

EVA

Te ashunesa man, maj mishto avla,
Ke so zhi akanak nas chacho,
Abakanak avela lashi: tehara. –

ADAM

Sar?

EVA Zhanav, asajvela tyo muj,

Te pheno. Ta av maj pashe:
Dejake hatyarav man, oh, Adam, dejake.

ADAM (*pe changa del*)

Raja, tele pizdan man, eta ando
Praho som, bi tyiro, tusa ive
Maravma: vazdema, malavma, putrav kolyin.

LUCIFER

Kerme! bisterdan tyo barimo,
So mange shaj najjisis. –

ADAM

Mukh kodo!

Kolo dikhimo sas; kado hodinaj!

LUCIFER

Haj tu romnye, phen so phutyarestu?
Tyo shav, vi ande mandyin bezexajlas.
Kodo anel pe tyi phuv, bezex, chorimo.

EVA

Kade te kamel o Del, avla kaver,
Kon muntuja o chorimo,
Phralipe andes andej luma. –

LUCIFER

Chingar keres pema, sluga?
Opre anda praho, pedo.

(Karing o Adam pruntyinel. O cheri puterdyol: o Raj luvudyijasaj, le anzheloncaj krujal sikadyol.)

Pej butyi akharel tut, taj mishto
Te lesa sama, ekh gilyi hurala tute
Bi nach, savi tordyareltu, haj vazdel tut,
Numa pala kodi zha. Taj te mucijape
Ande tyo pravardo trajo, cheresko
Alav, zhuvjako uzho dyih, dur
Kathar o marhipe, ashunela kodo,
Taj jilestar perdal, gilyi kerdyol.
Kaj, duje trabasa tordyol pe tyi rig,
Vi and chorimo, vi andej bax, sa jekh,
Zhutimangi, assamnyi geniusi. –
Tu pale, Lucifer, ekh angrustyi
Ande muro sogodipe – ker maj dur:
Tyo shudro zhanimo, tyo togodimo
Avla o trazimo, savo ando vrazdipe
Anel man, taj kolyarel – kodo so chi
Kerel – pekh minuth e manushes, taj
Maj palpale boldelpe. Ba, tyo bezex
Bi agoreskojlo, bi nach dikho, so
Kames te rumus. E shukareske, e
Uzheske, nyevo sumboro avlales. –

INZHERONGO GRUPO

Slobodes mashkar e bezex taj zor,
Te alosaras, sosko baro buzhoj,
Taj te zhanas, ke opral
Sastrij Develski ashtyin.
Ker tromasa, taj na bunun, kana
O butipe na avla blagopesa,
Ke na kodo dikh vortoske,
Numa leski shuk, kon baro kerel,
Lazhalpe te kerel kaversar;
Taj e lazhavecki vijaca
E nasules kaj e phuv karfinel,
E patyivales opre vazdel –
Apol pe tyi dromeski bax

Tena korrareltu o suno, ke
So keres, kodo pe Devleski
Luvudyijaj, tu keres, taj voj
Petu kikidyolas, sar pe trabi:
Dapol, inke tu les, lestar shuk,
Te mukela, te keres, ba lesko than. –

EVA

Ah, hatyarav gilyi, najis Devleske!

ADAM

Shajil vi me, taj zho palala.

Numa kodo agor! te shaj bistrosles! –

O RAJ

Phendem, manush: zurin, patyasa patya!

Alavengo avriphendipe

Ajero	űr, levegő
Alvina	udvar
Ambol	fahasáb
Anome	ugyanaz
Aphrodité	a szerelem istennője
Appeni plaj	itáliai hegység
Astachi	edény
Axtom	csodálatos
Barem	legalább
Bero	hajó, csónak
Blago	hála
Buhato	óriás
Buka	egy falatka
Bungardes	mennydörögve
Buzho	szellem
Cherhaj	csillaggömbök
oblura	
Cicitori	demagóg, uszító, lázító
Cimborumo	csarnok
Citojen	polgár
Darius	perzsa király
Doro	kívánság, óhaj
Dremezdija	kényesség, enyelgés
Duho	lélek
Eleshmento	végzete gyanánt
Eros	Aphrodité fia
Ferome buzhe	védszellemek
Fertat	kegyelet, végtisztesség
Fruta	gyümölcs
Fuktura	jellegzetes forma
Gradicho	lépcső
Grozo	borzongás
Gucil	nyög

Hades	holtak birodalma
Hamipe	keverék
Herkulesh	nagyerejű hős, Zeusz és Alkméné fia
Hilica	vakond
Hodina	nyugalom, békesség
Huljo	bagoly
Inkesto	katonatiszt
Inzhero	angyal
Ishty	áldás
Kashalyi	tündér
Ketana	katona
Kharsura	a báj istennői
Kimpi	vidék, pusztaság
Kirca	cifra, tarka
Kisi	pénzeszacskó
Kolorica	szivárvány
Konvent	francia nemzetgyűlés
Len	folyó
Leonidas	spártai király
Levo	oroszlán
Lipsa	hízeleg
Luculushi	római hadvezér
Luvudyija	dicsőítés, dicséret
Mandyin	éden, manna
Migna	zamat
Mirano	komoly, meglett ember
Mokston	fülke, bódé
Mosur	kép, ábrázat
Muchij	szenved
Murno	méreg
Nach	szünet
Napra	nemigen, kevésbé

Orckuseski jag	pokoltúz, gyeheña
Pallas	Zeusz főisten leánya
Pamady	elem
Papush	báb, baba
Pedo	állat
Pishty	szomorkodás
Platnikipe	bölcsesség
Pleme	hullám
Pohortyo	bohó, telhetetlen
Pomonindan	említetted, ígérted
Postyin	áldozat
Prajso	díj, ékesség, dísz
Pramadya	műszerek, tárgyak
Proteus	alakját változtatni tudó tengeristen
Pruntyil	rúg
Puxumo	irigy, fukar
Rambexa	elemek
Rang	szín
Ratoblo	vérgömb, itt a napról van szó
Razal	sugárzik
Rihel	borsó
Rispil	szór, szétszór
Rokovina	pokol
Sakana	örökké
Samudro	tenger
Sham	arc
Silako	erőszakos
Semira	asszír királynő, szépségéről híres (Semiramis)
Skumpo	kedves
Societato	társaság
Sonja	ásvány

Sumboro	mag, vetemény
Taksha	adó
Tantalushes	akit az istenek azzal büntettek, hogy nem ehetett, nem ihatott, pedig minden előtte volt
Tevelij	hempereg
Thebaiske	Felső-egyiptomi tartomány
Tirharina	hitvány alak
Tomnipe	házasság
Torkos	összegyűrsz
Trestosajle	megleپödtek
Trupo	test
Tubano	galamb
Turno	torony
Vatyil	ordít, jajgat
Vijaca	öntudat
Vlado	parancs
Vortope	rend, cél, egyenesség
Vrazhij	varázsol
Vurito	komor
Zang	kéj, kábulat
Zhanari	tudós
Zhivo	fóka
Zhundyo	rém, organizmus
Zvoroj	forró

Paluno alav

Le manusheski tragedija aba pe shtarvardesh shiba bolde tele.

Amaro phral, o Gustav Nagy akanak pej shtarvardesh taj jekhtoj, pe amara dejaki shib te zhanas te ginavasla. O Imre Madách, kana tele is-kirisardes *Le manusheski tragedija*, zhanas chi ande leski godyi nas, ke varikon vi pe amari shib, pe romanyi tele boldela, tele zhanla te boldel kadi, la lumaka jekh majbari drama. Ake, akanak sikadyolpe kosi, ke le roma na numa le trajoski majphari traba zhanel ande peski kultura andre te astarel, ba vi kodol butya, save sa le manushen pej luma, ande o gindo astaren.

Kadalasa na feri kodo kamas andre te sikaves, ke amare shavora, amare nyepetura, tumna kasave zhene sile, sar sako manush pe kadi luma, pe kadi phuv.

Le manusheski tragedija na anda kodi si e jekh majbari klasicko literatura, ke ungriko manush ramosardasla, ba anda kodi, ke kasavi traba phenel, thaj kasavi traba shol opre sa le manushenge, so pa kodo del дума, so le manusheski majbari problema si.

Kodi pushel amendar, manushendar, ke sostar kerdyilas a manush pej phuv? So si kodo, anda soste trubul, anda soste si te trajil o manush pej phuv? Kana kodi phenel o Imre Madách, ke: „Manush, phendem zurin, patyasa patya!” atunchi na numa kodi phenel tena bristisajvas amen, ba kodi phenel, ke tena te darajvas kathar o nyevo trajo. Kadala vorbasa vi amenge, romenge phenel o pocto kodi, te das opre amaro chachipe, amaro patyape ande o Del, ande o Raj, ande e manushesko trajo, vi kodo phenel ke ame, le rom, tena das opre amaro chachipe, amaro dorо pala o majshukar, pala o maj manushano trajo. Trubul te zuraras amen, trubul pel punre te ashas, anda kodi, ke amare shavora, amare nyepetura, amare nyamura te shaj resen jekhvar kodi vrama, kana sako manush, kodo shaj avela so kamel. Vi le rom kodo te shaj aven, kodoleske te shaj phenenpe, soske kamen.

Bari butyi si kadi! Bari butyi si kodi ke o Gustav Nagy la lumaki jekh majbari trageda, *Le manusheski tragédija* pe e romanyi shib nakhadas. Bari butyi si, majanglal anda kodi, ke e romanyi shib, zhi aka-

nak napre patyvivas ande e Europa. China kodi si e majbari problema, thaj majbaro gindo sas kodo, ke china chi pinzharnas amati shib. Kodi sakon zhanel aba ande e Europa, ke ame, le roma anda e India buchumisarar amen, ba pa amari shib, pa e romanyi shib, majbut kattyi sas so pinzharnas ke variso chorimaski shib si. Akanak trubul te zhanel e luma, e cara, kodi, ke amari shib, e romanyi shib gata si pe kodi, ke vi kasave bare literaturicka butya zhanel opre te sikavel, sar soski bari la lumaki literatura, sar *Le manusheski tragedija*.

Anda kadi jekh shaj sityuvas: kodi, ke e shib thaj e kultura na pinzharel granica. Nashtig phenel kohonyik kodi, ke ek shib, ek kultura majbarij, van maj cinyij kathar e kaver. *Le manusheski tragedija* pej romanyi shib, kodi phenel amenge: gazhenge traj romenge, ke naj slobodo te bistras le manushes. Le manushevski pattyiv si te avel, ke so mukel pala peste, so mukel le ternyimatonge. E patyiv thaj e krisi jekh si le manushesa. Sa jekh ke sosko falo si e manusha. Sa jekh ke sosko falo si o manush, rom vaj gazho: o manush jekh si kathar o Del kerdo. Kadi phenel amenge sa le zhenenge pej phuv le Imre Madácheski drama.

Choli Daróczi József

ANDRE INKRIPE

Angluno rang	5	La lumake kerdyimaske butya; le inzherongo lasharimo; o Lucifer chingarel le Develsa.
Dujto rang	11	O Adam taj e Eva ando paradajchi. Le Devlesko na mukipe. Luciferes ko xoxajimo. O Adam taj e Eva si te zhantar anda o paradajchi.
Trito rang	20	O Adam taj e Eva avral pa o paradajchi. O Lucifer sikavel le Adameske, ke sar mishkilpe andej luma la materijaki zor. O Lucifer akharel la phuvake buzhes. O Adam le manushengi tehara kamel te dikhel.
Shtarto rang	28	Le Adamesko baro dorojimo. E Eva sikadyol. Le Adamesko angluno tele phenimo; pa o baro anav.
Panzhto rang	39	O Cicatori chingar kerel le Miltiadesa. La Evaki postyin. O Lucifer xoxadyi del. Miltiades sar ketana andre avel. Krisi shinen po Miltiades. O Miltiades hodinipe.
Shovto rang	52	O kamajipe. Sikadyon le gladijatora. Le prassame gilja. E Eva pishtyil. Pala mulo zhan. O Peter rashaj sikadyol. E dulmutani pishtyil. Pala mulo zhan. O Peter rashaj sikadyol.
Eftato rang	65	O Adam sar Tankred ando Konshtantinapoly. Vityaza taj manusha. Homoiusion taj homouision. Isaura. Tele phendyipe.
Oxtoto rang	86	Le Kepleresko trajo andej vatra. – Tele phendipe. – Lesko suno.
Injato rang	96	O Danton mashkar le nepetura: Danton taj le duj Eva. Krisi shinen po Danton.
Deshto rang	107	La Evaki tragedija. Le zhanareski tragedija.

Deshujekhtho rang	114	Mosuri andaj London-esko trajo: o papush kheljari. Le Citojena sheja. Le butyara. Le Mangara. Eva. E romnyi. Le sityimaske. Le fabrikura. O zhanari. La Evako kamado. Le Lovelosko murdari.
Deshudujto rang	140	Le falansterski luma. O zhanari. O purano kher. Le falanstersko lumako buzho, o trajipe. E zhundyosko garady. E falastersko trajo.
Deshutrito rang	158	O Adam taj o Lucifer andej lumako ajero. La phuvako buzho.
Deshushtarto rang	164	Le eskimovengi luma. O trupo thaj o duho. Eva.
Deshupanzhto rang	171	Avral pa paradajchi. O Adam daral. E Eva avri phenelpe: la pojezako boldyipe. O Del sikadyol, le Adameske pushimatura. E Develske alava.
Alavengo avriphendipe	179	
Paluno alav	183	